

ŽELEZAR

JESENICE, DNE 30. AVGUSTA 1984

ŠTEVILKA: 34 • XXXIII

Naš kovinar, svobodno glasilo delavcev KID, je kot predhodnik Železarka začel izhajati 26. januarja 1937. Železarka izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstdnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glasilo je ob 25-letnici predsednik Tito odlikoval z redom zaslug za narod s srebrno zvezdo. Glavni in odgovorni urednik Joža Vart - Naslov: Uredništvo Železarka, SZ - Železarna Jesenice. Številke internih telefonov: urednik 2618, administracija 2619 in 2621. Tisk: TK Gorenjski tisk, Kranj. Oproščen prometa davka po pristojnem mnenju Stev.: 421/1-72.

TOZD VZDRŽEVANJE: UKREPI ZA ZMANJŠANJE ZASTOJEV

Prvo polletje je TOZD Vzdrževanje zaključila z nekaj manj kot staro milijardo izgube. To sicer ni veliko, glede na obratna sredstva s katerimi razpolaga, vendar je zadosten razlog, da so v temeljni organizaciji začeli ukrepati. Rešitev vidijo v zmanjševanju zastojev v proizvodnih obratih, kar je za izboljšanje poslovanja v Železarni velikega pomena pa tudi v njihovem interesu je, da je zastoj čim manj in da se hitro odpravljajo, kajti od tega je odvisen gibljivi del osebnega dohodka vzdrževalcev.

DVOJE TEMELJNIH VPRAŠANJ ZA BOLJŠE MEDSEBOJNE ODNOSI IN HITREJŠI RAZVOJ

Na današnji stopnji razvoja naše socialistične samoupravne in humane družbe se v medčloveških odnosih močno občutijo posledice večletnega razraščanja malomeščanske psihologije potrošniške družbe pri nas, ki je zapustila več kot očitne posledice odtujevanja, dehumanizacije in razvrednotenja človeka. Ne bi se spuščali na širše območje, ampak bi se predvsem zaustavili pri vprašanju iskrenosti in poštenosti v medsebojnih odnosih in sprejemanju iskrene, odkrite in dobronamerne kritike, katere namen ne bi smel biti drugemu povzročiti nevšečnosti, ga užaliti ali prizadeti, diskreditirati ali osramotiti pred drugimi, ampak kritike, ki je socialistična, samoupravna, marksistična in humana, kritike, ki spodbuja nadaljni razvoj in vzgaja.

Praksa zadnjih let je uveljavila skoraj načelo, da smejo kritizirati le tisti, ki so na vodilnih položajih, sami pa so pri tem nedotakljivi ali zavarovani, čeprav so bili nekateri med njimi sami najbolj potrebni kritike. Če pa je kdorkoli drug poskušal z dobronamerno in argumentirano kritiko, ki se je nanašala na bolj ali manj »nedotakljive ali zavarovane« osebe, je doživel proteste, nemalokrat tudi različne oblike psihološko-moralnih in političnih »povračilnih« ukrepov. Če pa je te kritike ni bilo moč spregledati, so odgovorni običajno zagotavljali, da bo treba nekaj ukreniti, največkrat pa je ostalo pri starem. Vse to, poleg prisotnosti oportunitizma, birokratizma, liberalizma in brezbriznosti je skoraj povsem zadušilo kritiko ali jo omejilo na načelnost in splošnost.

V odsotnosti zdrave, dobronamerne in argumentirane kritike v našem samoupravnem življenju pa se tu in tam uveljavljajo posamezni stremuhi in demagogi — zlatousti zapeljivci ljudi, ki z gromovniškimi besedami kritizirajo »na pamet« in neargumentirano pojave ali posameznike, ki ne sodijo v krog »nedotakljivih ali zavarovanih«, nemalokrat tudi zato, da bi si sami pridobili boljši položaj v družbi. Taki zlatousti so celo sposobni ali zaradi neznanja in nevednosti ali zaradi svojega stremuštva razresničiti ali po svoje interpretirati dejstva in stvari, ki so znanstveno dokazane.

Vse to hromi kritiko, ki bi morala biti sestavni del našega demokratičnega življenja, kajti revolucionarnost in moralna nekega gibanja ali posameznika se meri tudi po tem, kakšen odnos ima do svojih napak in pomanjkljivosti. »Že sama pripravljenost govoriti o napakah in jih analizirati, pomeni polovico uspeha,« je velikokrat poudarjal Lenin. V razvoju naše zveze komunistov je bila kritika in samokritika vedno prisotna in je še prisotna, da se je v zadnjih dvajsetih letih močno zanemarila v osnovnih celicah in nižjih organih zveze komunistov.

Že razlike v mišljenju, čeprav govorimo o pluralizmu samoupravnih odnosov, ki ne temelji na pluralizmu nekakšnih splošnih političnih interesov, ampak na pluralizmu konkretnih družbenih interesov delovnih ljudi in občanov, in zato tudi na različnih in celo razhajajočih mnenjih in o demokratičnem boju mnenj, večkrat sprejemamo za zlonamerne, s čimer že začenjamo postavljati ovire in pregrade v odnosih med ljudmi. Iz tega večkrat sledijo natolcevanja, opravljanje ali celo osebne žalitve, kar pa je seveda že vprašanje morale posameznika in njegove kultiviranosti.

Proti vsem tem in drugim pojavom, ki hromijo kritiko pa tudi samokritiko, bi morali odločno, pošteno in pogumno nastopiti, da bomo uveljavili v naših samoupravnih odnosih družbeno kritiko kot jo opredeljuje Edvard Kardelj v svoji knjigi Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja, ko pravi:

»Nikoli ne smemo pozabiti, da je družbena kritika nujen pogoj družbenega progressa in demokratičnega življenja. Seveda se moramo komunisti bojevati za to, da bi bila ta kritika socialistična, samoupravna, marksistična. Poleg tega mora biti humanistična, se pravi naperjena mora biti proti stanju stvari, ne pa toliko proti ljudem, razen seveda v primeru, kadar so pojmovanja in ravnanja ljudi odločilen vzrok za takšno stanje stvari. Naša družbena kritika mora brezkompromisno odkrivati negativne strani našega družbenega življenja, vendar se zavedati, da se mora kritika bojevati za razredno, samoupravno in demokratično vsebino naše družbe, se pravi, da se bojuje proti vsemu, kar to vsebino izpodkopava in deformira. V tem smislu je naša družbena kritika sestavni del celotnega idejnega, teoretičnega in političnega ustvarjanja naše socialistične revolucije in samoupravne družbene prakse. In prav zato nikakoršen boj proti sovražnikom socializma in samoupravljanja ne sme vplivati na našo družbo v smislu omejevanja svobode takšne družbene kritike. Seveda, ko gre za kritiko, ki je orožje politične akcije proti socializmu in samoupravljanju, velja za njo isto, kar velja tudi za odnos družbe do te akcije.«

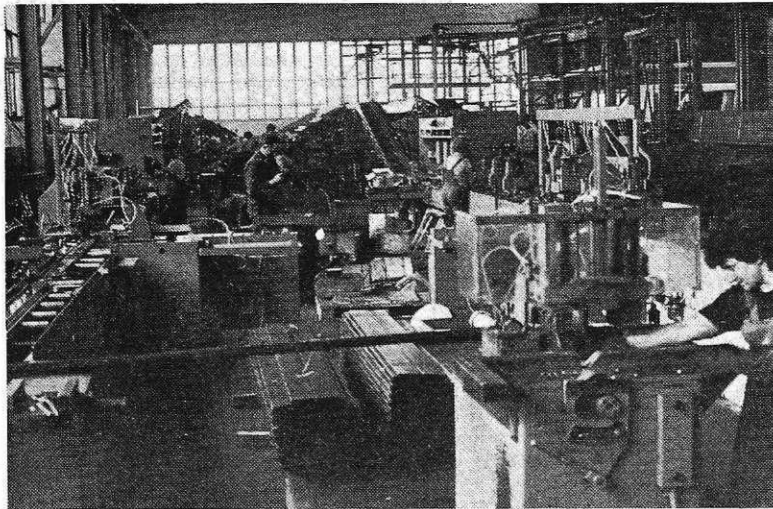
Drugo vprašanje, ki je najtesneje povezano s prvim, pa je vprašanje stalne družbene skrbi za idejno usposabljanje delavcev in za razširjanje njihove splošne kulture ter sposobnosti, da bodo razumeli tokove našega razvoja, kar jim bo omogočilo, da bodo dejansko postali aktivni in uspešni oblikovalci našega razvoja. To pa so seveda tudi pogoji za njihovo kritično presojanje stopnje našega razvoja oziroma uresničevanja ustavnih ciljev. Brez znanja, poznavanja idejno-političnih opredelitev in širokega kulturnega obzorja si ne moremo predstavljati ustvarjalne družbene kritike. Najmočnejši motiv in spodbuda za tako usposabljanje delavcev, kakor tudi za njihovo izpopolnjevanje za delo in naloge, ki jih opravljajo, da bi dosegli napredek v proizvodnji in povečali produktivnost dela, pa je seveda dosledno uresničevanje njihovih pravic in dolžnosti, ki izhajajo iz ustave in zakona o združenem delu, da bodo dejansko postali gospodarji pogojev in rezultatov svojega dela.

Hkrati z uveljavljanjem družbene kritike pa bi se morali tudi odločno zavzemati za javna in družbenomoralna priznanja za dobro in kvalitetno delo in ustvarjalnost, kakor tudi za družbeno in politično delovanje na različnih področjih. Vsa ta vprašanja moramo sprejemati in obravnavati kot sestavni del naših sanacijskih prizadevanj in bitke za uresničevanje ciljev gospodarske in družbene stabilizacije.

Nekaj izgub gre tudi na račun neobračunanih storitev do konca meseca, kar pomeni, da jim vedno izpade del prihodka. Zato bodo v bodoče od proizvodnih TOZD dosledno zahtevali obračun dokončanih del, remontov in storitev.

»Do sedaj smo vzdrževalci zmanjševanju zastojev posvečali manj pozornosti, več smo se ukvarjali s planiranjem dela in z raznimi specialnimi deli,« je povedal Valentin Markez, vodja TOZD Vzdrževanja. »Sedaj imamo dovolj razlogov, da tudi temu vprašanju namenimo več pozornosti. V ukrepih za izboljšanje stanja v TOZD Vzdrževanje, ki smo jih pred kratkim pripravili, smo dali

(Nadaljevanje na 3. strani)

Sodelavci v TOZD Vratni podboji. (foto I. Kučina)

VPLIVI ZNIŽANJA OZIROMA ZVIŠANJA PLANIRANIH STROŠKOV NA POSLOVNI REZULTAT V JULIJU

V juliju smo prodali 29.602 ton izdelkov osnovne dejavnosti in opravili 3.418 storitev prevajanja. Pozitivno so vplivali na poslovni rezultat razlika med prodajno in lastno ceno prodanih izdelkov, skupaj s storitvami prevajanja, fiksni stroški v zmanjšanih zalogah nedovršene proizvodnje, polizdelkov in gotovih izdelkov, ostali stroški, ki se poračunavajo iz skupnega prihodka ter proizvodni stroški temeljnih organizacij, ki so bili nižji od načrtovanih.

Negativni vpliv pa so imele višje cene nabavljenega materiala od planskih, razlika med domačo in izvozno ceno, stroški izvoza ter stroški delovnih skupnosti skupnih služb (ki

v cenah izdelkov oziroma storitev niso vkalkulirani).

Poleg teh stroškov so morale temeljne organizacije pokriti še obveznosti do skupne in splošne porabe (v

ceni izdelkov niso vkalkulirane), pogodbeno in ostale zakonske obveznosti, izredne materialne stroške in razliko med vkalkuliranimi in izplačanimi osebnimi dohodki. Končni rezultat poslovanja Železarne v juliju je pozitiven rezultat v višini 265,3 milijona dinarjev.

Rezultat poslovanja Železarne Jesenice po fakturirani realizaciji v sedmih mesecih je izguba v višini 1.553 milijonov dinarjev. Ob upoštevanju čistega dohodka, ki so ga TOZD razporedile na sklade, pa je konsolidirana izguba 1.151 milijonov dinarjev.

Temeljne organizacije so v juliju zaostale za načrtovanimi proizvodnimi stroški v vrednosti 162,8 milijona dinarjev. Stroški vložka so bili nižji od načrtovanih za 158,9 milijona dinarjev, stroški predelave pa nižji za 3,9 milijona dinarjev. Planirane izpolne vložka so presegli v TOZD Valjarna bluming štel; Valjarna debele pločevine, Hladna valjarna Be-

(Nadaljevanje na 6. strani)

V SOBOTO SREČANJE BORCEV NOV SOZD SZ NA POLJANAH

Organizator letošnjega dvanaajstega srečanja borcev NOV — delavcev delovnih organizacij SOZD Slovenske železarnice so po vrstnem redu borci, delavci skupnih služb SOZD SZ, ki pa so zaradi maloštevilnosti organizacij in izvedbo srečanja zaupali organizacijskemu odboru naše železarnice, ki se je v soglasju z organizatorjem odločil, da bo srečanje v soboto, 1. septembra na Poljanah nad Jesenicami.

Po zbranih prijavah se bo letošnjega srečanja udeležilo okrog 900 nekdanjih borcev še aktivnih delavcev in njihovih svojcev, delegacij

borcev upokojenec, prvoborcev iz našega območja in ostalih gostov. Ker bodo v krajšem času odšli v po-

(Nadaljevanje na 3. strani)

OSEBNI DOHODKI IN KADRI

Razprava o polletnem poslovanju po samoupravnih delovnih skupinah in delavskih svetih TOZD in delovnih skupnosti je izpostavila predvsem dvoje vprašanj: vprašanje osebnih dohodkov glede na padanje življenjskega standarda ter (v TOZD) kadrovsko problematiko. Zaključila se je dne 22. avgusta s sklepom delavskega sveta Železarnice, da naj oddelek za nagradjevanje, glede na pripombe in pozitiven poslovni rezultat v juliju, pripravi do konca avgusta korekcije osebnih dohodkov.

Kot je znano je Železarna zaključila poslovanje v prvem polletju z izgubo 1.577 milijonov dinarjev (konsolidirana izguba 1.479 milijonov dinarjev). Z izgubo so poslovali TOZD: Plavž, Jeklarna, Valjarna bluming štel, Valjarna debele pločevine, Hladna valjarna Bela, Profilarna, Vratni podboji, Jeklovlek, Elektrode, Želbljarna in Vzdrževanje. Kot glavne razloge pa se za nastalo izgubo v poslovnem poročilu navaja visoka

rast stroškov zaradi visokih cen vhodnih elementov ter zastarelost postopka pridobivanja jekla, pre nizka poprečna prodajna cena zaradi nižjega porasta cen naših izdelkov in slabše strukture prodanih proizvodov od načrtovane, usmerjenost v izvoz in povečane zaloge nedokončane proizvodnje in polproizvodov. To omenjamo kot vsebinski okvir, v ka-

(Nadaljevanje na 2. strani)

V ŠTIRIH DNEH NE BO MOGOČE NADOKNADITI ZAMUJE-NEGA

Po podatkih statistične službe smo do 27. avgusta izdelali 100.116,7 tone skupne proizvodnje, kar je 93,5 % operativnega programa. V avgustu je bilo v proizvodnih TOZD precej daljših in krajših zastojev, kar je vplivalo na slabše rezultate, saj so le štiri TOZD dosegle planirano količino proizvodnje. To so TOZD HV Bela, Livarna, Vratni podboji in Jeklovlek. Ostale TOZD plana niso dosegle.

Plavžarji so ob daljšem zastojiu plavža 1 izdelali 11.437,4 tone grodlja, kar je le 82 % operativnega programa, ki je enak družbenemu planu.

Jeklariji so vili 33.592 ton jekla in s tem dosegli 97,2 % operativnega programa.

Do 27. avgusta je bilo odpremljenih 24.441,7 tone gotovih izdelkov in storitev.

VSAK KOMUNIST MORA BITI AKTIVIST SZDL

»Od komunistov, posebno še od vodstev zveze komunistov, se zahteva, da se aktivno in odgovorno, s svojimi pobudami in delom, ne le z izrekanjem stališč, angažirajo pri najširših dejavnostih socialistične zveze, njenih sekcijah, na tribunah in v javnih razpravah, kajti boj za ustavno vlogo socialistične zveze je hkrati tudi boj proti spravljanju zveze komunistov na položaj klasične stranke in vračanje družbe k etatičnim odnosom.«

To je citat iz predloga sklepov centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije o uresničevanju vodilne vloge ZKJ ter krepitevi njene idejne in akcijske enotnosti, ki jih je predložilo predsedstvo centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije julija letos v razpravo vsem organizacijam in organom zveze komunistov v Jugoslaviji.

Že na 13. seji centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije junija letos, katere gradivo in razpra-

va sta bila osnova za oblikovanje predloga sklepov, je bilo poudarjeno, da organizacije in organi zveze komunistov morajo negovati trajne sistematizirane komunikacijske strukture, z družbenopolitičnimi in drugimi družbenimi organizacijami in drugimi subjekti našega socialističnega družbenega gibanja in da morajo največ pozornosti na-

(Nadaljevanje na 7. strani)

(Nadaljevanje s 1. strani)

terem je potekala razprava, vendar pa so ob tem v TOZD in delovnih skupnostih posebej razpravljali tudi o ukrepih za sanacijo poslovnih rezultatov.

Glede osebnih dohodkov poročilo opozarja na veliko razliko med uspešnimi in manj uspešnimi TOZD. Največji poprečno izplačani osebni dohodek je bil v TOZD Jeklarna (27.288 din), najnižji pa v TOZD Družbena prehrana (16.731 din). Poprečje v Železarni pa je znašalo 23.283 din. Na to problematiko je bilo, kot smo omenili že v uvodu, največ pripomb.

V TOZD PLAVŽ, kjer je bil izplačan poprečni neto dohodek v višini 23.340 din, zahtevajo, da se jih pri nagrajevanju zaradi posebnih pogojev dela obravnava enako kot Jeklarno, pa tudi, da naj se odgovorne službe, družbenopolitične organizacije in poslovodni odbor Železarnarje »brez predhodnih opozoril« spoprijejo z vprašanjem padanja življenjskega standarda.

V TOZD VALJARNA DEBELE PLOČEVINE ugotavljajo, da je bil plan fizične proizvodnje skorajda uresničen, da pa so finančni rezultati kljub temu slabi in temu primerno nizki tudi osebni dohodki. V njihovi TOZD so še nižji kot drugod (20.873 din). V zvezi s tem zahtevajo ustrezno pojasnilo. Opozarjajo tudi, da na precej vzrokov za takšno stanje (cena energije, rezervni deli, ...) delavci nimajo vpliva.

V TOZD ELEKTRODE opozarjajo, da bo treba čimprej rešiti problem zaostajanja osebnih dohodkov za življenjskimi stroški.

V TOZD STROJNE DELAVNICE ugotavljajo, da je posledica nizkih osebnih dohodkov (22.583 din) pomanjkanje kadra in da izplačana kvota osebnih dohodkov zaostaja za planirano. Treba je razmisлити o stimulativnejšem nagrajevanju, da bi v TOZD zadržali sicer pozitiven trend kazalcev in kadre, ki jim uhajajo na enako ali bolj plačana nenormirana dela. Po njihovi oceni je tudi počasno večletno delo na katalogu razvoda del in nalog eden od vzrokov za nizke osebne dohodke in nezadovoljstvo.

V TOZD REMONTNE DELAVNICE predlagajo, da naj se delavcem v neposredni proizvodnji zviša osebne dohodke, da ne bodo odhajali v službe (poprečni osebni dohodek je znašal 24.140 din).

V TOZD DRUŽBENA PREHRANA, kjer so imeli, kot smo že omenili, v poprečju najnižje osebne dohodke, pa ugotavljajo, da je posledica tega nezainteresiranost tistih, ki delajo v težjih pogojih, raste pa tudi bolezenska odsotnost.

Na problematiko nizkih osebnih dohodkov opozarjajo tudi vse tri delovne skupnosti. V DELOVNI SKUPNOSTI ZA KOMERCIALNE IN FINANČNE ZADEVE so predlagali, da naj se prouči možnost povečanja osebnih dohodkov, kajti razkorak med življenjskimi stroški in osebnimi dohodki povzroča nezadovoljstvo, premajhen pa je tudi fiksni delež osebnega dohodka, kar se odraža pri pokojnini.

V DELOVNI SKUPNOSTI ZA KADROVSKE IN SPLOŠNE ZADEVE TER INFORMIRANJE predlagajo, da naj se pripravi predlog, kako nadoknaditi močno zaostajanje osebnih dohodkov železarjev za življenjskimi stroški in za osebnimi dohodki v SOZD SZ, občini in slovenskem gospodarstvu sploh.

V DELOVNI SKUPNOSTI ZA EKONOMIKO, TKR TER NOVOGRADNJE pa menijo, da zaostajanje osebnih dohodkov za rastjo življenjskih stroškov vpliva na delovno storilnost. Hkrati pa ocenjujejo, da je bil na področju blagovne proizvodnje dosežen uspeh in da je treba nujno pristopiti h korekciji osebnih dohodkov. Poprečni osebni dohodki v navedenih delovnih skupnostih so znašali (navedeni po gornjem vrstnem redu) 23.161 din, 20.689 in 24.827 din.

Kot smo lahko opazili že pri stališču delavskega sveta TOZD STROJNE DELAVNICE in REMONTNE DELAVNICE (v bolj zaostreni obliki, kot na delavskem svetu TOZD PLAVŽ, je bilo to vprašanje izpostavljeno na sestankih SDS v tej TOZD) se ponekod opozorila in ugotovitve v zvezi z osebnimi dohodki tesno vežejo (utemeljujejo) na vprašanje pomanjkanja (ustreznih) delavcev.

V VALJARNI DEBELE PLOČEVINE predlagajo, da naj bi za dopolnitev izmen zaposlili delavce iz administracije, lahko pa tudi — ob kritičnem pomanjkanju delavcev — vo-

dje oddelkov in zaposlene v pripravi dela. TOZD JEKLOVLEK: ustavi naj se nizko produktivne stroje in delavce premesti na visoko produktivne. V sklepih DS TOZD ŽEKLARNA se samo omenja, da je bilo vprašanje pomanjkanja delavcev posebej izpostavljeno. V TOZD REMONTNE DELAVNICE menijo, da je treba problem reševati s prerazporejanjem delavcev, ne strinjajo pa se z zaposlovanjem delavcev iz drugih republik. V TOZD VZDRŽEVANJE potrebujejo strugarje. V TOZD DRUŽBENA PREHRANA imajo takšne težave, da morajo razpise celo ponavljati.

Na pomanjkanje delavcev opozarjajo, kot smo lahko videli iz »pregleda SDS«, tudi v nekaterih drugih TOZD (na primer Jeklarna, Livarna, Valjarna bluming-štelak, Valjarna žice), vendar pa teh pripomb SDS v stališčih delavskih svetov ni najti. (Opomba: v tej analizi stališče SDS ne navajamo, ker jih povzemamo v »Pregledu sestankov SDS«.)

Ali se vprašanje osebnih dohodkov in pomanjkanja delavcev povezuje tudi z vprašanjem naročil za delo tujih firm v Železarni — ta problem izpostavljajo storitvene TOZD — iz samih sklepov delavskih svetov ni mogoče razbrati. V STROJNIM DELAVNICAM namreč le ugotavljajo, da je število teh naročil v porastu in zahtevajo, da se o tem napravi posebna analiza. V TOZD VZDRŽEVANJE pa opozarjajo, da iz poročila — kljub temu, da je bilo dogovorjeno, da bi vsebovalo tudi ta podatek — ni razvidno, koliko plačujemo za tuje firme.

V razpravi o poslovnih rezultatih prvega polletja so bila na delavskih svetih TOZD in delovnih skupnostih izpostavljena še nekatera druga opozorila, ki naj bi vplivala na izboljšanje rezultatov v drugem polletju oziroma prispevala k boljšemu vidu v dejansko stanje.

V TOZD VALJARNA DEBELE PLOČEVINE so bile izrečene ostre pripombe na sestavo programa vajanja in razporeditev slabov po ogrevnih pečeh glede na težo. Ugotavljajo pa tudi, da je treba zaostriši odgovornost za izvajanje nalog — »in to ne le pri delavcih«. V TOZD ELEKTRODE so sklenili, da na delavskem svetu Železarnarje postavijo delegatsko vprašanje glede kvalitete EO žice. V TOZD ŽEKLARNA opozarjajo, da bodo nastale zaloge lahko zmanjšali le, če bodo kontejnerji postavljeni v določenih rokih. V TOZD STROJNE DELAVNICE je bilo ugotovljeno, da je treba nadaljevati z zniževanjem nedovršene proizvodnje, zniževanjem zalog R-3, zniževanjem stroškov, akcijo za zbiranje odpadnih surovin in z izvajanjem drugih ukrepov. V TOZD REMONTNE DELAVNICE menijo, da bi morali biti vzdrževalni zastoji posebej ovrednoteni, da bi lahko ugotovili, kako njihovi stabilizacijski ukrepi vplivajo na boljše stanje v Železarni. Oceniti bi bilo tudi treba, ali so objektivnega ali subjektivnega izvora. V TOZD VZDRŽEVANJE opozarjajo, da manjka rezervnih delov in na slabo kvaliteto zaščitnih sredstev. V TOZD DRUŽBENA PREHRANA pa, da morajo biti popravila v TOZD hitra in kvalitetna. V DELOVNI SKUPNOSTI ZA KOMERCIALNE IN FINANČNE ZADEVE opozarjajo, da se je treba za uspešno in nemoteno izvajanje projekta »Jeklarna 2« ustrezno organizirati. V DELOVNI SKUPNOSTI ZA KADROVSKE IN SPLOŠNE ZADEVE TER INFORMIRANJE opozarjajo na nekatere pomanjkljivosti pri oblikovanju poročila, češ, da je napisano preob-

sežno, brez enotne metodologije. Zato niso vedno možne primerjave med kvartali, pa tudi vsebinsko se ponavlja. Delavski svet je zadalžil vodje sektorjev, da do tretjega kvartala pripravijo predlog vsebine in dodatkov, ki naj jih vsak oddelek vključi v poslovno poročilo. FRS naj prouči možnost, da se dejanski stroški TOZD, ki so sicer v poročilu DS KSI le prikazani, prenesejo v bilanco TOZD (Npr.: stroški za prevoz na delo, izobraževalne akcije itd.). Oddelek za družbeni standard pa naj izdela poročilo o izredno plačani odsotnosti. Stališče delavskega sveta DELOVNE SKUPNOSTI ZA EKONOMIKO, TKR TER NOVOGRADNJE pa je, da je treba pristopiti k realizaciji ukrepov za boljše poslovanje delovne skupnosti. Le-ti so bili sprejeti na 11. seji delavskega sveta. Dejavnost po sektorjih pa je treba organizirati tako, da se bodo čimbolj vključevali v realizacijo sprejetih sanacijskih ukrepov.

Delavski sveti dvanajstih temeljnih organizacij niso imeli nikakršnih pripomb k poročilu o poslovanju v prvem polletju.

Vse te pripombe je, kot je razvidno iz sklepa delavskega sveta Železarnarje, pregledal tudi odbor za gospodarstvo pri tem organu in mu predlagal, da naj oddelek za nagrajevanje pripravi predlog korekcije osebnih dohodkov. Ta predlog je delavski svet Železarnarje tudi potrdil. Vendar pa ne bo odveč, če ob realizaciji tega sklepa ne bomo le ugotavljali, da pri plačah zaostajamo »za osebnimi dohodki v SOZD SZ, v občini in slovenskem gospodarstvu«, temveč tudi, zakaj zaostajamo, zakaj se sorodne delovne organizacije v SOZD SZ ne otepaajo s takšnimi rdečimi številkami kot mi? Ali so temu krivi res le objektivni ali tudi subjektivni vzroki? So mar pogoji gospodarjenja v drugih železarnah res toliko drugačni, plačujejo surovine, energijo po nižjih cenah; imajo večje obveznosti do skupnosti, so prav vsemu krive martinovke? Kje in zakaj nam pravzaprav v primerjavi z drugimi zmanjkuje sape?

Takšna vprašanja si kot samoupravljalci — ne kot mezdni delavci, ki jim je mar samo, za kakšne plače bo poskrbel tehnobirokracija, da bodo motivirani za delo, ne pa tudi za upravljanje z dohodkom in za smotrno uporabo akumulacije — celo moramo zastaviti. Zavedati se moramo, da vseh vprašanj ne moremo reševati le z neprestanim dvigovanjem cen, ki vse bolj napenja tudi inflacijsko spiralo in ki nas po eni strani tepe s tečajnimi razlikami (tečaj dinarja naj bi letos drsel toliko, kolikor znaša letos razlika med povečanjem domačih in tujih prodajnih cen), po drugi strani pa s tem, da je dinar, ki ga zaslužimo kot delavci, ko ga obračamo kot potrošniki, zaradi zviševanja cen pri drugih proizvajalcih, ki skušajo slediti taistemu cilju, vreden vse manj. Predelovalna industrija namreč že tarna »da so cene proizvodov črne metalurgije (brez dodatkov, ki jih komentator v Delu dne 22.8. imenuje celo »izsiljevalske«) doma od prvega julija dalje za 51 do 110 odstotkov višje kot tuje«.

Širši pogled na gospodarjenje je več kot nujen. Ne moremo si več privoščiti, da bi trošili tako kot v obdobju od druge polovice sedemdesetih let do leta 1982, ko smo trošili »od 6 do 9 % več kot je bila vrednost domače proizvodnje« in to razliko pokrivali z zadolževanjem v tujini (NIN, 19.8.84). Čas gospodarjenja v stilu »pijanih baronov« je dokončno minil.

CPSI — Božidar Lakota

DELEŽ NUKLEARNIH ELEKTRARN PRI PRIDOBIVANJU ELEKTRIČNE ENERGIJE

Zaradi povečane proizvodnje in potrebe po električni energiji je v svetu vse večji delež te energije iz jedrskih elektrarn. Mednarodna agencija za jedrsko energijo ocenjuje, da se bodo zmogljivosti jedrskih elektrarn povpele do leta 1990 nad 400 tisoč megavattov. Do začetka novega stoletja pa do 850 tisoč megavattov.

Samo lani je začelo obratovati 23 novih jedrskih elektrarn. V 25 deželah deluje že 317 reaktorjev, poprečni delež pa je že 12 % vse pridobljene električne energije v svetu.

Cene izgradnje, obratovanja in varnosti so v posameznih deželah stalna skrb pri načrtovanju novih reaktorjev.

V Sovjetski zvezi je, na primer, z dveletno zamudo šele 1980. leta pričel obratovati prvi 1000 MW visokotlačni vodni reaktor. Ta tip, ki ima vse lastnosti dosedanjih WWER (vodnih) reaktorjev, so v manjši velikosti v izvirni standardni obliki WWER 440 gradili v evropskih državah. Skupno je do leta 1980 obrato-

valo osem takih reaktorjev, in sicer v Bolgariji, ČSSR in NDR. Poleg tipa WWER v Sovjetski zvezi gradijo tudi grafitne tipe RBMK. Tako so v predmestju Leningrada zgradili tri take po 1000 MW. Ker so cena in obratovni stroški RBMK reaktorjev občutno večji, kot pri enakih kapacitetah tipa WWER, pri nadaljnjem načrtovanju oziroma izvajanju nuklearnega programa predvidevajo do leta 1990 v glavnem tip WWER 1000.

V načrtu je skupno 8500 MW kapacitet, ki jih nameravajo zgraditi do leta 1990. Tako obsežen program pa je težko izpeljati brez dobrih primerjav in analiz.

Š. N.

DOBAVITELJ UVOZNE OPREME ZA JEKLARNO 2 MANNESMANN DEMAG ZRN

Dobavitelj uvozne opreme in storitev za jeklarno 2 je zahodnonemška delniška družba Mannesmann Demag (MD), ki je še s sedmimi družbami povezana v koncernu Mannesmann.

V tem koncernu so združena podjetja, ki izdelujejo cevi (Mannesmann — röhren — Werke, Düsseldorf, 34.800 zaposlenih), metalurško in transportno opremo (Mannesmann Demag, Duisburg, 19.000 zaposlenih), termoelektro opremo (Mannesmann Anlagenbau, Düsseldorf, 9.300 zaposlenih), hidravlično opremo (Mannesmann Rexroth, Lohr, 9.500 zaposlenih), merilno in regulacijsko opremo (Hartmann Braun, Frankfurt, 6.500 zaposlenih) in opremo za računalniško podprte informacijske sisteme (Kienzle, Villingen, 8.500 zaposlenih). Sestavni del koncerna je še podjetje v Braziliji (izdelava cevi in specialnih jekel, 13.000 zaposlenih), podjetje za trgovanje z izdelki koncerna (Mannesmann Handel, Düsseldorf, 2.200 zaposlenih) in vodstvo koncerna s servisnimi podjetji (2.000 zaposlenih).

Skupno ima koncern 104.800 zaposlenih.

Delniško družbo MD sestavljajo podjetja, ki izdelujejo opremo za transport materiala (žerjavi, vtili, pogoni), gradbene stroje, kompresorje, stroje za vbrizgavanje plastičnih mas in metalurško opremo.

Metalurško opremo izdeluje podjetje Mannesmann Demag Hüt-lentechnik (MDH), s katerim je bila tudi podpisana pogodba za dobavo opreme za jeklarno 2. Podjetje izdeluje opremo za plavže, kisikove kontejnerje, elektro peči, napravo za kontinuirno vlivanje ter opremo za prevoz jekla, barvno metalurgijo, odpraševalne naprave in opremo za valjanje trakov in žice.

V prejšnjem tednu je bil prvi sestanek predstavnikov sektorja novogradenj s predstavniki MDH v Duisburgu. Izročili smo jim podloge, na osnovi katerih morajo izdelati dokončen razpored tehnološke opreme v glavni zgradbi ter problematiko, ki jo morajo upoštevati pri izdelavi razporeda.

Predstavljeni so nam bili tudi sodelavci MDH se izvedbo projekta. Za tehnični del projekta je odgovoren Herbert Pahl, za komercialni del pa Armin Fieberg.

Naslednji sestanek bo 5. septembra na Jesenicah. Na tem sestanku bodo predali prve podatke, ki jih potrebujemo pri izdelavi izvedbenih projektov. Seznanili pa se bodo s sodelavci projektne skupine naše Železarnarje za izvedbo projekta ter s predstavniki domačih izdelovalcev tehnološke opreme.

Sektor novogradenj

GOSPODARJENJE NA GORENJSKEM

Čeprav smo že pri koncu osmega meseca, so rezultati iz prvega polletja zanimivi, ker kažejo stanje ob letošnjih pogojih gospodarjenja. Ob tem pa se na osnovi podatkov orientiramo na odpravljanje ovir za boljše rezultate v naslednjem obdobju.

V celoti gorenjsko gospodarstvo v prvem polletju ne beleži najbolj zavirljivih rezultatov. Indeksi rasti proizvodnje in finančnih rezultatov so pod republiškimi, ob poostrenih pogojih gospodarjenja pa so tudi rezultati, ki ohrabrujejo; to je predvsem povečan del prihodka iz uvoza. Iz primerjave rezultatov med občinami, kjer nam je poznana struktura proizvodnje, vidimo, kje so problemi in na teh osnovah moramo oceniti realne možnosti za premagovanje težav. Ob veliko večjem pora-

stu prihodka je v primerjavi s Slovenijo (SRS 164, Gorenjska 171) doseženi dohodek bistveno manjši (SRS 161, Gorenjska 146).

Fizična proizvodnja se je v primerjavi z lanskim letom povečala le za 1,6 %, kar je pod rastjo v Sloveniji, ki je 3,5 %. Obseg proizvodnje se je zmanjšal v Kranju, na Jesenicah pa je večji za 1,3 %. Nekaj indeksnih podatkov iz finančnih rezultatov kaže po občinah naslednjo sliko:

Indeksi rasti v primerjavi z lanskim prvim polletjem:

	Gorenjska	Kranj	Jesenice	Radovlj.	Šk. Loka	Tržič
celotni prihodek	174	175	170	180	158	161
prihodek iz prodaje na tujem trgu	186	197	198	176	174	160
porabljena sredstva	179	184	184	186	158	179
za surovine in material	187	191	196	162	167	230
zaloge	163	169	132	143	169	223
amortizacija	134	137	128	138	136	139
porabljena energija	206	202	205	243	196	286
dohodek	146	145	121	168	156	145

Razporejeni dohodek pa se je povečal v indeksnih točkah:

	Gorenjska	Kranj	Jesenice	Radovlj.	Šk. Loka	Tržič
za SIS	134	136	126	142	130	135
za delovno skupnost	127	114	129	149	137	136
za obresti	216	222	205	212	192	308
za osebne dohodke	143	144	136	148	146	137
izgube	500	472	727	50	214	—
akumulacija	156	150	132	184	177	135

Celotni prihodek se je povečal za 71 %, vendar je vsa njegova rast posledica inflacije, ki je zelo velika. V strukturi je prihodek od prodaje na tujem tržišču 11,9 %, in sicer v Kranju 13,1 %, kjer so izvozili za 10,3 milijarde din; na Jesenicah za 7 % in je v primerjavi z istim obdobjem lani najbolj narasel, izvoz pa je 2,44 milijarde din; v Radovljici 11,1 %, ali 2,5 milijarde din; Škofja Loka 14,6 % (4,28 milijarde din) in Tržič 12,4 oz. 1,6 milijarde din. V strukturi prevladujeta Škofja Loka in Tržič, čeprav se je izvoz, kot že rečeno, v primerjavi z istim obdobjem lani najbolj povečal na Jesenicah.

Med prihodki so tudi obresti, ki so porasle z indeksom 217 in dosegajo že 2,35 milijarde din, ker zaradi zmanjšane likvidnosti narašča medsebojno kreditiranje. Pri tem pa so tudi obveznosti gorenjskega gospodarstva narasle z indeksom 154.

Bolj kot porast prihodka so se povečala porabljena sredstva, zato je indeks ustvarjenega dohodka le 146, kar je manj kot porast inflacije (55,7 %). Med stroški je največji porast pri energiji, surovinah in materialu. Ti so največ porasli na Jesenicah, glavni delež pa odpade na Železarno, kar kaže, da so se osnovni materiali tu najbolj podražili. Narasla je tudi vrednost zalog, ki vpliva na manjši dohodek. Le amortizacija je nižja od rasti prihodka in drugih stroškov, kar kaže na zastarelo opremo v gorenjskem gospodarstvu.

Porast dohodka za SIS je manjši.

Najnižji je na Jesenicah, kar bo povzročilo nekatere težave v družbenih dejavnostih, predvsem v zdravstvu in šolstvu, kljub temu, da je gospodarstvo še vedno močno obremenjeno. Poslovne izgube so v zadnjem obdobju dosegle najvišji nivo, saj so že 2.496,46 milijona din, največji delež pa odpade na Jesenice, in sicer 1.604 milij. din zaradi izgub v Železarni, v Kranju 752 milij. din, pretežno zaradi Iskre, zmanjšale so se le v Radovljici (v primerjavi z lanskim letom za polovico), tržiško gospodarstvo pa nima izgub.

Osebni dohodki so se povečali za 43 %, če pa upoštevamo 53,4 % rast življenjskih stroškov, so se osebni dohodki realno zmanjšali za več kot 10 %. Vsi ti podatki podpirajo menja tistih, ki še čedalje pogosteje sprašujejo, kje je objektivno spodnja meja padanja osebnih dohodkov. Seveda pa rast osebnega dohodka ni možna v tistih delovnih organizacijah, ki niso poravnale obveznosti, ali pa so imele neporavnano izgubo iz lanskega leta. Med temi so TOZD iz Iskre, na Jesenicah Zarja, Žičnice v Kranjski gori, Iskra Reteče in TOZD Alpe-toura. Metalurgija in predelava hrane sta iz določil o omejitvi osebnih dohodkov na osnovi zakona o zagotavljanju plačil izveti.

Šestmesečna bilanca finančnih rezultatov ni zadovoljiva. Pogoji so se zaostriši. Inflacija ni zadržana, stroški posojil bodo vedno večji, zato je ena izmed glavnih skrbi financiranja tekoče reprodukcije.

Š. N.

SEJA DELAVSKEGA SVETA ŽELEZARNE

V sredo, 22. avgusta je v dvorani samoupravljalcev potekala osma seja delavskega sveta Železarne. Obravnavali so poročilo o izvajanju sklepov prejšnje seje, poročilo z druge seje delavskega sveta SOZD Slovenske železarne, rezultate izvajanja strokovnih ukrepov, polletno poslovno poročilo delovne organizacije, usmeritve za odpravo motenj v poslovanju Železarne, samoupravne aktivnosti, imenovali pa so tudi posamezne predlagane delegate oziroma člane.

Sklepi, ki so jih sprejeli na prejšnji seji, so izvršeni. Predsednik poslovnega odbora Boris Bregant je prisotne seznanil z informacijo o stanju priprav za izgradnjo jeklarne 2, za nemoteno nadaljevanje del pri tem projektu pa so sprejeli še sklep, da delovna organizacija nima nepopravnih zapadlih obveznosti do tujine. Za podpis pogodbe so pooblastili predsednika delavskega sveta in vodjo finančno računovodskega sektorja.

V Lescah je 24. julija potekala 2. seja delavskega sveta SOZD Slovenske železarne, o zaključkih s te seje pa je poročal Vinko Cerar, član delegacije Železarne Jesenice.

V nadaljevanju se je predsednik poslovnega odbora poročal o izvajanju strokovnih ukrepov. Ugotovili so, da so vse TOZD in delovne skupnosti pristopile k realizaciji teh ukrepov, k osnovnemu programu so v posameznih enotah dodali še konkretne naloge in opredelili nosilce. Sklenili so, da je treba še naprej redno mesečno poročati odborom za gospodarstvo, odborom samoupravne delavske kontrole in delavskim svetom o tem, kako poteka realizacija ukrepov. Vodje TOZD in sektorjev morajo še naprej pošiljati poslovnemu odboru poročila o izvajanju ukrepov do petega v mesecu.

Z obravnavo na delavskem svetu Železarne se je zaključila široka javna razprava o polletnih poslovnih rezultatih. Obravnavale so jih vse temeljne organizacije in delovne skupnosti ter odbor za gospodarstvo pri delavskem svetu Železarne in odbor samoupravne delavske kontrole Železarne. Pripombe delavskih svetov TOZD in delovnih skupnosti je uskladi odbor za gospodarstvo in ugotovil, da je bilo največ pripomb na zaostajanje osebnih dohodkov železarjev za OD SOZD Slovenskih železarn, občine in gospodarstva republike. Delavski svet je podprl sklep tega odbora, naj oddelek za nagajanje glede na pripombe in pozitivne poslovne rezultate v juliju, pripravi do konca avgusta predlog korekcije osnov osebnih dohodkov.

O razpravi na seji delavskega sveta poročamo v posebnem prispevku.

V Železarni smo se lotili vsestranske analize vzrokov za nastale motnje v poslovanju, posebna strokovna grupa pa pripravlja program usmeritev za njihovo odpravo. Vodja sektorja za ekonomiko in organizacijo je delavskemu svetu poročal o ugotovitvah analize in podal predlog programa ciljev in usmeritev. Delegati so predlog soglasno potrdili in sklenili, da morajo vse temeljne organizacije in delovne skupnosti predlagane usmeritve obravnavati kot svojo obvezo za izpolnjevanje teh usmeritev in ciljev, ne glede na doseženi poslovni rezultat v prvem polletju. Temeljnimi organizacijam, ki so v prvem polletju poslovale z izgubo, naj služijo kot osnova za oblikovanje podrobnejših ukrepov, ki bodo omogočili doseganje predlaganih ciljev.

V juliju in avgustu je potekala javna razprava o predlogu sprememb in dopolnitve statuta delovne organizacije. Odbor za uresničevanje zakona o združenem delu je pripombe pregledal in uskladi ter predlagal delavskemu svetu, da razpiše referendum za sprejem tega predloga.

Za sprejem na referendumu je pripravljen tudi predlog pravilnika o urejanju stanovanjskih zadev.

Delavski svet je določil predlog sprememb in dopolnitev statuta delovne organizacije in razpisal referendum za sprejem tega predloga za 27. september 1984. Prav tako je določil tudi predlog pravilnika in predlagal delavskim svetom TOZD in delovnih skupnosti, da razpišejo referendum za sprejem tega predloga za isti dan.

Volilni odbori in komisije v temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih morajo opraviti vse aktivnosti za uspešen potek referenduma.

Na predlog izvršnega odbora konference osnovnih organizacij sindikata je delavski svet imenoval Matveža Maleja za delegata v svetu del-

ponentov Temeljne gospodarske investicijske banke Beograd, Igorja Vajsa za člana v koordinacijskem odboru proizvajalcev in potrošnikov tanke pločevine in hladno valjanih trakov, Bogdana Ravnika pa za njegovega namestnika.

Zaradi predvidenega odhoda vodja kadrovskega sektorja na novo delovno dolžnost, je delavski svet imenoval tudi razpisno komisijo za izvedbo razpisnega postopka za imenovanje novega vodja.

Delegat delovne skupnosti za kadrovske in splošne zadeve ter informiranje je kritično razpravljal o uvodniku v 32. številki Železarja. Sklenili so, da bodo o tem spregovorili na seji, ko bodo ponovno obravnavali področje informiranja v Železarni, predlagali pa so, naj o tem razpravlja tudi odbor za informiranje.

Ob koncu pa še tole: delavskemu svetu je od 72 delegatov prisostvovalo le 38, kar je komaj polovica. Še bolj pa moti podatek, da kar 18 delegatov ni opravičilo svoje odsotnosti! CPSI — Z. V.

TOZD VZDRŽEVANJE: UKREPI ZA ZMANJŠANJE ZASTOJEV

(Nadaljevanje s 1. strani)

poudarek zmanjšanju zastojev predvsem v, gledano z našega stališča, najbolj kritičnih obratih v: TOZD Valjarna bluming štekel, Valjarna žice in profilov, Jeklarne, Hladna valjarna Bela in drugih. Število zastojev bomo morali spraviti v meje, ki so predvidene z normativi. To bo naš prispevek k sanaciji stanja v celi Železarni.

Za zmanjšanje zastojev bomo morali povečati pripravljenost za odpravo nepričakovanih okvar; tako da bomo imeli pripravljene rezervne sklope za posamezne delovne naprave. Ravno tako moramo zagotoviti potrebne sestavne in rezervne dele za te sklope.

Na enodnevnih remontih bomo morali poleg popravila vidnih okvar, opravljati tudi preventivne preglede in popravila tistih delov za katere menimo da lahko presenetijo z okvaro. Okvare, ki vplivajo na kakovost izdelka bomo nujno morali odpravljati takoj in ne čakati da pride do drugih zastojev oziroma do remonta, kot doslej.

Izdelati bomo morali plan možnih večjih okvar, ki se doslej še niso pojavile, posebej v TOZD Valjarna bluming štekel, pa tudi v Valjarni žice in HVB in naročiti potrebne rezervne dele za take primere.

Če izmena, ki je dežurna popoldan, ponoči ali med prazniki ne more sama v eni uri odstraniti napake, mora prek dežurnega vzdrževanja poklicati pomoč ali odgovornega delavca s tega področja, da se napaka čimprej odpravi.

Dežurni se morajo menjati v obratu in ne v garderobi, da se zagotovi prisotnost vzdrževalcev tudi ob menjavi dnin.

Zastoji za pretekli dan se morajo zbirati na vodstvu TOZD, ki skupaj z vodstvom področja redno analizira vzroke zastoj.

Tudi porabo zaščitnih sredstev, predvsem rokavic moramo zmanjšati za 10 %, kontrola se izvaja za vsak mesec in podatki se prikazujejo v mesečnih poročilih.

K sanaciji stanja v Železarni bomo prispevali svoj delež tudi z odpravo posameznih, z našega vidika, kritičnih točk v proizvodnih TOZD in nedokončanih del, z namenom da se poveča proizvodnja in kvaliteta izdelkov.

V okviru teh ukrepov bomo sodelovali pri sanaciji Lectromelt elektropeči, v TOZD Jeklarne pa bomo poskusno uvedli tudi sisteme preventivnega čiščenja in mazanja v sodelovanju z Zavodom za produktivnost dela.

Na sedmi in osmi valjni mizi na bluming ogrođu bomo morali izvesti popolno zamenjavo transmisij in valjčnic z zobatimi kolesi in opraviti vsa pripravljala dela za usposobitev kvarto ogrođa ter izpeljati sanacijo vstavkov tretje garniture valjev za štekel, druge garniture vstavkov opornih valjev za štekel in obeh garnitur valjev bluming.

V TOZD Hladna valjarna Bela bo potrebno zamenjati elemente za razbremenjevanje črpalk hidravličnega sistema na ZRM ogrođu in rešiti problem oljne megle na tem ogrođu. Sodelovati pa bomo morali tudi pri sanaciji konstrukcije Siemag ogrođa v TOZD HVJ.

Pri tem je potrebno poudariti, s tem si niso vedno vsi na jasem, da mi odgovarjamo le za svoje vzdrževalne zastoje, to je za mehanske in elektro zastoje, ne pa tudi za zastoje z drugih področij, ki so v pristojnosti TOZD Energetika, Remontne delavnice ali Strojne delavnice. Teh zastojev mi ne evidentiramo in jih v svojih poročilih tudi ne navajamo.

Po njegovih besedah je TOZD Vzdrževanje po številu ljudi sicer dobrto zasedena, vendar se otepaajo z nadpovprečno bolezensko odsotnostjo, sedaj v poletnih mesecih pa je veliko tudi dopustov. »Če bi primerjali vzdrževalno ekipo danes s tisto izpred osmih ali desetih let, bi lahko ugotovili, da je bila ta takrat bistveno bolj zasedena kot danes. Po številu nas je kmalu zadosti,« pravi, »manjka pa tistih ljudi, ki znajo delati. V valjarnah se vzdrževalci veliko, če ne preveč ukvarjajo s pripravo valjev. To so valjavska orodja, zato bi se s tem bolj kot mi morali ukvarjati valjavci.

Letos smo imeli v Železarni izjemno veliko zelo obsežnih remontov: Lectromelt in ASEA elektropeč, plavž 2, bluming štekel... Take remonte bo potrebno v bodoče bolj enakomerno razdeliti čez vse leto. Med drugimi je pri tem problem tudi nadurno delo in pa dejstvo, da bomo morali tuje firme vedno manj vabiti k sodelovanju.

V zadnjem času je dosti govora o združevanju in reorganizaciji storitvenih TOZD. »Kakršnakoli že bo ta reorganizacija,« pravi Valentin Markež, »izvedena bo morala biti tako, da bo področno vzdrževanje lahko nudilo kompletno vzdrževalno uslugo v obratu, ki ga vzdržuje. Sedaj je to delo razdeljeno na štiri TOZD.«

OBVESTILA KOLEKTIVU — OBVESTILA KOLEK

RAZPORED DEŽURNIH ŽELEZARNE OD 3. DO 9. SEPTEMBRA

3. septembra, Božidar BARTELJ, podpredsednik PO, Jesenice, Titova 3/a, tel. št. 81-453.

4. septembra, Stanko ČOP, vodja invest. razvoja, Žirovnica 90/a, tel. št. 80-036.

5. septembra, Drago FINŽGAR, vodja TOZD Žična valjarna, Begunje 129/b.

6. septembra, Marin GABROVŠEK, član PO, Bled, Ribenska 8/c, tel. št. 78-157.

7. septembra, Franc GASSER, vodja TOZD Profilarna, Žirovnica, Moste 22/b.

8. septembra, Vitomir GRICAR, vodja TOZD Valj. deb. ploč., Jesenice, Titova 2, tel. št. 81-279.

9. septembra, Jernej HOČEVAR, vodja prodaje, Jesenice, Kejžarjeva 38, tel. št. 82-118.

Dežurstvo je vsak delovni dan od 14. do 6. ure zjutraj naslednjega dne, in sicer tako, da je dežurni v tem času dosegljiv doma. Ob sobotah, nedeljah in praznikih traja dežurstvo od 6. ure do 6. ure naslednjega dne.

V času dežurstva mora dežurni opraviti en obhod po železarni, svoja za-
pažanja vpisati v dežurno knjigo ter o tem poročati ob predaji dežurstva podpredsedniku poslovnega odbora.

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK — 3. 9.	JOŽE PEZDIRNIK	ALOJZ SLIVNIK
TOREK — 4. 9.	JANEZ ARH	AVGUST NOVŠAK
SREDA — 5. 9.	MARJAN ENDLIHER	KAREL KOBLAR
ČETRTEK — 6. 9.	IVAN ŠENVETER	STANE ERZEN
PETEK — 7. 9.	MARJAN TRONTELJ	PRIMOŽ ŽVAB
SOBOTA — 8. 9.	IVAN MEŽIK	MARTIN BRUMAT
NEDELJA — 9. 9.	VANDA ENIKO	IVAN SLAMNIK

Telefon dežurnega za vzdrževanje v Železarni je:	3551
vezni telefon je:	2317
Na redne delovne dni dela dnevni dežurni	od 14. do 18. ure
nočni pa	od 18. do 6. ure
Na proste sobote, nedelje in praznike dela:	
dnevni dežurni	od 6. do 18. ure
nočni pa	od 18. do 6. ure
Predaja poslov se izvede na vodstvu TOZD Vzdrževanje, oziroma v sobi dežurnega vzdrževanja.	

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

Od 3. do 8. septembra bodo delale naslednje obratne ambulante:
DOPOLDNE: I. obratna ambulanta — dr. Metod Rešek in IV. obratna ambulanta — dr. Ivica Vreš.

Dispanzer za borce: dr. Ivica Vreš.

POPOLDNE: III. obratna ambulanta — dr. Matej Andoljšek.

V soboto, 8. septembra, samo dopoldne: III. obratna ambulanta — dr. Matej Andoljšek.

ZOBNE AMBULANTE:

DOPOLDNE: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražišar in II. zobna ambulanta — dr. Alojz Smolej.

Za borce vsak dan od 11. do 12. ure.

POPOLDNE: III. zobna ambulanta — mg. dr. Bela Gazafi.

Po SS za Vatrostalno vsak dan od 9.30 do 10.30.

V soboto, 8. septembra, samo dopoldne: III. zobna ambulanta — mg. dr. Bela Gazafi.

DEŽURSTVO V VATROSTALNI ZENICA TOZD JESENICE

1. in 2. septembra, Branko MARKIZETI, Jesenice, Titova 4/a, tel. 83-596.
Dežurni Vatrostalne je v soboto od 6. ure do 12. ure v Vatrostalni, telefon 81-743, oziroma telefon Železarne 3465. V preostalem času do ponedeljka do 6. ure zjutraj je dežurni dosegljiv na domu.

JUBILANTI 50-LETNIKI

V septembru bodo praznovali petdeset let svojega življenja naslednji sodelavci: LJUBINKO RADOVIČ, Elektrode — 2. septembra; MARIJA BUNJEVAC, Profilarna — 3. septembra; DRAGO VOGRI-
NEC, Valjarna bluming štekel — 5. septembra; STANE ŽGAJNAR, Transport — 7. septembra; EDVARD TUŠAR, Remontne delavnice — 9. septembra; ASIMA CRNOVIČ, Jeklarne — 10. septembra; ANGEL-
CA TOMAŽIN, Družbena prehrana — 11. septembra; IVAN MALEJ, Valjarna debele pločevine — 12. septembra; STIPO SLIŠKO, Jeklo-
vlek — 15. septembra; PERO PAPIČ, Remontne delavnice — 16. sep-
tembra in DRAGOTIN NIKOLIČ, Jeklarne — 22. septembra.

Vsem sodelavcem iskreno čestitamo!

V SOBOTO SREČANJE BORCEV NOV SOZD SŽ NA POLJANAH

(Nadaljevanje s 1. strani)

koj še zadnji nekdanji borci — aktivni delavci, bo letošnje srečanje verjetno zadnje, vendar pa naj bi v prihodnje preraslo v vsakoletno srečanje slovenskih železarjev.

Srečanje se bo začelo ob 11. uri, pred tem pa si bodo predvsem udeleženci iz ostalih krajev ogledali tehnični muzej naše železarne. Po uvodnem pozdravu bo udeležencem spregovoril Peter Zbontar, sledil pa bo bogat kulturni program, in sicer prvi del pod naslovom »V BOJU ZA SVOBODO« in drugi del »RAČUNAJTE NA NAS«, ki ga bodo izvajali: pihalni orkester Jeseniških železarjev, združena moška zbor Vintgar Blejska Dobrava in Društva upokojencev Jesenice, recitatorji, člani amaterskega gledališča Tone Čufar in nekaj

pevcev mešanega pevskega zbora Blaž Arnič DPD Svoboda Tone Čufar Jesenice.

V popoldanskih urah bo za ples in razvedrilo igral narodno-zabavni ansambel GORNJESAVSKI KVINTET, vmes pa bo udeležence s krajšim nastopom pozdravila godba na pihala z Gorij. Organizatorji bodo poskrbeli tudi za družabno-rekreativno dejavnost udeležencev, ki jo bodo izvajali godba in pevci, poleg vlečenja vrvi in streljanja z zračno puško.

Celotno oskrbo na srečanju so prevzeli delavci TOZD Družbena prehrana naše železarne, organizacijski odbor pa bo poskrbel za dobro počutje vseh udeležencev dvanaestega srečanja borcev NOV — delavcev delovnih organizacij SOZD Slovenske železarne.

PROGRAM SAMOUPRAVNIH AKTIVNOSTI V SEPTEMBRU

V mesecu septembru bomo v Železarni Jesenice obravnavali:

1. Predlog povečanja osnov osebnega dohodka

Na razpravah o delu in poslovanju Železarni v prvem polletju so delavci ugotavljali, da je zaostajanje OD za rastjo življenjskih stroškov preveliko in ne spodbuja k boljšemu delu. Zato je delavski svet Železarni Jesenice zadalil oddelek za nagajanje, da pripravi predlog povečanja osnov OD. Predlog je strokovna služba pripravila, izvršni odbor konference osnovnih organizacij sindikata Železarni je svoja stališča uskladi in predlog podprl. Do konca tedna ga bodo sprejeli vsi prejemniki programa samoupravnih aktivnosti.

2. Razpis referendumov za sprejem:

- pravilnika o urejanju stanovanjskih zadev,
- sprememb in dopolnitev statuta DO Železarni Jesenice.

Delavski sveti bodo za 27. september 1984 razpisali referendum za sprejem obeh samoupravnih splošnih aktov in ju posredovali v po-prejšnjo obravnavo. Oba predloga sta objavljena v tej številki Železarni.

Pripombe na oba osnutka je obravnaval in uskladi odbor za uresničevanje zakona o združenem delu.

Spremembe in dopolnitve statuta delovne organizacije se nanašajo na uskladi vsehbinskih razlik med samoupravnim sporazumom o združitvi TOZD v delovno organizacijo in statutom DO. Tako vanj ne vnašamo posebnih novosti, razen na področju gospodarjenja z družbenimi sredstvi. Vsebinske spremembe zajemajo še področje odgovornosti in razpisne pogoje za delavce s posebnimi pooblastili, postopek izbire le-teh ter ljudsko obrambo in družbeno samozastito.

Samoupravni sporazum o enotnem urejanju stanovanjskih zadev smo sprejeli na referendumu, 23. decembra 1982 in takrat obravnavali tudi osnutek pravilnika o urejanju stanovanjskih zadev. Priprava predloga pravilnika je trajala precej časa, saj je medtem izšel zakon o stanovanjskih razmerjih in je bilo potrebno precej določb iz osnutka tega pravilnika uskladi in dopolniti, tako da je odbor za uresničevanje zakona o združenem delu izoblikoval dopolnjen predlog.

Pravilnik je samoupravni splošni akt vsake temeljne organizacije oziroma delovne skupnosti in mora biti uskladi s samoupravnim sporazumom o urejanju stanovanjskih zadev, z zakonom o stanovanjskih razmerjih, zakonom o stanovanjskem gospodarstvu ter družbenim dogovorom o skupnih osnovah za zagotavljanje in usklajevanje samoupravnih družbeno-ekonomskih odnosov na področju stanovanjskega gospodarstva v SRS.

3. Refinanciranje kreditov

Ljubljanska banka — Združena

banka	znesek	TOZD — koristnik
Adria bank Wien	DM 6.200.000	Valj. bluming štel
Bank of Amerika	US\$ 1.546.209	Jeklarna
Union Bank Los Angeles	US\$ 3.500.000	SEO, TKR, NG

Po omenjenem sporazumu se refinancirajo samo glavnic, ki so zapadle v obdobju od 17.1.1983 do 31.12.1983. Refinanciranje odplačila glavnice, zapadlih v letu 1984, bo urejeno s posebno pogodbo. Obresti po navedenih kreditih se odplačujejo tekoče v skladu s sklenjenimi pogodbami.

Koristniki kreditov morajo sprejeti ustrezne sklepe, da bodo podpisali anekse, ki urejajo medsebojna razmerja v zvezi z refinanciranjem teh kreditov.

4. Program za odpravo motenj v poslovanju Železarni Jesenice

Delovna skupina, ki pripravlja program za odpravo motenj v poslovanju Železarni Jesenice bo v tem tednu program pripravila in ga posredovala vsem temeljnim organizacijam in delovnim skupnostim v obravnavo. Ta mora biti zaključena do 15. septembra. Tiste temeljne organizacije, ki so ob polletju izkazale izgubo, pa morajo na osnovi tega programa izdelati še interne programe ukrepov za odpravo motenj.

5. Osnutek samoupravnega sporazuma o oblikovanju in uporabi prihodka, razporejanje skupnega dohodka in o združevanju v sklade Ljubljanske banke, Temeljne banke Gorenjske Kranj.

Izvršni odbor Ljubljanske banke, temeljne banke Gorenjske Kranj, je določil besedilo osnutka novega samoupravnega sporazuma in sklenil, da se ga posreduje vsem članicam

banke je skupaj s 17 drugimi jugoslovanskimi bankami kot solidarnimi dolžniki in Narodno banko Jugoslavije kot garantom dne 9. septembra 1983 sklenila s 600 inozemskimi bankami kreditni sporazum o refinanciranju glavnice po srednjeročnih in dolgoročnih inozemskih kreditih, ki so dospeli v plačilo v času od 17.1. do 31.12.1983.

Poleg kredita Exim banke, za katerega je bil sklep o refinanciranju že sprejet in posredovan banki, se Železarni Jesenice refinancirajo še naslednji krediti:

Temeljne banke Gorenjske v javno razpravo, ki naj traja do 15.9.1984. Spremembe se nanašajo na način ugotavljanja in delitve skupnega dohodka banke, s tem pa je povezano združevanje sredstev v sklade banke in kritje primanjkljaja prihodkov banke v primeru neuspešnega poslovanja.

Osnutek predvideva udeležbo članic v skupnem dohodku banke glede na:

- obseg združenih sredstev v sklade banke,
- obseg obresti članic banke na svoja vložena sredstva,
- obseg koriščenja kreditov članic banke na daljše obdobje.

Druga in tretja alineja predstavlja ta bistveno spremembo sporazuma in ga zato podpiramo.

CPSI

Sodelavec kovač (foto I. Kučina)

Železarski globus

POLJSKA

V letošnjem maju je poljska vlada odobrila že v preteklem letu pripravljen razvojni program za modernizacijo železarske industrije. Pri posameznih projektih gre samo za tiste, ki so jih že pričeli realizirati in so jih v kriznih letih 1981 in 1982 ustavili, ali pa za projekte, ki so bili že prej pripravljeni. V ta namen bodo v letih od 1984 do 1990 investirali 569 milijard zlotov. Vlada je ocenila, da so te naložbe za modernizacijo poljske železarske industrije nujne, saj je povprečna starost obstoječih jeklarn 49 let, 45 % vseh valjarn pa je starejših od 40 let. Poleg tega 42 % celotne količine surovega jekla izdelajo v zastarelih Siemens Martinovih pečeh in samo 4 % ga odlijejo na napravah za kontinuirno vlivanje.

AVSTRIJA

V preteklem letu so v avstrijskih železarnah Linz in Donawitz, ki pripadajo železarski družbi VÖEST-ALPINE, na napravah za kontinuirno vlivanje odlili 95 % oziroma 83 % celotne količine izdelanega surovega jekla. Postopek so razvili tudi za nepomirjena jekla takšne kvalitete, ki jih je bilo mogoče vlivati na kontinuirni način. Visoka proizvodnja kontinuirno odlitega jekla je v železarni Donawitz omogočila, da so ustavili obratovanja valjavske proge za valjanje gredic, ki je bila zaradi stroškov zelo neugodna. Do konca letošnjega leta predvidevajo, da bodo v tej železarni v celoti prenehali odlivati jeklo na konvencionalni način, v kokile.

PREGLED SESTANKOV SDS

(nadaljevanje iz prejšnje številke)

Iz TOZD HLADNA VALJARNA BELA smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, lužilnica + priprava vložka 1, 2 in 3, žarilnica 1, 2, 3 in 4, adjustaža in strojna adjustaža 1, 2 in 3 ter valjarna 1, 2, 3 in 4. SDS vodstvo TOZD se je seznanila s spremembo v doplačilih po registru verificiranih sporazumov v ceni: za masovne HVT (doplačila za elastičnost) ter za plemenite HVT (doplačila za točne fiksne širine: dinamo, elmag). SDS lužilnica + priprava vložka 1 vprašuje, zakaj dobijo delavci SCAP linije »samo 90 % na plan (povprečje ZRM + CBL), saj je SCAP linija ravno tako ena ključnih linij v HVB«. SDS lužilnica + priprava vložka 2 vprašuje, zakaj ni bilo odgovorjeno na vprašanje, zakaj ima varilec na SCAP nižjo kategorijo v primerjavi z varilec na CBL in CRNO. SDS priprava vložka + lužilnica 3 zahteva, da se uredi prezračevanje v hali C, vprašuje tudi, kaj je s kabino na vstopu SCAP in klima napravami za žerjave. SDS žarilnica 1 in 2 predlagata, da se zaradi plinov in poletne vročine za SAN napravi zasilni izhod. Pritožujeta se nad ceno in enoličnostjo suhe malice (cena naj se zniža ali pa dvigne vrednost bonal). V kopalnicah pogrešajo več čistote. V WC na CBL je treba popraviti kotliček in zamenjati desko. Zanimajo pa jih, kje so se izgubile nove pipe, namenjene za zamenjavo v kopalnici, saj so bila zamenjana le tesnila. SDS žarilnica 3 v zvezi z izvajanjem sanacijskih ukrepov pripominja, da se je ob pričrtu obratovanja HVB varjenju kolobarjev na CBL namenjavalo več pozornosti, kot pa se je namenja danes. SDS žarilnica 3 glede poslovnega poročila »ne more razumeti, da so kljub dobrim fizičnim rezultatom (med najboljšimi v DO) finančni rezultati tako slabi.« Ugotavlja tudi, da so po konkretnih izračunih rezultati sanacijskega programa dobri, čeprav nekoliko dvomijo v to, ali so merjeni z najbolj primernimi kazalci. SDS adjustaža in strojna adjustaža 1 nista zadovoljni z odgovorom na vprašanje, postavljeno na prejšnjem sestanku. Še vedno jih zanima, kdo bi bil odgovoren, če pride do nesreče. Zanimajo jih tudi, kdo v železarni določa cene raznih storitev (vzdrževanje raznih služb). To jih zanima zato, ker ugotavljajo, da so vse TOZD, kjer je cena določena na izdelek v izgubi. Prikrasane so tudi pri pravični porazdelitvi izgube. V zvezi s tem vprašujejo, koliko bi bile proizvodne TOZD prizadete, v kolikor bi na koncu leta prišlo do poročila. Glede na to, da so zaščitna sredstva zelo slaba, predlagajo, da bi se obrnili na nekatere druge dobavitelje zaščitnih sredstev. Razne izvajalce je treba po mnenju te SDS bolj kontrolirati, saj so razna dela velikokrat bolj slabo opravljena (kot primer navajajo popravilo strehe). SDS adjustaža in strojna adjustaža 3 sta imeli več pripomb na poslovno poročilo. Zanimajo jih, zakaj so cene nabavljenega vložka nižje od cen iz TOZD Valjarna bluming štel, ko pa bi bilo pričakovati obratno? Zanimajo jih tudi, odkod je nabavljen cenejši vložek. Ugotavljajo, da se pod točko II izkazuje zvišanje stroškov za energetiko zaradi večje porabe zemeljskega plina, istočasno pa se v oceni izvajanja ukrepov »ugotavlja prihranek pri zmanjšanju porabe zemeljskega plina pri CRNO

in SAN«. Nadalje jih zanima, zakaj so prekoračeni stroški pod konto 4005, 4006, 4020 in 4021 (»vodstvo TOZD naj ta problem reši«). Zanimajo jih, za katere stroške gre pod konto 4089 in 408 ter kje se povečanje pozna v sami proizvodnji pod konto 4131. Pritožujeta se nad vse slabšo kvaliteto zaščitnih sredstev. Nekaj vprašanj so postavili pri pregledovanju realizacije programa: Kako je možno obračunati sredstva, ki so po programu odobrena, ne pa tudi angažirana (to velja za konto 4003-210-06 in 4003-21-01)? Zakaj se niso sredstva za povijalne stroje, za voz navijalnika SSL in klima naprave za žerjave, ki so že bila odobrena, tudi realizirala? SDS valjarna 1 se pritožuje, da ni dobila odgovorov na postavljena vprašanja, vendar omenja, da je bila seznanjena z novim načinom pisanja ur za manjkajoče za žerjavovodje ter z dopisom vodje valjarne glede navaritev valjev na sendzimir ograjdu.

Iz TOZD HLADNA VALJARNA JESENICE smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, hladna valjarna 3, adjustaža hladne valjarne, skladišče vložka, žarilnica 1, 2, 3 in 4, lužilnica, karisti ter odprema. SDS vodstvo TOZD v zvezi s poslovnim poročilom meni, da bi se morali slabi pogoji za delo, kot so bili planirani z družbenim planom, upoštevati pri operativnem planu. Pod točko »akontacija zjamčenega OD« na SDS navaja stališče: »V naši TOZD v zadnjem mesecu nastopa problem premij, ki so odvisne od operativnega plana, ta pa od pogojev za delo. Ker so lahko premije le za izjemne dosežke, to pa je izpolnjen družbeni plan, moramo doseči, da se ta v slučaju slabih pogojev (strojni park, kvaliteta vložka, preozek vložek, neprimerna naročila itd.) odgovarjajoče zniža, seveda, če to omogoča storilnost na posameznika«. K temu dodajajo še, da osebni dohodki v črni metalurgiji zaostajajo za povprečjem, kar še posebej velja za železarno Jesenice. V občinskem in republiškem merilu bi zato kazalo narediti več za dvig osebnih dohodkov železarjev, kajti vsi vzroki za izgubo niso v železarni. SDS hladna valjarna 3 in adjustaža hladne valjarne sta ocenili, da je bila proizvodnja v juniju »sorazmerno dobra, kljub starim problemom (nekvalitetni vložek, pogoste okvare)«, glede julija pa, da je »situacija še slabša, saj problemi ostajajo isti«. Tudi ta SDS je imela pripombe glede osebnih dohodkov — »da so ti pre nizki, cene pa neusmiljeno rastejo«. Predlagali so, naj se v kopalnici popravijo tuši, deske in klopi, nabavi pa naj se tudi sušilec za lase. Zavarovati je treba mešalne baterije, »ker vse pokradejo«. Tudi SDS skladišče vložka opozarja na velike težave, ki jih ima HVB pri doseganju plana, s tem pa tudi glede možnosti izplačevanja premij. Zato predlagajo, da bi se zaradi velikih težav (stanje strojev, kvaliteta vložka, kadrovske problemi, neprimerna naročila) ustrezno zmanjšal družbeni plan, kar bi ponovno omogočilo izplačilo premij. K informaciji o »akontaciji zjamčenega OD« SDS žarilnica 3 pripominja, da ta ni popolna in hkrati vprašuje, »kako naj bi opravičili izgubo«. SDS lužilnica v zvezi z isto točko ocenjuje, »da ni pravilno, da ima črna metalurgija, z ŽJ na čelu, najnižje osebne dohodke, ali pa so v velikem zaostajanju za drugimi«. Vprašuje, kako bo v jesenskih mesecih (sestanej je bil 3.8.) — ob tako nizkih OD — ko bo treba kupiti oziromeno, knjige za šolo, zimsko garderobo... Tudi SDS karisti meni, da bi se morali osebni dohodki v železarni povečati, »kajti že tako smo v republiškem merilu bolj na repu glede osebnih dohodkov«.

Iz TOZD ŽIČARNA smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, žičarna I-1, I-2, I-3, II-1, II-2 in II-3, patentirnica 1, 2 in 3, pocinkovalnica, votličarna ter adjustaža. Tudi tu so SDS

obravnavale akontacijo zjamčenega OD. SDS vodstvo TOZD v zvezi s tem meni, da »ne bi smeli več dovoliti, da nam realni OD padajo, ker to že sedaj vpliva destimulativno, saj je zato fluktuacija nezadržna«. SDS žičarna I-1 predlaga nakup novih varilnih aparatov, »zaradi pogostih okvar in izrabljenosti sedanjih«. V zapisniku SDS žičarna I-3 je precej prostora namenjeno obravnavi poročila o kvalitetni problematiki v maju in juniju. Iz njega je razvidno, »da so napake pri naših izdelkih v glavnem iste (odstopanje od predpisanih toleranc, vrta žica in slaba površina)«. SDS ugotavlja: »Iz interne problematike je razvidno, da so povzročitelji napak v glavnem vedno isti delavci. V bodoče bo verjetno potrebno uvesti proti takim delavcem ostrejšje ukrepe, kajti to so napake, ki jih mora odklanjati vsak posamični žičar in spadajo v osnovno delovno dolžnost. Zato ne more imeti nihče opravičila, da o tem ni bil seznanjen, kako je treba pravilno delati, ker imamo že več let za nove delavce uvaljno dobo, ki je strokovno vodena, pod nadzorstvom za to usposobljenega inštruktorja. V programu te uvaljne dobe pa je še posebej poudarjeno: varnost pri delu in kvaliteta dela«. SDS adjustaža glede kvalitete problematike meni, da so lahko dokaj zadovoljni, moti jih le precejšnje število internih reklamacij. Iz TOZD Žičarna smo posebej dobili tudi tri zapisnike z zborov, na katerih so delavci (po več SDS skupaj) obravnavali poslovno poročilo. Pripomb ni bilo, na enem sestanku pa je bilo slišati tudi takšno pohvalo: »Z obravnavo so bili delavci zadovoljni, kajti žičarji smo med tistimi, ki smo zaključili polletje brez izgube«.

V TOZD PROFILARNA so se sestale SDS vodstvo TOZD, profilarna 1 in 2 ter predelava profilarne. SDS vodstvo TOZD, profilarna 2 ter predelava profilarne opozarjajo na »kritično pomanjkanje delovne sile, kar ogroža proizvodnjo in izvoz«.

Iz TOZD VRATNI PODBOJI smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, vzorčna delavnica, adjustaža in proizvodna linija. Obravnavale so program samoupravnih aktivnosti za julij in avgust. Pripomb ni bilo.

Iz TOZD JEKLOVLEK smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, hladna predelava 1, 2 in 3, adjustaža 1 in 2 ter brusilnica 1 in 3. SDS vodstvo TOZD v zvezi s poslovnim poročilom za prvo polletje pripominja, da je treba urediti oziroma dopolniti dohodkovne odnose v železarni. Predlagala je, da se ustavi manj produktivne stroje, delavce s teh strojev pa premesti na bolj produktivne. SDS hladna predelava 1 predlaga, da bi se zamuda štela šele 10 minut po uri prihoda, zaradi dolge poti od vratarja do obrata, v katerem delajo. Tudi SDS hladna predelava 3 meni, da je treba v železarni spremeniti dohodkovne odnose. SDS adjustaža 1: »Pod razno postavljamo vprašanje o počiščihi hišici in adjustaži. Kdaj, zakaj in komu je namenjena in kdaj bo služila svojemu namenu? Če je ne znamo uporabiti, o damo na razpolago kupcem?«

V TOZD ELEKTRODE so se na dveh zborih sestale SDS vodstvo TOZD, oplaščevalnica 1 in 2, rezalnica 1 in 2, priprava praškov, taljeni prašek in transport-skladiščenje. SDS rezalnica 2 in oplaščevalnica 2 v zvezi s poslovnim poročilom ugotavljata, da je treba zagotoviti boljše dobavo valjene in vlečene žice ter povečati osebne dohodke, predvsem zaradi padanja življenjskega standarda. Stališče ostalih SDS, ki so se sestale na skupnem zboru, pa je, da je »treba zagotoviti zadostno količino kvalitetne EO žice, ker nam je to osnova za nemoteno proizvodnjo«.

Center za proučevanje samoupravljanja ter informiranje — Božidar Lakota

DELEGATI DELAVSKEGA SVETA O PROBLEMIH ŽELEZARNE

Minuli teden je bila osma redna seja delavskega sveta Železarne. Ker o tej seji poročamo že v ustaljeni obliki (poročilo in pregled sklepov delavskega sveta), bi se v tem prispevku omejili le na razpravo posameznih zadev dnevnega reda.

Dnevni red je bil pester in za posamezne zadeve bi lahko rekli, da so za Železarno »življenjskega pomena«, kot na primer poročilo o stanju pripravljenosti za izgradnjo jeklarne 2, sklep za nemoteno nadaljevanje dela pri izgradnji jeklarne 2 in rezultati izvajanja strokovnih ukrepov za sanacijo poslovnih rezultatov, vendar kljub temu ni razpravljati niti en delegat. Z »delegatskim molkom« je bilo sprejeto tudi poročilo predsednika poslovnega odbora Borisa Breganta o izvajanju strokovnih ukrepov, čeprav bi nas zanimalo, v katerih okoliščinah je »preveč pavšalnega ocenjevanja in opravičevanja za neizvajanje aktivnosti«. Molč v tem primeru ni in ne more biti zlato, če vemo, kaj predstavljajo ti ukrepi za Železarno.

Delegati so se prvič oglasili pri obravnavi polletnega poslovnega poročila delovne organizacije, ki ga je predstavila članica poslovnega odbora Jelka Vidali. V razpravi je najprej podpredsednik odbora za gospodarstvo Franci Kalan predstavil ugotovitve z zadnje redne seje, in sicer pregled pripomb delavskih svetov TOZD in delovnih skupnosti na polletno poslovno poročilo. Vsi delavski sveti so poročilo obravnavali, vendar jih je le 12 (!) imelo pripombe. Največ pripomb je bilo na zaostajanje osebnih dohodkov železarjev tako v odnosu na obično kot v gospodarstvu celotne republike. Naj omenim, da je bilo na sestankih samoupravnih delovnih skupin veliko pripomb na višino osebnih dohodkov, vendar jih posamezni delavski sveti niso obravnavali in zapisali med svoje sklepe. Eden od sklepov odbora za gospodarstvo je bil, da je treba dosledno in hitro izpolnjevati ukrepe s komercialnega področja in izdelati program opustitve nerentabilnih proizvodov ter program prerazporeditve delavcev na področja, kjer primanjkuje kadrov.

Delegat iz TOZD Elektrode je posredoval delegatsko vprašanje delavskega sveta svoje temeljne organizacije glede dobave EO žice, ki jo dobivajo iz TOZD Žičarna in TOZD Valjarna žice in profilov v zadnjih dveh mesecih nepravčasno in v nezadostnih količinah. Odgovoril je član poslovnega odbora Marin Gabrovšek, ki problem vidi v tem, da smo se v Železarni dogovorili, da bomo čim več jekla predelali prek kontiliva in koncem julija smo ta dogovor začeli tudi uresničevati. Nobena od temeljnih organizacij, ki sta zadolženi za dobavo žice, ni bila pripravljena sortirati žice, kar kaže na slabo koordinacijo dela. Rešitev vidi v tem, da bo v prihodnje potrebno predelavo voditi po saržah.

Delegat TOZD Hladna valjarna Bela se je dotaknil področja kadrovske politike in opozoril na problem nezaposlenosti med zaposlenimi.

Predlagal je, da bi vse zaposlene po temeljnih organizacijah razdelili v tri skupine: v prvi naj bi bil potreben kader za proizvodnjo ali, bolje rečeno, ključni delavci, v drugi kader »stalni pripravljenci« in v zadnji »rezervni kader«. Delavci iz druge in tretje skupine naj bi opravljali dela in naloge višjih skupin, nagrajeni pa naj bi bili glede na odstotek opravljenih del svoje skupine.

Delegat iz TOZD Energetika je zanimalo, zakaj smo tako pozno začeli z »normalnim« delom na kontilivu. Odgovor je bil, da zahtevanih kvalitete nismo izdelovali toliko časa, dokler nas ni ekonomska nuja pripeljala do tega in vprašamo se lahko, ali mora biti res ekonomska nuja povod za odkrivanje slabosti. Istega delegata je zanimalo, kaj je z ustanovitvijo teama, ki so ga predlagali v njegovi temeljni organizaciji, ki bi nadzoroval porabo energije, in bi tudi izvajal sankcije nad kršitelji dogovora o njeni porabi. Predsednik poslovnega odbora je dejal, da odgovornost nosi poslovodni odbor, ki tudi izvaja sankcije, kar je tudi ena od nalog iz programa ukrepov.

Delegat iz TOZD Hladna valjarna Jesenice je navedel vzroke za neizpolnjevanje plana v njegovi temeljni organizaciji. V juliju se je situacija še poslabšala, saj problemi ostajajo isti: dimenzijsko slab vložek, neustrezna kvaliteta, pomanjkanje naročil, neizpolnjene obveznosti TOZD HVB, kadri.

Delegatki iz TOZD Družbena prehrana, ki je posredovala stališča zborov delavcev in delavskega sveta, pa je odgovoril predsednik delavskega sveta.

Preseneča dejstvo, da noben delegat ni postavil vprašanja glede višine osebnih dohodkov, čeprav že vr-

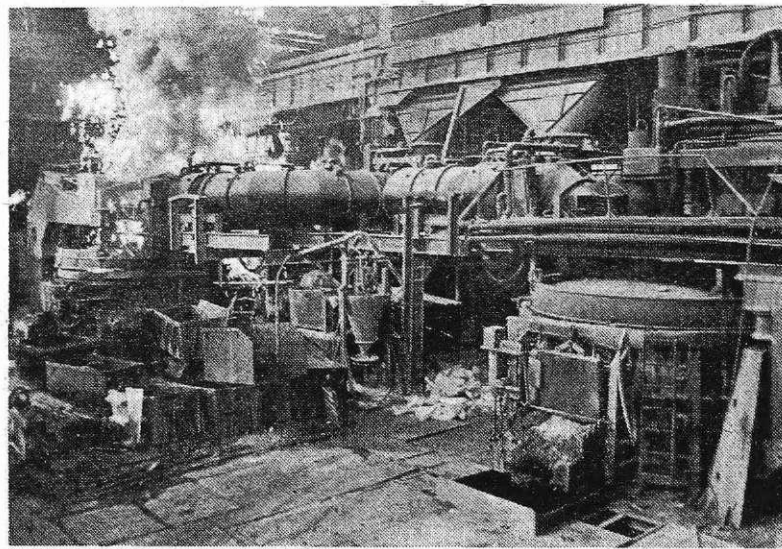
sto let ni imelo pripomb toliko samoupravnih delovnih skupin kot sedaj. Delavski svet je podprl predlog odbora za gospodarstvo za korekcijo osnov osebnih dohodkov, ki jo bodo obravnavali delavski sveti temeljnih organizacij in delovnih skupnosti. Na to problematiko je opozorila tudi članica poslovnega odbora Albina Tušar in se dotaknila tudi enega najbolj perečih problemov — kadri. Opozorila je, da že dolgo nismo sprejeli v delovno razmerje tako malo učencev iz ŽIC kot ravno sedaj, ko nam najbolj primanjkuje kadrov in ko Železarno zapušča vrsta strokovnjakov, kar v sociološki terminologiji imenujejo »beg možganov«.

Naj kot pripombo zapišem, da tudi v nadaljevanju seje delegati niso razpravljali, vendar je seja kljub tako skromni razpravi trajala tri ure (!), zato se lahko vprašamo: ali se delegati ne priključijo k razpravi zato, ker se bojijo, da bi bile seje še daljše? Gotovo je, da je bil dnevni red dovolj »razgiban«, ko smo pregledali zapisnike prejšnjih sej, pa smo ugotovili, da razpravljajo večinoma eni in isti delegati. M.

Železarski globus

ZDRUŽENE DRŽAVE AMERIKE

Največja ameriška železarska družba United States Steel Co. je hotela v okviru racionalizacijskih ukrepov ustaviti obratovanje v livarni valjev Johnstown. Vendar jo je sedaj prodala novo ustanovljenemu podjetju Johnstown Co., katerega 30 % lastništva je v rokah delavcev, zaposlenih v tej livarni, ki so na ta način ohranili delovna mesta in zaposlitev. Livarna, ki ima 30-tonsko in tri tonsko oblačno električno peč, dve livarni in obrat za mehansko obdelavo, je specializirana za proizvodnjo valjev za vroče valjarne in vrat za koksarne.

ASEA in LECTROMELT električni peči med obratovanjem (foto I. Kučina)

PRIPRAVLJENOST JE VEDNO BOLJŠA KAKOR GOLO PRIČAKOVANJE

TITO

IDENTIFIKACIJA PRI MNOKŽIČNIH NESREČAH V MIRU IN VOJNI

Iz motivov tetovirane kože je mogoče sklepati na poklic (sidro pri mornarjih, začetnice, datumi vstopa v armado, različna imena, pornografski motivi). Ne nazadnje na truplu nastopajo posebni znaki n. pr. rjavi prsti, kar je znak za fotografe, žlebasta poglobitev na enem od zgornjih sekalec (krojači vsled trganja sukanca z zobmi) znaki kroničnih profesionalnih obolenj (zastropitev s svincom ali magnezijem).

Izjemno število uporabnih podatkov za razpoznavo dobijo pri obdukciji trupel ali najdenih delov. Pregled ramenskih kosti z ozirom na stanje okostenelosti pove približno starost osebe. Z obdukcijo razkosanih delov trupla ugotovijo spol (najdena maternica, najdena prostata, oblika skledice). Obdukcija trupla jasno pokaže notranje spremembe patološke ali fiziološke narave, ki so znane za življenja in jih je mogoče vzporediti bodisi z medicinsko dokumentacijo, bodisi z izjavami ljudi, ki so to vedeli (sorodniki pokojnika). Na tak način je mogoče odkriti notranjo bolezen ali okvaro (TBC, ciroza jeter, žolčni kamni, ledvični kamni, gnojno vnetje ledvic, trenutno stanje — nosečnost, odstranjenost slepo črevo, vstavljeni kovinski klin v zlomljeno bočno kost, perforacija — razjeda želodca).

ORGANIZACIJA IDENTIFIKACIJE V VOJNI

V vojni so možne izgube ljudi v mestih in večjih naseljih v mejah od 8 do 35 odstotkov. Naj vzamemo srednjo vrednost 23 odstotkov. Jasno je, da tolikšno število žrtev specializirane ekipe (sestavljene iz kriminalistov in zdravnikov) ne bodo uspeli obdelati. Prav zaradi tega so osnovane v primeru vojne laične ekipe. Delujejo v okviru mestnih in krajevnih skupnosti. Laične ekipe so sestavljene iz sedmih članov: vodja ekipe, administrator, identifikator, fotograf, specialist za daktioskopijo ter dva pomožna delavca za prenos trupel. Oprema ekipe je naslednja: dvojne nosile, fotoaparati, črno-beli in barvni filmi, daktioskopski pribor, komplet ploščic s številkami od 1 do 1000 in šifra ekipe, komplet ploščic z modro črko I (identificiran) ter komplet ploščic z rdečo črko NI (ni identificiran), plastične vreče za trupla in odgovarjajoče število formularjev (glej priloge).

PRILOGA 1 — Identifikacijski karton

Smrt je ugotovil (čitljiv podpis in funkcija)

ob uri

Vrsta spola trupla najden dne

ob uri

Približna starost višina stas

oblika glave oblika obraza

barva las barva oči barva obrvi

barva brk brada nos

ušesa spodnji del ušesa

usta podbradek roke

noge

Posebni znaki

Obleka (barva)

Obutev

Spodnje perilo

Nadaljevanje

TEHNIČNI FELJTON — TEHNIČNI FELJTON — TEHNIČNI FELJTON — TEHNIČNI FELJTON — TEHNIČNI FELJTON

IZDELOVANJE ZLATIH PLOŠČIC — VČERAJ IN DANES

Zlato in srebro so tisočletja uporabljali za izdelavo okrasnih predmetov ali kovancev. Eden izmed načinov predelave zlata in uporabe končnega izdelka se je obdržal skozi tisočletja do danes v skoraj nespremenjeni obliki. To so kot las tanke zlate ploščice, ki jih uporabljajo za zaščito pred vplivom okolja in za povečanje lepote raznih predmetov ter objektov. Uporabljajo jih za notranjo in zunanjo pozlatitev reprezentativnih stavb, restavriranje cerkva, gradov, fazijskih umetniških predmetov, kipov, napisov na grobovih in obrezov na knjigah.

Navadno pozlatitve veržice, obročke, ure in druge okrasne predmete z nekaj mikronov debelo prevleko s pomočjo galvanjskega postopka. Vendar tega postopka ni mogoče uporabljati pri velikih objektih, kot so spomeniki ali kupole stavb. Zanje uporabljajo zlate ploščice, ki jih položijo na površino in s pomočjo vezalnega sredstva, neke vrste olja, prilepijo na površino. Ta postopek je poznan že tisočletja.

ZGODOVINSKI RAZVOJ

Izdelava zlatih ploščic je eden najstarejših postopkov pri oblikovanju kovin. Človeštvo uporablja ta izdelek že okoli 5000 let. Stari Egipčani so na ta način pozlatili kipe svojih bogov, vrata templjev, sarkofage, dele mrtvecev in celo mumije. Najstarejša znana ponazoritev izdelave teh ploščic je iz leta 2500 pred našim štetjem in so jo našli v neki grobnici v bližini egiptovskega kraja Sakkara. Iz leta 3500 pred n. š. so ohranjeni egiptovski kovani izdelki iz srebra, ki so prevlečeni z zlatimi ploščicami debeline 0,001 do 0,003 mm.

Tudi stari Judje so uporabljali takšen način pozlatitve. Kralj Salomon (989—982 pred n. š.) je na ta način pozlatil svoj tempelj. Prav tako sta Kitajska in Japonska poznali v tistih časih izdelovanje zlatih ploščic in v pričetku našega štetja so v Indiji na ta način pozlatili kipe Budha in v Grčiji kipe svojih bogov. Grki so tudi že razločevali zlato pločevino in zlate ploščice.

Rimski pisec Plinij (23—79) poroča, da so rimski izdelovalci zlatih ploščic iz ene unče (okrog 30 g) finega zlata izdelali 750 ploščic z debelino 0,003 mm in površino štiri kvadratne cole.

Kot je bilo to pri velikem številu drugih postopkov in spoznanj, so tudi izdelovanje zlatih ploščic prevzeli in nadalje razvijali menihi. Okoli leta 1100 so na ta način pozlatili razne liturgične predmete, krone, religiozne podobe, okraske in podobno. To spretnost in znanje so končno prevzeli rokodelci v srednjeveških mestih. Okoli leta 1500 so o tem postopku tudi pisno poročali nekateri avtorji, med katerimi je najbolj znan italijanski izdelovalec kovancev in livarski mojster Biriniguccio.

Tudi Indijanci v Kolumbiji so še pred vpadom Špancev v 16. stol. poznali visoko razvito umetnost kovanja zlata in tudi izdelavo zlatih ploščic.

Čeprav je ostala tehnika izdelave teh ploščic bistveno ista, je danes mogoče doseči z uporabo raznih mehanskih pripomočkov, kot so valjavske naprave in peresna kladiva, debelino ploščic do 0,0001 mm. Znano je, da so že znatno prej skušali težko delo pri izdelavi teh ploščic nadomestiti z uporabo strojev. Že Leonardo da Vinci (1452—1519) je zapustil v svojih rokopisih konstrukcijske zasnove raznih kovaških naprav za kovanje zlatih ploščic.

DANAŠNJI PROIZVODNI POSTOPEK

Prva faza postopka za izdelavo zlatih ploščic je taljenje zalezene zlitine pri okoli 1200 stop. C. Glede na dodatek srebra, bakra ali drugih kovin dobijo zlitina zlata različno barvo. Pri dodatku več srebra je barva rumena in več bakra rdečkasta. Navadno dodatek srebra oz. bakra ne preseže 7,5 %. Med obema osnovnima barvama je možna še oranžna, svetlo rumena, zelena in svetlo zelena. Zlate ploščice, ki so jih našli v grobu egiptovskega kralja Hora, so bile npr. temno oranžne barve s kemično sestavo 92,7 % zlata, 4,9 % srebra in 2,4 % ostalih kovin.

Zanimivo je tudi, da se barva zlitine z zlatom med obdelovanjem spreminja. Tako je zlitina, sestavljena iz enakih delov zlata in srebra, svetlo zelena, z valjanjem in tolčenjem postane močno rumeno zelena.

Zlitino po taljenju odlijejo kot majhne bloke, ki jih potem z večkratnim vmesnim ogrevanjem kujejo in nato na enostavnem valjnem ogrodju izvaljajo do debeline od 0,02 do 0,03 mm ter zrežejo na majhne kvadrate v dolžini stranice 3,5 do 4,0 cm. Približno 480 kosov zložijo skupaj in med posamezne ploščice položijo prepariran pergamin papir. Na ta paket potem tolčejo 15 minut s peresnim kladivom, dokler ne dobijo zlate folije oblike kvadrata 130 × 130 do 140 × 140 mm in debelino 0,005 do 0,006 mm. Na ta način dobljene ploščice razrežejo na štiri dele in jih zložijo po 1600 skupaj ter vmes ponovno položijo pergamin papir. Nato tolčejo po ploščah s peresnim kladivom eno uro in tako dobijo ponovno ploščice dimenzije 130 × 130 do 140 × 140 mm in debeline 0,001 mm.

Vendar postopek še ni končan. Zlate ploščice ponovno razrežejo na štiri dele in jih zložijo skupaj po 1800 do 1900 kosov. Vmes položijo na poseben način preparirane plastične folije in nato vse skupaj ogrejejo, da odstranijo zračno vlago na folijah. Pred nadaljevanjem postopka oblečejo paket s ploščicami v teletko, ki jo navzkržno povežejo in na ta način dobijo trdno obliko paketa. V zadnji fazi ročno tolčejo po paketu s kladivom, težkim 6 do 8 kg in to na gladko obrušeni granitni kamen. To je izredno zahtevno delo, ki zahteva veliko znanja in izkušenj. Pri tem se ploščice raztegnejo na dimenzijo 100 × 100 mm in dobijo težko predstavljlivo debelino 0,0001 mm (deset tisoč del mm). To je tudi spodnja meja predelovalnosti zlata in manjše debeline ni več mogoče doseči.

Ko je postopek zaključen, zrežejo zlate ploščice na želene kvadratne dimenzije in jih zložijo v pakete po 25 kosov in z vmes položenimi prepariranimi listi svilenega papirja imajo skupno težo 0,35 grama. Za pozlatitev kvadratnega paketa površine je potrebno sedem takšnih paketov z velikostjo ploščic 80 × 80 mm. Kako varčna je pozlatitev s temi ploščicami, kaže primer kipa »zlatega jezdeca« v Dresdenu, kjer so za 40 kv. m površine porabili samo 140 g zlata.

Z uporabo zlatih ploščic je bila omogočena restavracija velikega števila starih zgodovinskih stavb, kipov in drugih predmetov, ki ponovno kažejo vso svojo lepoto in istočasno so zaščiteni pred vremenskimi vplivi. Z njimi je mogoče obnoviti tudi stare in dragocene knjige. Na Švedskem so na ta način restavrirali celo znano vojno ladjo »Wasa«.

VPLIVI ZNIŽANJA OZIROMA ZVIŠANJA PLANIRANIH STROŠKOV NA POSLOVNI REZULTAT V JULIJU

(Nadaljevanje s 1. strani)

la, Hladna valjarna Jesenice, Žičarna, Profilarna, Vratni podboji, Jeklarna, Valjarna blumingštel, Valjarna žice in profilov, Žičarna, Vratni podboji, Remontne delavnice in Vzdrževanje.

V TOZD Plavž so imeli v juliju za 11,8 milijona dinarjev nižje stroške od načrtovanih. Stroški vložka so bili v skupnem znesku nižji za 3,1 milijona dinarjev. Zaradi višje dosegzenih dobropisov od načrtovanih je bilo znižanje v vrednosti 5,9 milijona dinarjev. Za 3,4 milijona dinarjev višje stroške pa so imeli zaradi spremembe asortimenta vložka in večje porabe predelane rude. Vrednost proizvodnje je bila višja, kar je vplivalo na znižanje stroškov v vrednosti 0,6 milijona dinarjev. Stroški predelave so bili nižji za 8,7 milijona dinarjev, predvsem zaradi nižjih stroškov materiala na delovni nalog, fiksnih stroškov in stroškov energije.

V TOZD JEKLARNA so načrtovane stroške presegli za 6,7 milijona dinarjev. V SM Jeklarni so načrtovane stroške presegli za 23,8 milijona dinarjev. Zaradi nižje porabe kovinskih in nekovinskih dodatkov in višjih dobropisov so bili stroški vložka nižji za 17,3 milijona dinarjev. Nedoseženi planirani izplen in interne reklamacije so nastalo znižanje zmanjšale za 11,2 milijona dinarjev, sprememba asortimenta vložka (večja poraba domačega surovega železa) pa dodatno za 18 milijonov dinarjev. Končni učinek stroškov vložka je zvišanje v vrednosti 11,9 milijona dinarjev. Stroški predelave so bili višji od načrtovanih za 12 milijonov dinarjev, predvsem zaradi večje porabe zemeljskega plina, pomožnega materiala, višjih stroškov storitev transporta ter fiksnih stroškov. Vrednost proizvodnje je bila višja za 0,1 milijona dinarjev.

V elektro jeklarni so v juliju imeli za 18,6 milijona dinarjev nižje stroške od načrtovanih. Stroški vložka so bili sicer nižji za 141,9 milijona dinarjev, vendar pa je bila tudi vrednost proizvodnje nižja za 94 milijonov dinarjev, saj je bilo izdelanih okoli 900 ton manj nerjavnih jekel. Na znižanje stroškov vložka v vrednosti 145,5 milijona dinarjev je vplivala sprememba asortimenta vložka in 40 % nižja poraba kovinskih dodatkov ter interne reklamacije. Nedoseženi planirani izplen ter nižji dobropisi od načrtovanih pa so stroške vložka zvišali za 3,6 milijona dinarjev. Stroški predelave so bili za 29,3 milijona dinarjev višji od načrtovanih, predvsem zaradi višjih stroškov vzdrževanja, fiksnih stroškov ter večje porabe mazuta.

Na kontilivu so načrtovane stroške presegli za 7,3 milijona dinarjev, predvsem zaradi nedosežene načrtovane proizvodnje. V oddelku za predelavo talilniških odpadkov so imeli za 5,8 milijona dinarjev nižje stroške od načrtovanih (zaradi velike količine izkopanega starega železa in prodane žilindre tujim naročnikom).

V TOZD LIVARNA so dosegli za 2,7 milijona dinarjev nižje stroške od načrtovanih. Stroški vložka so bili nižji za 0,4 milijona dinarjev, zaradi slabšega asortimenta vložka in porabe odpadnih barvnih kovin. Asortiment proizvodnje je bil kvalitetnejši (prokrom odlitki), zato je tudi vrednost proizvodnje višja za 3,2 milijona dinarjev. Stroški predelave pa so bili nižji za 0,9 milijona dinarjev, zaradi nižjih stroškov za osebne dohode, večje porabe pomožnega materiala, električne energije in višjih stroškov vzdrževanja.

V TOZD VALJARNA BLUMINGŠTEL so imeli za 15,8 milijona dinarjev višje stroške od načrtovanih. S presežanjem planiranega izplena na blumin gu za eno odstotno točko ter na stekla za 1,3 odstotne točke in

s preklasifikacijami so stroške vložka znižali za 19,1 milijona dinarjev. Za 2,2 milijona dinarjev višje stroške so imeli zaradi nižje dosegzenih dobropisov za odpadke, interne reklamacije pa so stroške vložka zvišale za 7,8 milijona dinarjev. Za 20,6 milijona dinarjev zvišanja stroškov vložka pa je zaradi dvakratnega valjanja. V skupnem znesku so bili stroški vložka višji za 11,5 milijona dinarjev. Tudi predelavni stroški so bili višji za 4,3 milijona dinarjev, zaradi nižje dosegzenih dobropisov od načrtovane, višjih stroškov materiala za popravila in vzdrževanje ter stroškov energije.

V TOZD VALJARNA ŽICE IN PROFILOV so dosegli za 9,2 milijona dinarjev višje stroške od načrtovanih. Stroški vložka so bili v skupnem znesku nižji za 6,4 milijona dinarjev. Nedoseganje planiranega izplena za 3,6 odstotnih točk in preklasifikacije so stroške vložka zvišale za 8,5 milijona dinarjev. Za 0,09 milijona dinarjev nižje stroške vložka od načrtovanih so imeli zaradi višje dosegzenih dobropisov za odpadke, nižje cene gredic iz kontiliva pa so stroške znižale za 14,8 milijona dinarjev. Stroški predelave so bili višji od načrtovanih za 15,6 milijona dinarjev, zaradi nižje dosegzenih dobropisov od načrtovane, višjih stroškov materiala na delovni nalog, stroškov energije, storitev remontnih delavnic ter obremenitve TOZD Jeklovlek za dodatno predelavo.

V TOZD VALJARNA DEBELE PLOČEVINE so imeli v juliju za 3,3 milijona dinarjev nižje stroške od načrtovanih. Stroški vložka so bili v skupnem znesku nižji za 2,7 milijona dinarjev. S presežanjem planiranega izplena za 0,3 odstotne točke so stroške vložka znižali za 2,1 milijona dinarjev, nižje dosegzenih dobropisov za odpadke so stroške zvišali za 0,8 milijona dinarjev, ostalo znižanje pa je nastalo zaradi sprememb asortimenta v zalogah nedovršene proizvodnje. Stroški predelave so bili nižji od načrtovanih za 0,6 milijona dinarjev, zaradi večje proizvodnje, nižjih stroškov za pomožni material in material na delovni nalog ter nižjih obremenitev remontnih in strojnih delavnic ter vzdrževanja.

V TOZD HLADNA VALJARNA BELA so dosegli za 120,8 milijona dinarjev nižje stroške od načrtovanih. Stroški vložka so bili v skupnem znesku nižji za 96,6 milijona dinarjev, in sicer zaradi boljšega izplena (za 3,3 odstotne točke) v vrednosti 20,9 milijona dinarjev; interne reklamacije in spremembe v zalogah nedovršene proizvodnje so stroške vložka znižale za 44,5 milijona dinarjev, znižanje v vrednosti 31,2 milijona dinarjev pa je nastalo zaradi nenamenskega koriščenja vložka. Nabavljenega tujega vložka v juliju ni bilo. Stroški predelave so bili za 24,2 milijona dinarjev nižji od načrtovanih, zaradi manjše porabe in večje proizvodnje.

V TOZD HLADNA VALJARNA JESENICE so imeli za 14,8 milijona dinarjev nižje stroške od načrtovanih. Stroški vložka so bili v skupnem znesku nižji za 11,1 milijona dinarjev. Zaradi boljšega izplena so bili stroški vložka nižji za 2,1 milijona dinarjev, znižanje v vrednosti 10,8 milijona dinarjev pa so dosegli zaradi nižjih planskih cen nabavljenega tujega vložka, v primerjavi s plansko ceno domačega vložka. Pri proizvodnji s tujim vložkom so imeli za 6 milijonov dinarjev dodatnih stroškov. Interne reklamacije pa so stroške vložka zvišale za 1,8 milijona dinarjev. Stroški predelave so bili nižji od načrtovanih za 3,7 milijona dinarjev, zaradi manjše porabe.

V TOZD ŽIČARNA so načrtovane stroške presegli za 2 milijona dinarjev. S presežanjem planiranega izplena so stroške vložka znižali za milijon dinarjev. Za 2,2 milijona dinarjev nižje stroške vložka so dosegli zaradi nižjih cen nabavljenih žic. Zvišanje stroškov v vrednosti 1,2 milijona dinarjev pa je nastalo zaradi večje porabe cinka. Izpad proizvodnje oziroma dodatni stroški predelave tujega vložka so bili 1,3 milijona dinarjev. Stroški vložka so bili v skupnem znesku nižji za 2 milijona dinarjev. Stroški predelave so bili višji za 4 milijone dinarjev, zaradi nedoseganja načrtovane proizvodnje.

V TOZD PROFILARNA so imeli za 0,8 milijona dinarjev nižje stroške od načrtovanih. S presežanjem planiranega izplena so stroške vložka znižali za 1,5 milijona dinarjev. Interne reklamacije pa so stroške vložka zvišale za 0,7 milijona dinarjev. Stroški predelave so bili višji od načrtovanih za 0,04 milijona dinarjev, zaradi višjih stroškov vzdrževanja,

transporta, OTK in RO ter ostalih stroškov.

V TOZD VRATNI PODBOJI so dosegli za 0,5 milijona dinarjev višje stroške od načrtovanih. S presežanjem planiranega izplena (za 2,3 odstotne točke) so stroške vložka znižali za 1,3 milijona dinarjev. Znižanje v višini 0,7 milijonov dinarjev pa so dosegli zaradi priznanih internih reklamacij. Stroški vložka so bili v skupnem znesku nižji za 2 milijona dinarjev. Stroški predelave so bili višji od načrtovanih za 2,5 milijona dinarjev, zaradi višjih stroškov za osebne dohode, stroškov pomožnega materiala in manjše proizvodnje od načrtovane.

V TOZD JEKLOVLEK so dosegli za 1,7 milijona dinarjev nižje stroške od načrtovanih. S presežanjem planiranega izplena za 0,8 odstotne točke so stroške vložka znižali za 1,3 milijona dinarjev. Zaradi preklasifikacij iz boljše kvalitete v slabšo so stroške vložka znižali za 0,01 milijona dinarjev. Zaradi slabšega asortimenta proizvodnje so dosegli za 0,6 milijona dinarjev višje stroške vložka. Stroški predelave so bili nižji od načrtovanih za milijon dinarjev, zaradi večje proizvodnje in manjše porabe.

V TOZD ELEKTRODE so imeli za 2 milijona dinarjev nižje stroške od načrtovanih. Stroški vložka so bili v skupnem znesku nižji za 5,5 milijona dinarjev. Zaradi slabšega izplena so dosegli za 1,9 milijona dinarjev višje stroške vložka. Zvišanje v višini 2,9 milijona dinarjev je nastalo zaradi porabe surovine Potaša za izdelavo vodnega stekla, ki je vložek za oplašene elektrode (v kalkulaciji ta surovina ni zajeta). Zaradi razlike med plansko ceno doma izdelane Emone in plansko ceno kupljene Emone Zagreb so dosegli znižanje stroškov vložka v vrednosti 10,3 milijona dinarjev. Stroški predelave so bili višji od načrtovanih za 3,5 milijona dinarjev, zaradi poračunane licence in zaradi nedoseganja plana pri proizvodnji dodatnih materialov.

V TOZD ŽEVLJARNA so dosegli za 0,5 milijona dinarjev nižje stroške od načrtovanih. S presežanjem planiranega izplena (za 0,5 odstotne točke) so stroške vložka znižali za 0,3 milijona dinarjev. Zvišanje stroškov v višini 0,5 milijona dinarjev pa je nastalo zaradi dražje izdelave žičnikov v ŽE-CE Karlovac ter v Verigi Lesce kot v TOZD Žebljarna. Stroški predelave so bili za 0,7 milijona dinarjev nižji od načrtovanih, zaradi manjše porabe.

V TOZD STROJNE DELAVNICE so dosegli za 4,3 milijona dinarjev nižje stroške od načrtovanih, zaradi manjše porabe, plana izdelavnih ur pa niso dosegli.

V TOZD REMONTNE DELAVNICE so načrtovane stroške presegli za 1,6 milijona dinarjev, zaradi nedoseganja plana izdelavnih ur in višjih stroškov za osebne dohode zaradi velike plačane odsotnosti.

V TOZD VZDRŽEVANJE so imeli v juliju za 3,1 milijona dinarjev višje stroške od načrtovanih, zaradi nedoseganja plana izdelavnih ur.

V TOZD ENERGETIKA so zaostali za načrtovanimi stroški za 30,2 milijona dinarjev, zaradi večje proizvodnje električne energije v termo in hidro centralah, manjše porabe mazuta in zemeljskega plina in nižjih stroškov pri vetrih, ker ni bilo porabe pare in prostotekoče vode zaradi remonta GHV vetrila.

Za načrtovanimi stroški so zaostali tudi v TOZD TRANSPORT, in sicer za 8,8 milijona dinarjev, zaradi nižjih stroškov za osebne dohode, stroškov energije, materiala na delovni nalog in storitev TOZD Energetika.

Stroški delovnih skupnosti KO-FI, KSI in E-TKR-NG so bili višji od načrtovanih (višje cene nabavljenega materiala v centralnih skladiščih).

V. Š.

Železarski globus

ZDRUŽENE DRŽAVE AMERIKE

Ameriški rudarski urad (Bureau of Mines) je s 1. januarjem 1982 ocenil skupne zaloge železove rude na svetu, ki jih je mogoče že danes izkoristiti, na skupno 65,5 milijarde ton, z verjetnimi rezervami na 88,2 milijarde ton. Na prvem mestu je Sovjetska zveza z 22,5 (22,5) milijarde ton, sledijo pa: Brazilija 9,7 (9,7), Avstralija 9,2 (18,2), Indija 4,2 (4,3), Kanada 4,2 (8,7), ZDA 3,4 (5,2), LR Kitajska 3,2 (3,2), Južnoafriška republika 2,6 (5,9), Švedska 1,4 (2,1) in Venezuela 1,1 (1,1) milijarde ton.

Predsednika skupščine in izvršnega sveta občine Škofja Loka sta si v spremstvu naših predstavnikov ogledala tehnični muzej Železarne (foto I. Kučina)

RAZPIS ZA ŽERJAVOVODSKI TEČAJ

Razpisujemo vpis v žerjavovodski tečaj za delavce TOZD in delovnih skupnosti Železarne Jesenice. Kandidati morajo izpolnjevati naslednje pogoje:

- da so vsaj eno leto zaposleni v Železarni Jesenice,
- da imajo vsaj šest razredov osnovne šole,
- da imajo odslužen vojaški rok,
- da bodo izpolnjevali psihofizične zahteve.

Kandidati dobijo obrazce (prijava) pri personalnih delavkah TOZD, katerim pravilno in čitljivo izpolnjene vrnejo do 11. septembra 1984.

Interesenti naj se prijavijo do roka, ker poznejših prijav ne bomo sprejemali.

Prednost pri izbiri bodo imeli kandidati iz TOZD, v katerih se žerjavi uporabljajo.

Po sklepu odbora za delovna razmerja TOZD Remontne delavnice z dne 18. 8. 1984

OBJAVLJAMO PROSTA DELA IN NALOGE

DELOVODJA PLASTIČARJEV šifra 8863 D-5 14. ktg.

1 oseba

POGOJI:

- tehnična srednja šola ali delovodska šola ustrezne smeri,
- tri leta delovnih izkušenj.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v roku osmih dni po objavi na kadrovski sektor Železarne Jesenice, C. železarjev 8, z oznako »za TOZD Remontne delavnice«.

Posebne prijavnice dobite v sprejemni pisarni kadrovskega sektorja.

Po sklepu odbora za delovna razmerja TOZD Žebljarna z dne 23. 8. 1984 in v skladu s pravilnikom o delovnih razmerjih

OBJAVLJAMO PROSTA DELA IN NALOGE

— urejevalec strojev in valjavec žebelj šifra 2442 D-4 11. ktg.

4 osebe

Pogoji: dokončana poklicna šola kovinske stroke in eno leto delovnih izkušenj. Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v osmih dneh po objavi na kadrovski sektor Železarne Jesenice z oznako »za TOZD Žebljarna«.

Na osnovi sklepa delavskega sveta delovne organizacije Železarna Jesenice, z dne 22. 8. 1984 in v skladu z 92. in 93. členom statuta delovne organizacije, Železarna Jesenice

RAZPISUJEMO DELA IN NALOGE

VODJA KADROVSKEGA SEKTORJA šifra 5401 U-5

1 oseba

Kandidati morajo v skladu z določilom 88. in 90. člena statuta DO Železarna Jesenice poleg splošnih pogojev, predpisanih z zakonom, za navedena dela in naloge izpolnjevati še naslednje pogoje:

- imeti morajo visoko šolo organizacijske, sociološke, psihološke, politološke ali pravne usmeritve,
- pet let delovnih izkušenj,
- imeti morajo ustvarjalen odnos do samoupravljanja, biti morajo pošten, imeti morajo pravičen odnos do povezovanja pravic in obveznosti ter biti družbenopolitično in moralno etično neoporečni.

Kandidati naj pošljejo pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v roku osmih dni po objavljenem razpisu na kadrovski sektor Železarne Jesenice, C. železarjev 8, z oznako »za razpisno komisijo KSI«.

Po sklepu odbora za delovna razmerja TOZD Strojne delavnice z dne 20. 8. 1984

OBJAVLJAMO PROSTA DELA IN NALOGE

1. VODJA MATERIALNEGA SKLADIŠČA šifra 7591 D-4 9. ktg.

1 oseba

2. ZARISOVALEC-REZALEC šifra 7593 D-3 9. ktg.

1 oseba

3. REZALEC MATERIALA šifra 7594 D-3 7. ktg.

1 oseba

4. II. SKLADIŠČNIK šifra 7430 D-3 5. ktg.

2 osebi

POGOJI:

- Ad. 1: Poklicna šola kovinarske ali metalurške smeri in tri leta delovnih izkušenj; tečaj za skladiščnika;
- Ad. 2: Poklicna šola — ključavničar in tri leta delovnih izkušenj na delovnih nalogah ključavničarja;
- Ad. 3: Poklicna šola — ključavničar in šest mesecev delovnih izkušenj na delovnih nalogah ključavničarja;
- Ad. 4: Osnovna šola in tečaj za skladiščnika.

Dela pod točko 2, 3 in 4 niso primerna za ženske. Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v osmih dneh na kadrovski sektor Železarne Jesenice, C. železarjev 8 z oznako »za TOZD Strojne delavnice«.

Posebne prijavnice dobite v sprejemni pisarni kadrovskega sektorja.

Po sklepu odbora za delovna razmerja TOZD DRUŽBENA PREHRANA in v skladu s pravilnikom o delovnih razmerjih

PONOVO OBJAVLJAMO

prosta dela in naloge za nedoločen čas:

1. I. kuharica šifra 9518 D-3 8. kat.

1 oseba

2. sobarica v samskem domu šifra 9206 D-2 4. kat.

1 oseba

Pogoji:

- Ad. 1 — poklicna šola gostinske smeri, 2 leti delovnih izkušenj, poskusno delo dva meseca;
- Ad. 2 — dokončanih šest razredov osnovne šole.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izobrazbi in ostalih pogojih v osmih dneh po objavi na kadrovski sektor Železarne Jesenice z oznako »za TOZD Družbena prehrana«.

VSAK KOMUNIST MORA BITI AKTIVIST SZDL

(Nadaljevanje s 1. strani)

meniti krepitvi vloge SZDL. To je pravzaprav lastnost naše zveze komunistov, ki je bila skozi svojo zgodovino prek različnih oblik delovanja, tudi v najtrših letih ilegalnega delovanja in narodnoosvobodilnega boja in socialistične revolucije, najtesneje povezana z ljudstvom, predvsem z delavskim razredom. Le tako je namreč mogla biti pobudnik in organizator narodnoosvobodilnega boja in socialistične revolucije in zavestni nosilec teženj in interesov delavskega razreda ter idejna in politična sila pri obnovi in izgradnji naše domovine in graditvi socializma.

Ta vloga zveze komunistov med ljudmi, še zlasti v okviru socialistične zveze kot fronte družbenopolitičnih organizacij in najširši okvir za združevanje vseh delovnih ljudi in občanov ne glede na narodnostne, družbene, verske in druge razlike, je v zadnjih letih močno zbledela, kar se čuti tudi v slabem delovanju SZDL v naši občini pri uresničevanju svoje ustavne vloge. To je seveda posledica, ker se v zadnjih letih niso dosledno, učinkovito in vestno na razredni osnovi uresničevala stališča in sklepi organov in organizacij Zveze komunistov Jugoslavije.

Tovariš Tito je velikokrat poudarjal, da tudi sedanja etapa razvoja socializma zahteva od komunista, da je v vsem zgleden borec revolucije, neločljivo povezan z množicami. Ostra samokritična analiza delovanja organizacij in organov zveze komunistov, ob obravnavi predloga sklepov, bo nedvomno tudi v naši občini pokazala velika odstopanja pri avantgardnem delovanju organizacij in organov zveze komunistov, kakor tudi posameznih članov, še zlasti glede povezanosti z množicami, kar je mogoče doseči z uspešnim uresničevanjem ustavne vloge socialistične zveze in delovanjem komunistov v njej.

»V Socialistični zvezi delovnega ljudstva Jugoslavije,« navaja ustava, »uresničujemo delovni ljudje in občani, Zveza komunistov Jugoslavije kot vodilna idejna in politična sila, druge družbenopolitične organizacije in vse organizirane socialistične sile politično in akcijsko enotnost socialističnih sil, usmerjajo družbeni razvoj na temeljih oblasti in samoupravljanja delavskega razreda in vseh delovnih ljudi...«

Ustava nadalje razčlenjuje, da v ta namen v SZDL obravnavajo družbeno vprašanja in dajejo politične pobude na vseh področjih družbenega življenja, usklajujejo mnenja, zavzemajo politična stališča glede reševanja teh vprašanj, usmerjanja družbenega razvoja, uresničevanja pravic in interesov delovnih ljudi in občanov, uresničevanja enakopravnosti narodov in narodnosti ter razvoja socialističnih samoupravnih demokratičnih odnosov, predlagajo rešitve družbenih vprašanj in dajejo smernice svojim delegatom v skupščinah družbenopolitičnih skupnosti; določajo programe družbene dejavnosti in skupna merila za volitve delegatov in delegacij na vseh nivojih, zagotavljajo demokratično predlaganje in določanje kandidatov za člane delegacij in kandidatov za samoupravne, javne in druge družbene funkcije ter obravnavajo splošna vprašanja kadrovske politike in vzgoje kadrov ter določajo merila za izbiranje kadrov; spremljajo delo organov oblasti in delo upravljanja samoupravnih organizacij in skupnosti ter nosilcev samoupravnih, javnih in drugih družbenih funkcij, izražajo o tem svoja mnenja, opravljajo družbeno nadzorstvo nad njihovim delom in ga presoja, zlasti glede zagotovitve javnosti dela in odgovornosti pri delu; ustvarjajo množičnost za vsestransko udeležbo mladine in njenih organizacij v družbenem in političnem življenju; zagotavljajo obveščanje delovnih ljudi in občanov in svoj vpliv na družbeni sistem informiranja in na uresničevanje vloge tiska in drugih oblik javnega obveščanja in komuniciranja; se borijo za humane odnose med ljudmi, za razvijanje socialistične demokratične zavesti ter pravic socialističnega načina življenja, kot tudi za odpravljanje pojavov, ki ovirajo razvoj socialističnih samoupravnih demokratičnih družbenih odnosov ali kakorkoli drugače škodujejo.

Pri dovolj kritični in samokritični oceni delovanja zveze komunistov v socialistični zvezi, vsaj na našem območju, bomo morali ugotoviti, da smo se srečevali s podcenjevanjem družbene vloge socialistične zveze in njenih ustavnih nalog, pa tudi s sektaštvom v razmerju do nje. Srečevali tudi s pojmovanjem, da je naloga zveze komunistov dajati direktive za delo socialistične zveze in ocenjevati, kako se to uresničuje v življenju.

Vse to je vodilo do tega, da so velikokrat organi zveze komunistov sami reševali probleme, ki bi jih bilo potrebno demokratično reševati, skupaj z vsemi socialističnimi silami, v okviru socialistične zveze delovnega ljudstva, ali pa so o njih razpravljali paralelno, ločeno v organih zveze komunistov in organih socialistične zveze.

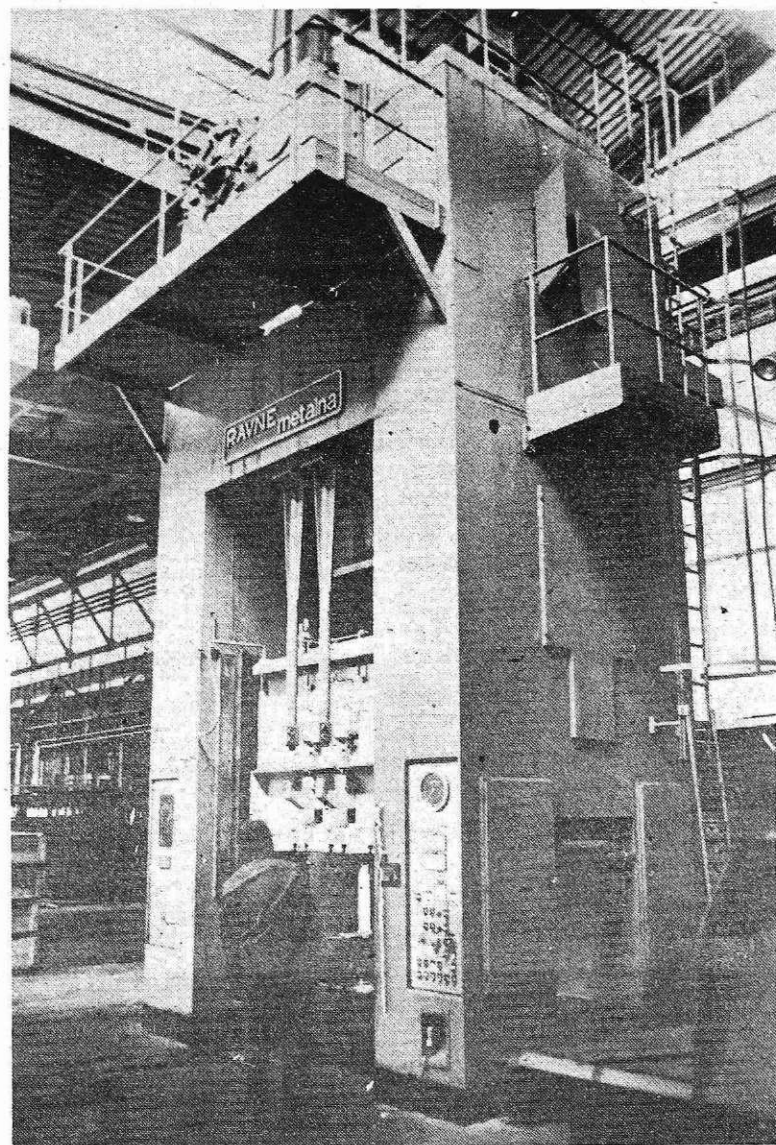
Ocena nam bo po vsej verjetnosti tudi pokazala, da dobršen del odgovornosti za takšno stanje oziroma slabo delovanje socialistične zveze delovnega ljudstva nosijo tudi njeni organi v krajevnih skupnostih in občini. Pri tem mislimo na ozkost pri njihovem političnem delovanju, praktičnem pri delu organizacij in vodstev, nezadostno usposobljenost za skladno akcijo vseh organizacij in dejavnikov, ki predstavljajo fronto socialistične zveze, nedoslednost pri uresničevanju dogovorjenih akcij, posplošenost in verbalizem, poleg neodgovornosti organov socialistične zveze.

Pri ocenjevanju delovanja socialistične zveze kot frontne organizacije in delovanju komunistov v njej bomo morali oceniti delovanje vseh organizacij in dejavnikov, ki predstavljajo to fronto od organizacij socialistične zveze do kulturnih, telesnokulturnih, mladinskih, planinskih, gasilskih, taborniških in drugih organizacij in združenj, ki skupaj

predstavljajo fronto socialistične zveze. Tudi pri tem bomo ugotovili podcenjevalen in sektaški odnos do delovanja družbenih in društvenih organizacij, čeprav združujejo veliko občanov in med njimi veliko mladih.

Naj ta prispevek k razpravam o predlogu sklepov centralnega komiteja ZKJ o uresničevanju vodilne vloge ZKJ ter krepitvi njene idejne in akcijske enotnosti sklenemo s poudarkom iz gradiva za 13. sejo centralnega komiteja ZKJ, da bo »Zveza komunistov Jugoslavije svojo vodilno idejnopolično vlogo uspešno uresničevala le, če se bo dosledno in z ustreznimi oblikami in metodami bojevala v političnem sistemu za socialistične samoupravne rešitve bistvenih družbenih problemov. To pa bo lahko storila le, če bo široko povezana z organiziranimi delovnimi ljudmi mesta in vasi v samoupravnih, demokratičnih institucijah političnega sistema, predvsem pa v socialistični zvezi kot najširši obliki organiziranega političnega življenja delovnih ljudi.«

V naši jeseniški občini se bo v tem tednu sestalo predsedstvo občinskega komiteja zveze komunistov, ki bo obravnavalo program in navodila za razpravo o predlogu obravnavanih sklepov v organih in organizacijah zveze komunistov v organizacijah združenega dela in krajevnih skupnostih.

Nova stiskalnica za izdelavo diskov na Javorniku (foto I. Kučina)

MLADI O SEBI, SVOJIH PROBLEMIH, NALOGAH IN PERSPEKTIVAH

SEJA PREDSEDSTVA OO ZSMS TOZD REMONTNE DELAVNICE

V petek, 24. avgusta, se je zbralo predsedstvo osnovne organizacije ZSMS TOZD Remontne delavnice na svoji redni seji.

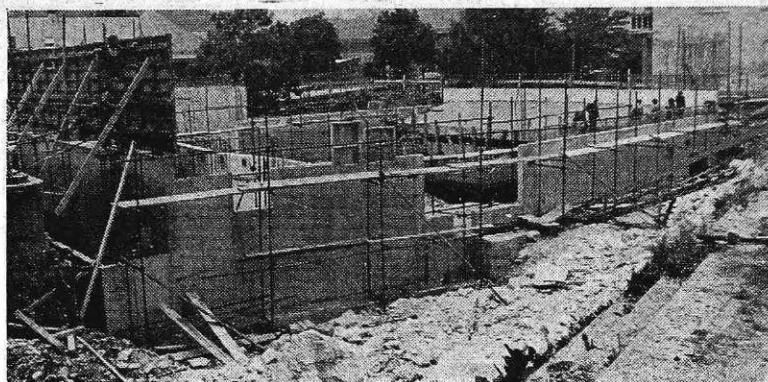
Pri pregledu izvrševanja programa so ugotovili, da bodo v septembru skupaj s komisijo za šport pri koordinacijskem svetu ZSMS Železarne organizirali tekmovanje za vse osnovne organizacije v Železarni v malem nogometu. V programu imajo tudi izdajo biltena, ki ga bodo izdali takrat, ko bo v širši razpravi osnutek reorganizacije vzdrževanja. V biltenu bodo o reorganizaciji spregovorili mladi iz TOZD Remontne delavnice in TOZD Vzdrževanje. Ker imajo mladi v programu tudi izvedbo mladinske delovne akcije, je predsedstvo predlagalo vodji TOZD, da jim nudijo ustrezno delovno.

V nadaljevanju je predsedstvo evidentiralo možne kandidate za organe koordinacijskega sveta ZSMS Že-

lezarne in organe OK ZSMS Jesenice, in sicer pet možnih kandidatov za KS ZSMS in dva za OK ZSMS Jesenice.

Predsedstvo je razpravljalo tudi o nezadovoljstvu med mladimi, ki se pojavlja zaradi napredovanja na delovnem mestu, in o višini osebnega dohodka. Tako je predsedstvo sklenilo, da naj vodstvo TOZD pregleda vsa napredovanja in možnosti v bodoče, predvsem na tistih delih, kjer je največ mladih. V zvezi s osebnim dohodkom pa so koordinacijskemu svetu ZSMS Železarne in izvršnemu odboru sindikata Železarne predlagali, da o tem razpravljata, da bi se stanje izboljšalo. Pri tem so izpostavili problem del, ki bi jih moralo delati več delavcev, pa zaradi pomanjkanja določenih profilov (inštalaterji, ključavničarji) ta dela opravi manj delavcev, zato bi morali te bolj stimulativno nagraditi.

Z. K.

Gradnja kinodvorane na Jesenicah, 27. avgusta (foto I. Kučina)

LETOŠNJA PROSTOVOLJNA KRVODAJALSKA AKCIJA

V dneh 28., 29., 30. in 31. avgusta ter 4. in 5. septembra letos bo na Jesenicah redna vsakoletna krvodajalska akcija, ki jo v dogovoru z Zavodom za transfuzijo krvi v Ljubljani organizira občinski odbor Rdečega križa Jesenice.

Odvzem krvi bo v Delavskem domu »pri Jelenu« vse navedene dni od 7. do 14. ure.

Kri je nenadomestljivo zdravilo in jo lahko dobimo le s pomočjo prostovoljnih krvodajalcev, ki je vsa leta nesebično darujejo in s tem pomagajo rešiti marsikatero življenje.

Zato je namen krvodajalskih akcij zbrati vsaj toliko krvi, kolikor jo potrebuje regionalna bolnica — pri nas je to Splošna bolnica Jesenice. Da bi zadostili tem potrebam, bi se moralo vsak odvzemni dan odvzeti 300 prostovoljnih krvodajalcev.

Vsak, ki se bo odločil za odvzem krvi, naj se prijavi pri tajnici TOZD ali delovne skupnosti, ki bo spisek krvodajalcev oddala oddelku za zdravstveno in socialno varstvo.

Krvodajalci naše delovne organizacije imajo na osnovi 137. člena pravilnika o delovnih razmerjih na dan odvzema krvi prost dan v preventivne namene, da po odvzemu ne bi prišlo do morebitnih nesreč. V primeru, da je krvodajalec iz zdravstvenih razlogov odklonjen, mora po opravljenem zdravniškem pregledu nazaj na delo.

Večkratni krvodajalci, ki že imajo krvodajalsko izkaznico, naj jo pri-
nesejo s seboj, da jim bodo vpisali odvzem krvi.

Krvodajalstvo je izraz globoke solidarnosti in humanizma do sočloveka, do bolnika, ki potrebuje kri. Je prostovoljno, brezplačno in anonimno. In prav te humane akcije se delavci naše Železarne udeležijo vsa leta v velikem številu.

Kadrovski sektor

ODVZEM KRVI IN KRVODAJALEC

Letos je minilo že trideset let, odkar je postalo krvodajalstvo prostovoljno, anonimno in brezplačno. Pred tridesetimi leti (leta 1953) je uspelo Rdečemu križu Slovenije razviti to dejavnost na najvišji jugoslovanski in svetovni nivo. Gre za množično akcijo, saj je v teh letih, odkar organizira Rdeči križ Slovenije krvodajalske akcije, dalo preko 700.000 krvodajalcev 717.017 litrov krvi — tega nenadomestljivega zdravila, s katerim je bilo rešeno na tisoče življenj in povrnjeno zdravje.

Darovanje krvi je najbolj nesebična in humana oblika pomoči sočloveku, zato je vodilo pri uresničevanju tega cilja, da naj vsak zdrav človek daruje vsaj enkrat svojo kri.

Kdo je lahko krvodajalec?

Krvodajalci so lahko vse zdrave osebe v starosti od 18. do 60. leta. Zdravje krvodajalcev ugotavlja zdravnik Zavoda za transfuzijo krvi SRS. Namen zdravniškega pregleda je dvojen:

- da se zavaruje, darovalec, ker sme dati kri samo zdrava oseba in
- da se zavaruje prejemnik, ker vemo, da se nekatere bolezni lahko prenesejo na prejemnika s krvjo osebe, ki je določeno bolezen prebolela, čeprav je ob odvzemu krvi zdrava.

Vsakemu krvodajalcu opravi zdravstvena ekipa laboratorijske preiskave in klinični pregled. Z laboratorijsko preiskavo se orientacijsko določi krvna skupina in hemoglobin, v ustreznem laboratoriju pa se Rh faktor, Wasermanovo reakcijo (preiskave na lues) in Australia antigen (antigen hepatitisa B).

Z rezultati laboratorijskih preiskav pride krvodajalec k zdravniku na razgovor in klinični pregled. Posebno pomembni so podatki o vseh prebolelih boleznih, zlasti o preboleli tuberkulozi, malariji, sifilisu. Pri prebolelih akutnih infekcijah (prehlad, angina, gripa ipd.) zdravniki svetujejo nekajtedenski premor. Po preboleli zlatenici naj bo premor vsaj pet let. Dajanje krvi odsvetujejo bolnikom, ki so preživeli srčni infarkt ali ki bolujejo zaradi zvišanega krvnega pritiska, alergije, epileptičnih napa-

dov, duševnih motenj, pri akutnih obolenjih in v nosečnosti ter pol leta po porodu.

S pregledom srca, merjenem krvnega pritiska, laboratorijskimi preiskavami in razgovorom s krvodajalcem (anamneza) si zdravnik ustvari celovito sliko zdravstvenega stanja, na osnovi katerega določi količino odvzete krvi.

Kako se odvzema kri?

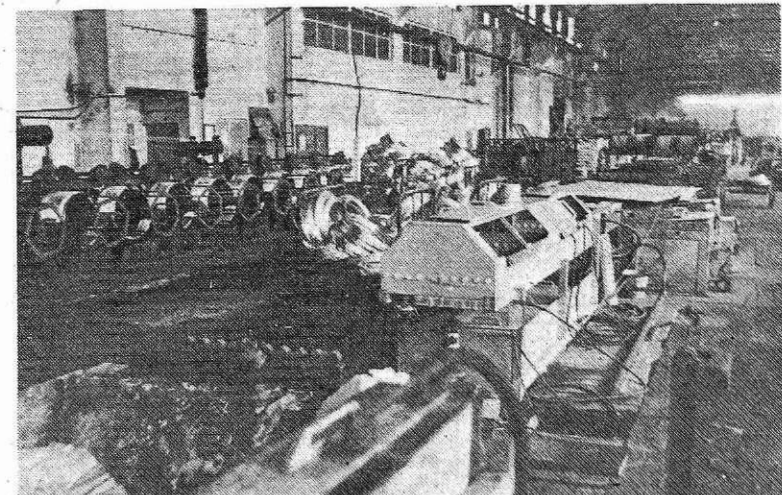
Krvodajalcu odvzamejo kri z venepunkcijo, plazmoferezo ali citoferezo. Venepunkcija je običajen odvzem krvi, ki se pri terenski-potujoči transfuziološki ekipi najpogosteje izvaja, medtem ko je fereza poseben način odvzema krvi. Namesto, da bi krvodajalec dal polno kri, da samo specifično komponento: plazmo, krvne ploščice ali bele krvničke.

Pri plazmoferezi odvzamejo krvodajalcu samo plazmo, krvničke pa mu vrnejo. Tak način odvzema izvaja zaradi velikih potreb po plazmi. Citofereza pa je odvzem krvnih teles (trombocitov ali levkocitov). To je nekoliko daljši postopek (3–4 ure) in se izvaja le v stacioniranih zavodih.

Odvzeta kri se hrani pri plus štiri do plus šest stopnj C in je uporabna 21 dni. Uporabnost posameznih krvnih sestavin pa se ob ustreznem konzerviranju (kot je bilo opisano v prejšnjem sestavku) lahko občutno podaljša.

Krvodajalska akcija se je v naši občini pričela v torek in bo trajala še do 5. septembra. Še je čas, da se priključite množici krvodajalcev v naši občini!

I. Z.

Testiranje nerjavne žice z elektrolitsko napravo v Žičarni (foto I. Kučina)

SPOMINJAMO SE LETA 1954

Danes si oglejmo Železar številka 2-3, ki je izšel v februarju in marcu 1954. leta. V dvojni številki je nosil vesti o proizvodnih uspehih, poučne članke s področja črne metalurgije in medicine, novih tehnoloških postopkih in investicijah, potopise, kulturne in športne novice, jubilejne dogodke in novice iz občine.

V njem izvemo, kako delajo po svetu, kakšni so novi zakonski predpisi, o uspehih na jeseniških šolah in vesti o sodelavcih. Ne manjka tudi raznih nasvetov in misli, v jeseniških kino dvoranah pa smo gledali filme Glej tička z znanim komikom Redom Skeltonom, Harlem zmaga je, film o najboljšem svetovnem košarkarskem moštvu in znani mehiški film En dan življenja. Iz bogate in pestre vsebine Železarja 2-3/III, februar-marec 1954 povzemamo le nekaj zanimivosti.

NAŠI USPEHI IN REKORDI

Kot merilo za velikost proizvodnje se v vsaki železarni navaja količina izlitega jekla v jeklarni, ki se potem predela v valjarnah in predelovalnih obratih. Navajamo proizvodnjo je-

Obrat:	Najvišja dnevna proizvodnja dne	ton	Najvišja mesečna proizvodnja dne	ton
plavž	8. 12. 1953	448,7 t	dec. 1953	11.353 t
martinarna	19. 4. 1953	770,3 t	marec 1953	18.650 t
težka proga	21. 10. 1953	377,8 t	okt. 1953	8.590 t
lahka proga-sred.	3. 12. 1953	150,0 t	dec. 1953	2.865 t
proga I	11. 4. 1953	95,0 t	april 1953	1.069 t
proga II	7. 1. 1953	62,5 t	januar 1953	859 t
žična valjarna	3. 11. 1953	189,6 t	april 1953	3.714 t
valjarna 2400	23. 12. 1953	271,0 t	dec. 1953	4.800 t
valjarna 2200	24. 1. 1954	59,0 t	okt. 1952	1.396 t
valjarna 1300	4. 1. 1951	138,0 t	januar 1951	1.957 t
žičarna	—	—	junij 1949	1.756,8 t
hladna valjarna	—	—	okt. 1952	592,2 t
žebljarna	—	—	april 1947	868,4 t
cevarna	—	—	dec. 1952	816,3 t

V zadnjem času pa so že zgoraj navedeni rekordi preseženi, in sicer:			
martinarna	22. 3. 1954	800 t	19.750 t
težka proga	3. 4. 1954	382 t	marec 1954 9.233 t
valjar. 2400	3. 4. 1954	275 t	marec 1954 —
valjar. 2200	19. 3. 1954	61 t	—
žična valjar.	12. 3. 1954	197 t	—
hladna valj.	—	—	marec 1954 669,3 t

To so bili torej rekordi in uspehi iz leta 1954. Ali so količine proizvedenega jekla v primerjavi z današnjimi majhne ali velike, pa presodite sami.

JUBILANTI 40-LETNEGA DELA V ŽELEZARNI

V zgornjih prostorih Kazine je bila jubilarom prirejena majhna, toda prirčna slovesnost, ki so se je poleg jubilarov udeležili tudi glavni direktor Viktor Ropret, predsednik upravnega odbora Dante Jasnič, predsednik delavskega sveta Jože Kunstelj, zastopnika Tovarniškega odbora sindikata tovariša Labura in Frece, predsednik mestne občine Jesenice Maks Dolinar in ostali predstavniki in gostje. S kratkim orisom 40-letnega dela v naši železarni naj počastimo letošnje jubilate.

Avsenik Janko (57) je s 16 leti začel kot vajenec v žebljarni, nato je delal v cinkarni in končno kot vlagalev v martinarni. Njegovo veliko veselje so knjige in časopisi.

Ažman Rudolf (55) je s 15 leti začel kot vajenec v mehanični in je danes namestnik in asistent obratovodja. Njegov konjiček je železarska godba, pri kateri že 40 let igra gozdni rog.

Bičič Janez (55) je s 14 leti začel kot odpirac vrat pri pečeh, danes je livni vodja. Njegovo veselje sta dom in planine.

Bregant Alojz (55) je s 15 leti začel kot kovaški vajenec, danes pa je delovodja kovačnice. Aktivno je sodeloval v NOB, poleg političnega dela pa mu je čez vse pri srcu vrtnarjenje.

Dolinar Franc (61) je začel kot rezalec na škarnjah v javorniških valjarnah, ob upokojitvi pa je bil delovodja skladišča Javornik IV. Vseskozi je deloval v raznih kulturnih, strokovnih in sindikalnih organizacijah.

Gluhar Matevž (55) je s 14 leti začel kot učenec v livarni, kmalu pa je preselil na žerjav, ki ga je vodil po raznih obratih, do današnjega v mehanični. Dolga leta je bil aktiven telovadec, zdaj pa je njegova skrb dom.

Hartman Franc (57) je s 14 leti začel kot odpirac vrat martinarskih peči, nato je delal v žičarni, ob upokojitvi pa je bil normalizer na Javorniku. Poleg udeleževanja v raznih delavskih organizacijah je bil vseskozi tudi aktiven gasilec.

Horvat Valentin (56) je s 14 leti začel kot nosač vode v žični valjarni, se izučil za žičarja, zadnja leta pa je bil predelavec pri starem železu.

kla, doseženo od leta 1945 dalje, da bi se videla rasti Železarne:

leta 1945	37.803-tone
leta 1946	117.876
leta 1947	158.238
leta 1948	162.203
leta 1949	164.220
leta 1950	162.143
leta 1951	164.229
leta 1952	168.192
leta 1953	212.123

V veliki meri se je proizvodnja povečala z obratovanjem novih ali rekonstrukcij starih obratov, pa tudi z izboljšanjem organizacije dela. V še večji meri pa je povečanje proizvodnje doseženo po zaslugi naših delovnih ljudi, ki jim je uspelo obvladati naprave in iztisniti iz deloma zastarelih naprav to, kar si nikdar ne bi niti mislili, da se lahko.

Navajamo še nekaj do sedaj doseženih rekordov v posameznih obratih:

Polc Anton (56) je s 14 leti začel kot pomočnik črtalcev pločevine, danes je žerjavovodja Javornika II. Vselej ima z dramatikom in petjem, posebno pri srcu pa so mu gore.

Rekar Anton (55) je tudi s 14 leti začel kot pometac pločevine, zdaj pa je delovodja na težki progi. Eno leto je sodeloval v NOB, poleg dobre volje pa mu je nadvse pri srcu kmetovanje.

Rozman Avgust (56) je s 15 leti začel kot tekač, danes je delovodja na Javorniku I. Petkrat je bil imenovan za udarnika. Je aktiven pevec, še od predvojnega javorniške Svobode sem.

Ribnikar Janez (56) je tudi s 14 leti začel v valjarni na Javorniku, kjer je dočkal zaslužen upokojitev.

Tavčar Franc je prav tako mlad začel v valjarni na Javorniku in bil po dobrih 40 letih upokojen.

Trebušak Jože (60) je z 19 leti začel v opekarni kot pomožni delavec, ob upokojitvi pa je bil vlagalni strojnik v martinarni. Njegovo veselje je bila železarska godba, deloval pa je tudi v naprednih delavskih organizacijah.

Valter Janez (55) je s 14 leti začel kot tekač, danes pa je prvi valjavec na Javorniku II. Njegova skrb po delu velja predvsem domu in družini.

Vengar Anton (55) je prav tako mlad začel v valjarnah na Javorniku, kjer še danes dela na lahki progi.

Volk Karel (59) je z 18 leti začel z delom v naši železarni in delal v žičarni, žebljarni, nazadnje pa v pocinkovalnici do upokojitve. Nadvse se zanima za gospodarstvo, zato je tudi vnet prebiralec časopisov.

ZAKAJ?

V enem od pregledov našega časopisa iz leta 1953 smo si nekoliko privoščili klepetave moške in njihove napake. Danes pa si »sposodimo« ženske in pogledimo, kaj delajo narobe. Povzetek je iz Železarja iz leta 1954, vendar žal nekatere (ali pa skoraj vse) ugotovitve veljajo tudi danes, čeprav je minilo že trideset let. Še en dokaz več, kako težko se spreminjajo naše pridobljene navade.

Zakaj je on slabe volje? Ker tvoj obraz že navsezgodaj obeta slabó vreme!

Zakaj ti on ne pove, kje je danes bil in kaj je delal? Ke ve, da ga ti nikoli ne poslušal!

Zakaj gre on toliko z doma? Ker svoje prijatelje nikoli ne sme pripeljati domov!

Zakaj gre on tako nerad s teboj na sprehod? Ker ti, namesto, da bi ga spremljala, zmerom hočeš sanjariti samo mimo izložb!

Zakaj je on doma tako molčeč? Ker ga ti nikoli ne pustiš do besede!

Zakaj ima on tako malo potrpljenja s tvojimi »majhnimi« slabostmi? Ker tudi ti z njegovimi »velikimi« slabostmi nimaš potrpljenja!

Zakaj on sanja vpricho tebe o drugih ženskah? Pomiri se, to dela samo zato, ker z njimi ni poročen!

MISLI

Sedaj, ko smo si »sposodili« močnejši in šibkejši spol, navedimo še nekaj misli, ki jih lahko upoštevamo vsi. Toliko bolj, ker kljub svoji starosti še niso izgubile svojega pomena in resničnosti.

Kako srečno bi marsikdo živel, če bi se za stvari drugih prav tako malo brigal, kakor se za svoje. (Lichtenberg)

Mladini je ljubše, če se jo vzpodbuja, ne pa poučuje. (Goethe)

Vsak lahko zboljša svet in ga tudi more, če le hoče pri samemu sebi začeti. (Waggeri)

MIHA KLINAR: ŽEBLJAR

Oglušajoč ropot mi misli ščipa kot žico stroj in kuje jih v žeblje; v kovinskem ritmu mi srce utripa, v njem tisoč pesmi razglašeni vre.

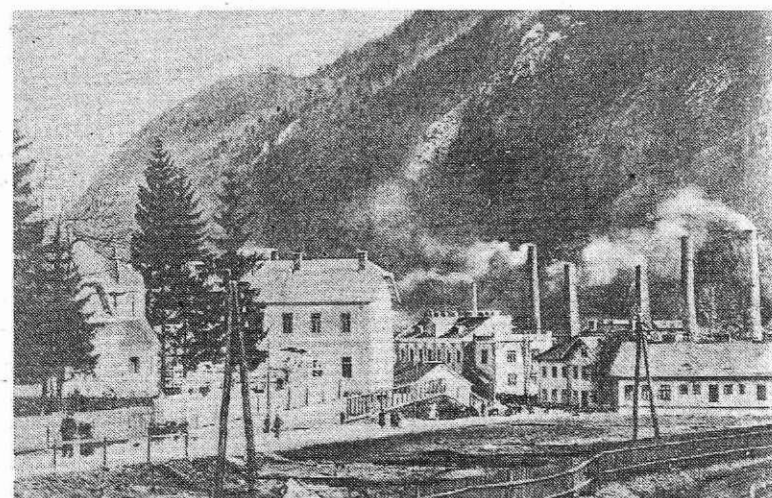
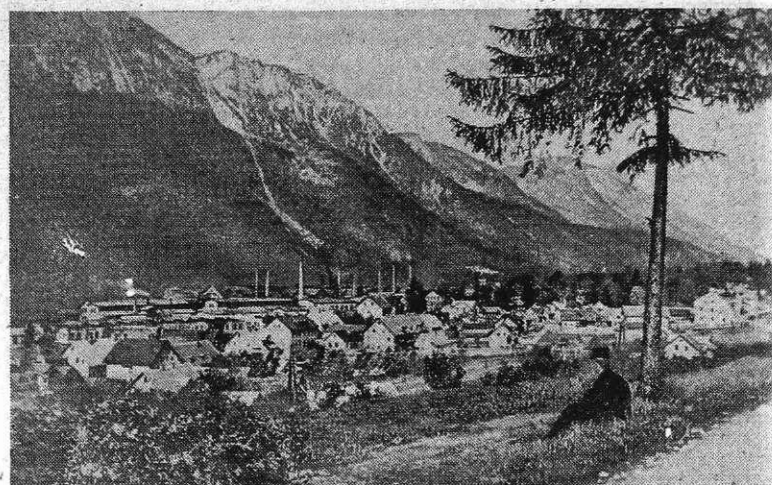
Med njimi ena le je uglasena, a ta je trda kakor so žebli — in trda pesem, v ognju prekajena, med rojstvom in med smrtjo valovi.

Žebli ti bodo zvezali tramovje, žarelo v soncu bo domovje; ob misli tej mi v srcu je svetlo.

A taki, glej, ki vzel sem jih med prste, zabili bodo pokrov moje krste in spremili zvesto me pod zemljo.

Tako. S tole pesmijo smo zaključili pregled Železarja št. 2-3 iz leta 1954. Prihodnjic pa kaj več o praznični številki.

Iz Železarja povzela
Lilijana Kos

Jesenice nekoč (foto: arhiv Železarne)

VABILO UPOKOJENCEM TOZD STROJNE DELAVNICE

Osnovna organizacija sindikata TOZD Strojne delavnice vabi svoje nekdane sodelavce — upokojece in njihove soproge na piknik, ki bo v soboto, 8. septembra, pri planinskem domu na Pristavi v Javorniškem rovtu, s pričetkom ob 10. uri. Piknik bo v vsakem vremenu.

Prijavite se pri personalki TOZD (interni telefon 33-40) do srede, 5. septembra.

Železarski globus

AVSTRIJA

Po podatkih, ki jih je objavila avstrijska železarska družba VÖEST-Alpine, je letos na svetu jeklarn s kisikovimi konvertorji s skupno letno proizvodnjo zmogljivostjo 544 milijonov ton, kar je le malo manj kot lani. V projektiranju je teh jeklarskih agregatov za 74 milijonov ton letne proizvodne zmogljivosti, kar je tudi nekoliko manj kot v preteklem letu. V enem letu, odkar je bilo objavljeno zadnje takšno poročilo, so v industrijsko razvitih deželah zahodnega sveta zmanjšali proizvodnjo zmogljivosti kisikovih konvertorjev v ZDA za deset milijonov ton, na Japonskem za osem milijonov ton, v Zvezni republiki Nemčiji za tri milijone ton in v Belgiji za dva milijona ton. Zadnje informacije iz LR Kitajske kažejo, da imajo v tej državi kisikovi konvertorji letno proizvodno zmogljivost 21 milijonov ton, kar je precej več kot je bilo prej znano. Bodoče povečanje proizvodnih zmogljivosti kisikovih konvertorjev je v glavnem omejeno na socialistične in države v razvoju. Vodi Sovjetska zveza s predvidenim povečanjem za 26 milijonov ton, Indija 4,5 milijonov ton, Argentina 4,1 milijonov ton, Brazilija 3,7 milijonov ton, Južna Koreja 2,7 milijonov ton, Poljska 4 milijonov ton, Nemška demokratična republika 2,2 milijonov ton in LR Kitajska 3 milijonov ton.

JAPONSKA

V japonski železarni Shimizu Steel so v sodelovanju z japonskim nacionalnim raziskovalnim institutom in še dvema drugima podjetjema razvili nov kontinuirni postopek za izdelavo jekla. Poskusno napravo s

15 ton dnevne proizvodnje, ki je uspešno obratovala, bodo predelali v industrijsko, z letno proizvodnjo 120.000 ton. Kot vložek uporabljajo jekleni odpadki iz odsluženih avtomobilov, ki ga najprej pretalijo v kupolni peči; nastali grodelj najprej odžveplajo, žilavijo v posebni peči, nato nastalo jeklo dezoksidirajo, potem prelijejo v nizko frekvenčno indukcijsko peč in ga po legiranju odlijejo na napravi za kontinuirno vlivanje. Vse te proizvodne faze so medsebojno povezane kot kontinuirni postopek. Kalkulacije so pokazale, da so proizvodni stroški tega postopka v primerjavi s postopkom v obločni električni peči za okoli 15 % nižji.

JAPONSKA

V pričetku letošnjega leta je pričela v železarni Yawata, ki pripada železarski družbi Nippon Steel Co., obratovati poskusna naprava velike zmogljivosti za proizvodnjo formoksa, pri kateri sodelujejo štiri največje japonske železarske družbe: Nippon Steel, Kawasaki, Kobe in Nippon Kokan. Njena dnevna proizvodna zmogljivost je 200 ton formoksa in zaenkrat obratuje z mešanico 80 % premoga za koksiranje in 20 % premoga, ki za koksiranje ni primeren. Vendar računajo, da bodo lahko doleže premoga, ki ni primeren za koksiranje, dvignili na končno količino 80 %. Štiri železarske družbe predvidevajo, da bodo že po letu 1985 pričele izkoriščati ta postopek v tehnično in komercialno velikem obsegu. Danes porabijo japonske železarske letno okoli 36 milijonov ton kokska.

— organi samoupravljanja in delavske kontrole temeljne organizacije,
— sindikat in druge družbenopolitične organizacije.

Pobuda za spremembo mora biti konkretna in obrazložena.

64. člen

Vse spremembe in dopolnitve tega pravilnika se sprejemajo na enak način in po enakem postopku kot pravilnik.

65. člen

Z dnem uveljavitve tega pravilnika preneha veljati pravilnik o urejanju stanovanjskih vprašanj v delovni organizaciji Železarna Jesenice z dne 31. 5. 1978.

66. člen

Pravilnik začne veljati s 1. 1. 1985. leta. Po ugotovitvenem sklepu delavskega sveta v temeljni organizaciji se pravilnik objavi.

Jesenice, dne

Predsednik osnovne organizacije sindikata: Predsednik delavskega sveta

PREDLOG

Na podlagi 149. in 150. člena statuta delovne organizacije Železarna Jesenice so delavci temeljnih organizacij Železarne Jesenice sprejeli na referendumu

SPREMEMBE IN DOPOLNITVE STATUTA DELOVNE ORGANIZACIJE ŽELEZARNE JESENICE, n.sol.o.

1. člen

10. člen se spremeni in se glasi:
Železarna posluje pod firmo SLOVENSKE ŽELEZARNE — ŽELEZARNA JESENICE, n.sol.o. Skrajšana firma Železarne je: SŽ — ŽELEZARNA JESENICE, n.sol.o.

2. člen

17. člen 15 alineja se črta

3. člen

37. člen — prvi stavek se spremeni in se glasi:
Besedilo samoupravnega splošnega akta ali posamičnega akta pripravi strokovna služba; osnutek določi delavski svet Železarne.

4. člen

55. člen se spremeni, dopolni in glasi:
Organi Železarne so:
a) delavski svet
b) izvršilni organi delavskega sveta:
— odbor za gospodarstvo,
— odbor za uresničevanje zakona o združenem delu,
— odbor za kadre in družbeni standard,
— odbor za splošne zadeve,
— odbor za stanovanjska vprašanja,
c) komite za SLO in družbeno samozaščito
d) poslovodni odbor
e) odbor samoupravne delavske kontrole
f) odbor za informiranje
g) skupna disciplinska komisija
Po potrebi lahko delavski svet izvoli tudi druge izvršilne strokovne organe ali delovne skupine.

5. člen

72. člen se spremeni tako, da se črta točka e, ki postane nov člen 72. a in se glasi:

Komite za SLO in družbeno samozaščito, ki iz svoje pristojnosti:

1. spremlja obrambno varnostne razmere in stanje v ZJ
 2. spremlja in koordinira priprave in aktivnosti, ki so skupnega pomena za ZJ.
- točke 3 do 7 ostanejo nespremenjene.
V zadnjem odstavku se naslov organa spremeni.

Komite za SLO in družbeno samozaščito deluje tudi pri obrambnih pripravah in izvajanju družbene samozaščite s krajevnimi skupnostmi v tistih zadevah, ki so skupnega pomena.

Točka f se spremeni in se glasi

Odbor za stanovanjska vprašanja, ki iz svoje pristojnosti:

1. predlaga letni načrt stanovanjske gradnje,
2. predlaga višino soudeležbe za pridobitev stanovanjske pravice,
3. predlaga maksimalno višino stanovanjskih posojil in pogoje varčevanja,
4. predlaga dodelitev stanovanj, vezanih na nujne kadrovske potrebe v skladu s pravilnikom,
5. obravnava vloge delavcev za dodelitev stanovanj,
6. razpisuje stanovanjska posojila za individualno rešitev stanovanjskih vprašanj,
7. odobrava dodeljevanje stanovanjskih posojil,
8. objavi predlog prednostne liste prosilcev stanovanj,
9. predlaga višino sredstev o najemanju stanovanjskih posojil za družbene gradnje,
10. sklepa o zamenjavi stanovanj v skladu s pravilnikom,
11. daje polletno in letno poročilo delavskega sveta Železarne o svojem delu.

6. člen

88. člen — točka b a se spremeni in se glasi:
Vodja sektorja za tehnično kontrolo in raziskave:

- a) pogoji:
— visoka šola metalurške ali druge tehnične smeri,
— pet let delovnih izkušenj na področju uporabnih raziskav,
— aktivno znanje enega tujih svetovnih jezikov.

7. člen

89. člen — točka 1 a se spremeni in se glasi:
Vodja oddelka za operativno planiranje:

- a) pogoji:
— visoka šola tehnične ali metalurške usmeritve,
— pet let delovnih izkušenj na področju metalurgije.

8. člen

89. člen — točka 2 a se spremeni in se glasi:
Vodja centra za proučevanje samoupravljanja in informiranja:

- a) pogoji:
— visoka šola družboslovne, jezikoslovne ali pravne usmeritve,
— pet let delovnih izkušenj.

9. člen

92. člen se spremeni in se glasi:
Delavca s posebnimi pooblastili imenuje delavski svet delovne skupnosti na predlog petčlanske komisije.

Pred odločitvijo na delavskem svetu delovne skupnosti mora biti dano mnenje delavskega sveta Železarne Jesenice.

10. člen

V 144. členu se črta zadnja alineja.

PRAVILNIK O UREJANJU STANOVANJSKIH ZADEV

SPREMEMBE IN DOPOLNITVE STATUTA DELOVNE ORGANIZACIJE ŽELEZARNA JESENICE N.SOL.O.

SOZD SLOVENSKE ŽELEZARNE — ŽELEZARNA JESENICE — TOZD — DSSS

Tiskano kot priloga Železarja 34/XXXIII z dne 30. avgusta 1984

Na podlagi določil 118. in 463. člena zakona o združenem delu, 3. in 9. člena zakona o stanovanjskem gospodarstvu (Ur. l. SRS 3/81), prvega odstavka 36. člena zakona o stanovanjskih razmerjih (Ur. l. SRS št. 35/82); na osnovi določil družbenega dogovora o skupnih osnovah za zagotavljanje in usklajevanje samoupravnih družbenoekonomskih odnosov na področju stanovanjskega gospodarstva v SR Sloveniji (Ur. l. SRS 15/81) in na osnovi določil samoupravnega sporazuma o enotnem urejanju stanovanjskih zadev (sprejet na referendumu dne 23. 12. 1982) smo delavci temeljne organizacije oziroma delovne skupnosti

na referendumu dne sprejeli

PRAVILNIK O UREJANJU STANOVANJSKIH ZADEV

I. SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen

S tem pravilnikom urejamo delavci v temeljni organizaciji združenega dela oziroma delovni skupnosti (v nadaljnjem besedilu temeljna organizacija) skladno s samoupravnim sporazumom o enotnem urejanju stanovanjskih zadev (v nadaljnjem besedilu sporazum), način in postopek ugotavljanja stanovanjskih potreb delavcev, postopek dodeljevanja stanovanj in posojil za stanovanjsko gradnjo.

2. člen

Stanovanjska razmerja delavcev rešujemo na osnovi ugotovljenih potreb, ki jih izkažejo upravičenci s prijavo na kadrovske sektorju, v oddelku za družbeni standard (v nadaljnjem besedilu strokovna služba).

3. člen

Pri določanju osnov in meril bodo upoštevani prednostno delavci, ki nimajo lastnih stanovanj ali stanujejo v slabih stanovanjskih razmerah, njihov odgovoren odnos do dela, predvsem v primerih enakosti socialnih razmer in stalnost združevanja njihovega dela v temeljnih organizacijah Železarne Jesenice.

Pri dodelitvi stanovanj se pod enakimi pogoji, kot delavce temeljne organizacije, upoštevajo tudi upokojeanci, ki jim stanovanjsko vprašanje v času združevanja dela še ni bilo zadovoljivo rešeno in so v času združevanja dela že imeli vloženo prošnjo.

4. člen

V primeru, ko gre za dodelitev stanovanja delavcu, katerega delo je nujno potrebno (kadrovska stanovanja), dodeli stanovanje po določenih samoupravnega sporazuma in tega pravilnika izven redne prednostne liste delavski svet temeljne organizacije. Ustrezno obrazložen predlog posreduje vodja temeljne organizacije delavskemu svetu.

5. člen

Pri reševanju stanovanjskega vprašanja prosilcev, ko oba zakonca združujeta delo v temeljni organizaciji imata na podlagi osnov in meril enake pravice.

6. člen

Za uporabnike stanovanja se po tem pravilniku štejejo imetniki stanovanjske pravice in naslednje osebe, ki z njimi stalno stanujejo: zakonci ali oseba, katere dalj časa trajajoča življenjska

skupnost z imetnikom stanovanjske pravice ima po zakonu o zakonski zvezi in družinskih razmerjih enake pravne posledice kot zakonska zveza, otroci, posvojenci, starši in posvojitelji imetnika stanovanjske pravice in njegovega zakonca, tisti, ki jih je imetnik stanovanjske pravice dolžan vzdrževati po zakonu in tisti, ki najmanj dve leti živijo z imetnikom stanovanjske pravice v ekonomski skupnosti.

Za stanovalce se štejejo po tem pravilniku poleg uporabnikov stanovanja tudi druge osebe, ki stalno stanujejo z imetnikom stanovanjske pravice, podstanovalci in člani njihovega družinskega gospodinjstva, ki z njimi stanujejo.

II. OSNOVE IN MERILA ZA DODELJEVANJE DRUŽBENIH STANOVANJ

7. člen

Delavec, ki združuje svoje delo v temeljni organizaciji za nedoločen čas in nima urejenega stanovanjskega vprašanja, ima pravico do vloge za rešitev stanovanjskega vprašanja v naslednjih primerih:

- da je brez stanovanja,
- da ima iztrošeno ali gradbeno-sanitarno neustrezno stanovanje,
- da ima neustrezno stanovanje glede na minimalne stanovanjske standarde, velikost in številčno stanje družine,
- če je prosilcu sedanje stanovanje odpovedano po sklepu sodišča oz. pisno od stanodajalca,
- kadar prosilcu stanovanje ni bilo dodeljeno s pravnomočno odločbo,
- če ni lastnik vseljivega stanovanja ali stanovanjske hiše v območju dnevnega prihoda na delo.

8. člen

Prosilci brez stanovanja so delavci ki:

- niso imetniki stanovanjske pravice in člani njihovih družin s katerimi živijo v skupnem gospodinjstvu tudi niso imetniki stanovanjske pravice ter niso uporabniki stanovanja po določenih zakona o stanovanjskih razmerjih (ZSR),
- živijo v samskem domu, njihove družine pa v oddaljenem kraju, iz katerega ni mogoče prihajati na delo,
- so uporabniki stanovanja, imajo tri ali več člansko družino in stanujejo le v eni sobi, ne glede na velikost te sobe ali celega stanovanja; to določilo ne velja za samovoljna podnajemška razmerja.

9. člen

Prosilci z iztrošenim ali gradbeno in sanitarno neustreznim stanovanjem so delavci, ki začasno stanujejo v neustreznih provizorijih, neurejenih lesenih barakah ali v odpisanih starih zgradbah, ki niso označene kot stanovanjski objekti. Taki prosilci se obravnavajo kot prosilci brez stanovanja, vendar pod pogojem, da v tak objekt niso nasilno vseljeni; v primerih nasilne vselitve se jim ocenijo stanovanjski pogoji tudi v začasnih objektih, hkrati pa se mora pričeti postopek za njihovo izselitev.

10. člen

Prosilci z nezadovoljivim in neprimernim stanovanjem so:

- imetniki stanovanjske pravice,
- podnajemniki,
- delavci, ki stanujejo pri starših oz. sorodnikih v sstanovalskem razmerju ali skupnem gospodinjstvu,
- stanovanje po površini ne ustreza standardom glede na številčnost družinskih članov oz. stanovalcev,
- delavci, ki jim je na lastno željo dodeljeno z odločbo stanovanje v barakah ali stanovanj-

— pri gradnji stanovanjske hiše v zasebni lasti izven združne gradnje 40 % od predračunske vrednosti stanovanjske hiše,

— pri blokovi združni gradnji 20 % od cene stanovanja po predračunu, upošteva standardno stanovanjsko površino,

— pri rekonstrukciji oziroma adaptaciji 20 % predračunske vrednosti rekonstrukcijskih oziroma adaptacijskih del.

46. člen

Po zaključenem razpisu strokovna služba preveri upravičenost prosilcev do posojila ter organizira ogled gradenj prosilcev posojila.

47. člen

Gradnje si ogledata: predstavnik strokovne službe in gradbeni strokovnjak. V spornih primerih sodeluje pri ogledu gradnje še določeni član delavskega sveta.

Strokovna grupa poda pisno poročilo na podlagi ogleda objektov in preveritve resničnosti navedb prosilca.

Listo s predlogom za odobritev posojila sestavi strokovna služba in jo predloži v odobritev delavskemu svetu.

48. člen

Delavski svet prouči listo s predlogom in v skladu z razpoložljivimi sredstvi odobri kredit v višini limita za posamezno leto.

49. člen

Delavci, ki gradijo hišo ali kupujejo zasebno stanovanjsko hišo ali kupujejo stanovanje v zasebni lasti ali povečujejo število stanovanjskih prostorov v velikosti ustreznega stanovanja, ki so potrebni za lastno stanovanjsko rešitev, so upravičeni do višine posojila, ki je določena v posameznem letu za novogradnje. Delavci, ki kupujejo etažna stanovanja v družbeni gradnji so upravičeni dobiči za 20 % večje posojilo, kot je določeno v posameznem letu za novogradnje.

Vsi ostali upravičeni prosilci lahko prejmejo posojilo do višine, ki je v posameznem letu določena za adaptacije.

50. člen

Sklep o dodelitvi posojila mora vsebovati:

- znesek odobrenega posojila,
- odplačilni rok,
- višino obresti,
- način in rok za uporabo posojila,
- višino mesečnega obroka za vračanje,
- namen posojila,
- pouk o varstvu delavčevih pravic v temeljni organizaciji.

51. člen

Sklep o odobritvi gradbenega posojila se objavi v glasilu ŽELEZAR ali na oglasni deski.

52. člen

Na podlagi pravnomočnega sklepa o uresnitvi pravice do posojila se s posojilojemalcem sklene posojilna pogodba, s katero ta uresniči svojo pravico do posojila.

53. člen

Odobreno gradbeno posojilo sme prosilec koristiti samo namensko in ga izkoristiti v letu, ko mu je bilo odobreno.

V naslednje leto sme prenesti koriščenje gradbenega posojila v primeru objektivnih okoliščin in če tako sklene delavski svet.

54. člen

Delavec je dolžan vrniti celotno posojilo v enkratnem znesku s pripadajočimi obrestmi, če preneha z delom v temeljni organizaciji po lastni izjavi, sporazumno, zaradi disciplinskega ukrepa ali zaradi obsodbe za kaznivo dejanje, ki ima po zakonu za posledico prenehanje delovnega razmerja.

Delavski svet lahko določi na prošnjo delavca odplačilo posojila iz prvega odstavka tega člena v obrokih, vendar največ v šest mesečnih obrokih ali v enkratnem znesku po preteku šestih mesecev. V tem primeru se posojilo obrestuje kot hranilne vloge na vpogled od dneva prekinitve delovnega razmerja do dokončnega izplačila.

55. člen

Posojilna pogodba mora poleg splošnih podatkov vsebovati:

- način zavarovanja vračila posojila,
- višino anuitete in čas vračanja,
- pogoje vrnitve za primere iz prejšnjega člena,
- pričetek rednega odplačevanja,
- obvezo za izpraznitev družbenega stanovanja,
- dodatno obveznost za neizpolnjene obveze.

56. člen

Pričetek rednega vračanja gradbenega posojila se prične po preteku treh let od sklenitve posojilne pogodbe.

Najdaljša doba vračanja ne sme biti daljša od 20 let od sklenitve posojilne pogodbe.

Obrestna mera za gradbeno posojila znaša 4 %. Interkalarne obresti se prištevajo h glavnici ves čas moratorija.

57. člen

Posojilojemalec, ki je imetnik stanovanjske pravice v družbenem stanovanju, mora le-to stanovanje izprazniti v štirih letih po prejemu posojila. V nasprotnem primeru plača mesečno, od dneva poteka roka, dodatno obveznost v višini 10 % povprečnega mesečnega dohodka v Železarni Jesenice v predhodnem letu. Plačevanje dodatne obveze traja do izpraznitve stanovanja.

Dodatna obveza se vsako leto vskladi s povprečjem mesečnega osebnega dohodka v preteklem letu v Železarni Jesenice.

XI. VARSTVO PRAVIC

58. člen

Zahteva za varstvo pravic, vložena proti sklepu o pridobitvi gradbenega posojila, odloži izvršitev sklepa za obravnavani primer. Delavski svet mora zahtevo obravnavati v 30 dneh od dneva vložitve. Pred odločanjem mora delavski svet pridobiti mnenje osnovne organizacije sindikata ter mnenje strokovne službe v dejstvih, navedenih v zahtevi za varstvo pravic.

59. člen

Če se delavec z odločitvijo delavskega sveta temeljne organizacije ne strinja, ali če delavski svet zahtevka ne obravnava v roku 30 dni, lahko delavec vloži zahtevo na sodišče združenega dela. Delavec ne more zahtevati varstva pravic pri sodišču združenega dela, če predhodno ni zahteval varstva pravic pri delavskem svetu.

60. člen

Sklep o pridobitvi posojila se izvrši, ko postane dokončen.

XII. PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

61. člen

Zadeve, ki niso urejene s tem pravilnikom in sporazumom, se rešujejo v skladu z zakonom. Stanovanjske zadeve, ki so bile urejene po dosedanjem pravilniku ostanejo v veljavi.

62. člen

Ta pravilnik sprejmejo delavci temeljne organizacije in je sprejet, ko ga potrdi večina delavcev na referendumu.

63. člen

Pobude za spremembe in dopolnitve lahko podajo:

- vsak delavec temeljne organizacije, DS.

- dela, uvajanje novih proizvodov, ki bistveno povečujejo rezultate gospodarjenja, zlasti izvoza in manjšanje uvoza 20 točk
- delavcem, ki bodo ali že delajo na delih in nalogah, ki so tako pomembne, da bi pomanjkanje delavcev povzročilo motnje pri poslovanju 15 točk
- druga dela in naloge, ki pripomorejo k izvajanju pomembnih funkcij dela in poslovanju temeljne organizacije 10 točk
- D) Potrebna strokovnost
- šolska izobrazba in delovne izkušnje 15 točk
- z delom pridobljena delovna zmožnost 9 točk
- šolska izobrazba brez delovnih izkušenj 5 točk
- E) Čas iskanja delavcev
- po prvem razpisu 6 točk
- po drugem razpisu 10 točk
- po tretjem razpisu 15 točk
- Postopek za dodelitev kadrovskih stanovanj je enak kot za ostale pričakovalce.

X. GRADBENA POSOJILA

37. člen

Potrebe po gradbenih posojilih ugotavljamo tako, da se prosilci, ki izpolnjujejo pogoje, določene v sporazumu in pravilniku, prijavijo na razpis. Prošnjo s potrebnimi podatki in dokazili morajo v razpisnem roku oddati v strokovni službi.

38. člen

Gradbena posojila se odobrijo z namenom, da pospešeno rešujemo stanovanjska vprašanja delavcev v skladu z 49. členom tega pravilnika.

Gradbena posojila lahko dobijo delavci za:

1. Nakup etažnega stanovanja v družbeni gradnji.
2. Nakup stanovanja v zasebni lasti.
3. Gradnjo stanovanjske hiše.
4. Rekonstrukcijo zasebnega stanovanja ali stanovanjske hiše s pogojem, da se s tem poveča za družino potrebna stanovanjska površina ali pridobi novo stanovanje ali se izboljša stanovanje v skladu z zahtevami stanovanjskih standardov, ali da se dogradijo še ne v celoti izdelani stanovanjski prostori, ki so prosilcu potrebni, ali za rekonstrukcijo, ki je potrebna za zavarovanje potrebnega stanovanja.

39. člen

Pravico do dodelitve gradbenega posojila iz predhodnega člena imajo vsi delavci, ki želijo sami rešiti svoje stanovanjsko vprašanje. Najprej se gradbena posojila dodelijo delavcem, ki rešujejo svoje stanovanjsko vprašanje na območju občin Jesenice in Radovljica ter mejnih krajev njih skupnosti drugih občin, od koder je možen vsakodnevni prihod na delo z rednimi prevoznimi sredstvi ali z organiziranim prevozom.

Preostala sredstva za gradbene kredite lahko dobijo delavci, ki gradijo ali adaptirajo lastno stanovanje izven navedenih območij. Izjemoma lahko delavski svet odobri gradbeno posojilo tudi upravičencu, ki stanuje izven območja opredeljenega v prvem odstavku tega člena, kar velja posebej za primere, ko je delavec tri leta pred upokojitvijo ali pozneje in zaseda stanovanje last železarne in bi to stanovanje vrnil s pridobitvijo gradbenega posojila; za delavce pri katerih nastopi trajna nezmožnost za delo v zvezi z delom v železarni.

40. člen

Enako pravico do gradbenega posojila imajo vsi člani družine prosilca, ki združujejo delo za nedoločen čas v katerikoli temeljni organizaciji železarne in upokojeanci železarne Jesenice kot člani družine, če s pridobitvijo stanovanja v

osebni lasti ali z gradnjo hiše ali rekonstrukcijo stanovanja oziroma hiše rešujejo skupno stanovanjsko vprašanje.

Za aktivne delavce ali za upokojeince, ki so imetniki stanovanjske pravice v družbenem stanovanju je pogoj, da z lastno rešitvijo stanovanjskega vprašanja vrnejo stanovanje lastniku.

41. člen

Prejemniki gradbenega posojila, ki jim v preteklosti ni bilo dodeljeno gradbeno posojilo do višine določene za posamezno leto, lahko uveljavijo pravico do razlike gradbenega posojila, ki je bila določena v letu prvič odobrenega posojila.

Posojilojemalci, ki so v celoti že uveljavili pravico do pridobitve gradbenega posojila v letu odobritve, niso upravičeni do ponovne uveljavitve te pravice, če se je v naslednjih letih zgornja meja posojila zvišala.

Ponovno pravico do posojila pridobijo takrat, kadar preteče 2/3 časa plačevanja prvega posojila in predhodno odplačajo preostanek prejšnjega posojila z obrestmi. V izjemnih primerih lahko delavski svet odloči drugače.

Na lastno željo upravičenca je lahko odplačila doba za gradbeno posojilo krajša, kot je predvideno s tem pravilnikom.

42. člen

Strokovna služba oblikuje razpis, iz katerega mora biti razvidno:

- kdo lahko najame oziroma vloži zahtevo za posojilo,
- pogoji posojila,
- odplačilna doba,
- obrestna mera,
- katera dokazila je potrebno predložiti,
- rok prijav in obravnave ter rok koriščenja sredstev,
- namen posojila.

43. člen

Dokazila, ki jih je potrebno predložiti za pridobitev posojila so:

- originalni zemljiškoknjižni izpisek, ki ne sme biti starejši od 6 mesecev,
- dokaze o lastni finančni udeležbi ali namenskem varčevanju,
- odločba o lokaciji,
- gradbeno dovoljenje,
- načrt s predračunom,
- predračun za porabo posojila,
- poročilo o že odobrenih kreditih za gradnjo oziroma rekonstrukcijo.

44. člen

Za lastno udeležbo pri gradnji stanovanjske hiše in pri adaptaciji oziroma rekonstrukciji se šteje:

- lastna denarna sredstva,
- namensko privarčevana sredstva v banki,
- lastno delo,
- lastni gradbeni material.

Pri nakupu etažnega stanovanja v družbeni gradnji se šteje za lastno udeležbo:

- lastna denarna sredstva,
- namensko privarčevana sredstva v banki,
- posojilo na podlagi namenske privarčevanih sredstev,
- posojilo v višini vezanih sredstev delavca na podlagi namenske vezave.

45. člen

Višina lastne udeležbe pri individualnem reševanju stanovanjskih zadev mora za posamezne oblike znašati:

- pri zadržni gradnji 25 % od predračunske vrednosti stanovanjske hiše,
- pri nakupu etažnega stanovanja 20 % od cene stanovanja po kupoprodajni pogodbi, upošteva se standardno stanovanjsko površino,

skih hišah, ki nimajo zgrajenih stanovanj po sodobnih stanovanjskih standardih.

11. člen

Prosilec za stanovanje, ki mu je bila dana odpoved stanovanja za katerega ima stanovanjsko pravico ali stanovanjsko pogodbo oziroma podpisano izjavo po sklepu sodišča, se upošteva kot prosilca brez stanovanja.

12. člen

Delavec uresničuje pravico do stanovanja na podlagi naslednjih osnov in meril:

A — STANOVANJSKE RAZMERE

1. Prosilec brez stanovanja (čl. 8., 9., 11.) 200 točk
2. Prosilec nima lastnega stanovanja (čl. 10.) ocenjujejo se le stanovanjski pogoji brez upoštevanja površine na družinskega člana 50 točk
3. Stanovanjska površina na enega člana gospodinjstva:
 - do 5 m² je prosilec brez stanovanja 80 točk
 - od 5,1 do 7,5 m² 60 točk
 - od 7,6 do 9,5 m² 40 točk
 - od 9,6 do 11,5 m² 20 točk
 - od 11,6 do 13,5 m² 10 točk
 - od 13,6 do 15,0 m² 0 točk
 - nad 15 m² 0 točk
4. Hiša je iz slabega gradiva 5 do 10 točk
5. Podstrešno stanovanje 5 točk
6. Kletno stanovanje 5 točk
7. Senčno stanovanje 3 točke
8. Vlažno stanovanje
 - a) popolnoma vlažno 10 točk
 - b) delno vlažno 5 točk
9. Slaba kakovost oken in vrat 2+2 točki
10. Neizolirana tla 5 točk
11. Ogrevanje prostorov ni možno ali se težko ogrevajo 5 do 10 točk
12. Stanovanje je brez kuhinje 10 točk
13. Skupno gospodinjstvo 5 točk
14. Stanovanje je brez kopalnice 10 točk
15. Souporaba kopalnice 5 točk
16. Brez vodovodne napeljave v stanovanju 5 točk
17. Skupna vodovodna napeljava izven zgradbe 10 točk
18. Souporaba stranišča 10 točk
19. Stanovanje brez kleti in drvarnice 2+2 točki
20. Otroci in starši koristijo isti spalni prostor 15 točk

B — SOCIALNE RAZMERE DRUŽINE

1. Za vsakega člana skupnega gospodinjstva po 5 točk
2. Socialne bolezni — dokaz z zdravniškim potrdilom 15 točk
3. Socialna ogroženost prosilca ali člana njegove družine priloženo pismeno mnenje in obrazložitev centra za socialno delo 15 točk

C — ZDRAVSTVENE RAZMERE V DRUŽINI

1. Bolezen, ki je pogojena ali težje ozdravljiva zaradi neustreznih stanovanjskih razmer (obvezno mnenje zdravnika — specialista) 20 točk
2. Družinski člani z motnjami v duševnem ali telesnem razvoju 20 točk
3. Invalidnost družinskih članov (delovni, vojni, mirodobni):
 - invalidnost I. kategorije 30 točk
 - invalidnost II. in III. kategorije 20 točk
4. Telesna okvara:
 - do 40 % 10 točk
 - 40—70 % 20 točk
 - nad 70 % 30 točk

Pri dveh vrstah invalidnosti se upošteva za prosilca ugodnejše število točk.

D — UDELEŽBA V NOV ALI SELITEV V INTERNACIJO

- od leta 1941 do leta 1945 40 točk
- od leta 1942 do leta 1945 30 točk
- od leta 1943 do leta 1945 20 točk
- od leta 1944 do leta 1945 in v letu 1945 10 točk

E — DELOVNA DOBA

1. Za vsako leto dela v eni izmed DO SOZD SZ 5 točk
 2. Za delovno dobo v drugih delovnih organizacijah za vsako leto dela 1 točka
- Delovna doba družinskih članov v drugi delovni organizaciji se upošteva le v primeru, če so v času čakanja rešitve zaposleni v eni izmed delovnih organizacij SOZD SZ.

F — ČAS ČAKANJA NA STANOVANJE

Leta čakanja na stanovanjsko rešitev od uvrstitve dalje se kvadrirajo, rezultat so točke.

G — VIŠINA DELOVNEGA PRISPEVKA

Se vrednoti na osnovi najvišje osebne ocene delovnega prispevka v temeljni organizaciji s tem, da se šteje ocena:

- v višini 1/3 najvišje osebne ocene s točko — 1 točka
- ocena v višini 2/3 osebne ocene s — 5 točk
- zadnja tretjina osebne ocene z — 10 točk

H — TEŽAVNOST IN ZAHTEVNOST DEL

1. Težavnostna stopnja
 - V to stopnjo se uvrščena dela in naloge, ki so vrednotene z najmanj 14. kategorijo, dela in naloge, ki jih opravljajo delavci v neprekinjenem ali prekinjenem obratovanju na tri izmene v sistemih 4+1, 6+2 in 5+2 20 točk
2. Težavnostna stopnja
 - V to stopnjo se uvrščajo dela in naloge, ki so vrednotene od 6. do 13. kategorije ter dela in naloge, ki jih opravljajo delavci na dve izmeni.
 - V to težavnostno stopnjo se uvrščajo tudi dela in naloge, ki jih opravljajo delavci samo v popoldanski izmeni 15 točk
3. Težavnostna stopnja
 - V to stopnjo se uvrščajo dela in naloge, ki so opredeljene do 5. kategorije ter dela in naloge, ki jih delavci opravljajo samo v dopoldanski izmeni 10 točk

J — VIŠINA FINANČNE UDELEŽBE ZAKONČEVE DELOVNE ORGANIZACIJE

Vsak odstotek vrednosti stanovanja se vrednoti z 1 točko.

13. člen

- Veljavni stanovanjski normativi so:
1. Samski osebi pripada garsonjera oziroma stanovanje do 32 m²
 2. Dvema osebama pripada enosobno stanovanje do 45 m²
 3. Trem osebama pripada dvosobno stanovanje ali enoinpolsobno do 58 m²
 4. Štirim ali več osebama pripada dvoipolsobno ali trosobno stanovanje do 70 m² in več.

Odstopanje od teh standardov je možno, če gre za upravičeno zamenjavo stanovanja glede na utemeljene zdravstvene ali druge razmere. O tem odloča odbor za stanovanjska vprašanja.

Odstopanje od teh standardov je možno tudi če so posamezne stanovanjske enote že z gradnjo stanovanj drugačne.

III. PREDNOSTNA LISTA

14. člen

Reševanje prosilcev za pridobitev stanovanja v družbeni lastni se izvaja na podlagi sprejete prednostne liste, ki se med letom ne more spreminjati.

15. člen

Prednostna lista je sestavljena na podlagi sprejetih osnov in meril ter se vsako leto ponovno sestavi.

Na prednostni listi se upoštevajo prosilci, ki izpolnjujejo pogoje določene s sporazumom in s tem pravilnikom. Seštevek točk določa mesto posameznega prosilca v skupni prednostni listi.

16. člen

Strokovna služba je dolžna predložiti odboru za stanovanjska vprašanja vsako prošnjo delavca za stanovanje, ki je opremljena z ustrezno dokumentacijo.

Upravičenost ugotavlja strokovna služba z ogledom dejanskega stanja prosilčevih razmer in upoštevanjem priloženih dokumentov, kar se sprti točkovno vrednoti.

Prosilci mora vse okoliščine, ki bi utegnile vplivati na točkovno vrednotenje stanovanjskih razmer, javiti strokovni službi.

17. člen

Ob upoštevanju določil sporazuma in pravilnika sestavi strokovna služba prednostne liste po posameznih stanovanjskih enotah.

Predlog izdelane prednostne liste predloži v obravnavo in potrditev delavskemu svetu temeljne organizacije.

18. člen

Predlog prednostne liste se objavi v glasilu Železar ali na oglasni deski v temeljni organizaciji. Vsak, ki meni, da je kršen njegov interes, lahko poda ugovor v 30 dneh od dneva objave pri delavskem svetu temeljne organizacije. Pripombe morajo biti konkretne.

V teh spornih primerih, ko prosilec oporeka točkovnemu vrednotenju stanovanjskih razmer, imenuje delavski svet temeljne organizacije tričlansko komisijo (član delavskega sveta, član odbora za stanovanjska vprašanja in strokovni delavec oddelka za družbeni standard), ki opravi ogled in poroča delavskemu svetu o ugotovljenem dejanskem stanju.

Sklep o ugovoru na prednostno listo mora biti obrazložen. Tisti, ki z ugovorom ne uspe, lahko v 30 dneh predlog za odpravo sklepa pri sodišču združenega dela v Kranju, ki zadrži izvršitev sklepa.

Ugovor na prednostno listo nima generalnega suspenzivnega učinka, ampak samo v obsegu pritožbe.

Po preteku 30 dni postane prednostna lista pravnomočna, če nanjo upravičenci ne podajo ugovora.

IV. DODELITEV STANOVANJA

19. člen

Odločbo o dodelitvi stanovanja po pravnomočni prednostni listi izda delavski svet.

V odločbi mora biti stanovanje, ki se daje prosilcu v uporabo, individualizirano, oziroma mora vsebovati lokacijo, nadstropje, številko stanovanja, število prostorov, površino stanovanja in čas, v katerem mora biti stanovanje vseljeno.

Odločba mora vsebovati tudi število družinskih članov, s katerimi bo prosilec uporabljal dodeljeno stanovanje.

Imetnik stanovanjske pravice ne sme sklepati podnajemniških razmerij, ki so v nasprotju z občinskim odlokom in ne brez soglasja delavskega sveta.

Poleg določil iz tega člena mora odločba vsebovati pravni pouk o varstvu pravic v temeljni organizaciji.

20. člen

Odločbo o dodelitvi stanovanja se vroči:

- delavcu, ki mu je stanovanje dodeljeno,
- samoupravni stanovanjski skupnosti, kjer delavec podpiše izjavo o uporabi stanovanja,
- skupščini občine zaradi spremembe bivališča,

- hišnemu svetu kot obvestilo o novem stanovalcu,
- temeljni organizaciji za oglasno desko,
- strokovni službi.

21. člen

Proti odločbi o dodelitvi stanovanja lahko vložijo tisti, ki je z odločbo določen za imetnika stanovanjske pravice in vsak, kdor meni, da je kršen njegov interes, ugovor v 30 dneh od dneva vročitve odločbe na delavski svet temeljne organizacije, če meni, da mu z dodelitvijo stanovanja ni bilo rešeno stanovanjsko vprašanje v okviru veljavnih stanovanjskih standardov.

2. člen

Pred prevzemom stanovanja mora imetnik stanovanjske pravice stanovanja v družbeni lasti podpisati izjavo, da bo uporabljal stanovanje v skladu s samoupravnimi splošnimi akti skupnosti stanovalcev. Preden imetnik stanovanjske pravice podpiše izjavo po prvem odstavku tega člena, mora biti seznanjen s samoupravnimi splošnimi akti skupnosti stanovalcev oziroma mu morajo biti vročeni, kar potrdi s podpisom.

Če brez utemeljenega razloga ne podpiše izjave v petnajstih dneh od tedaj, ko mu je bila predložena v podpis, izgubi stanovanjsko pravico na tem stanovanju in stanovanjsko razmerje ne nastane.

Če se skupnost stanovalcev še ni konstituirala in ni sprejela samoupravnih splošnih aktov, imetnik stanovanjske pravice prevzame stanovanje, izjavo pa podpiše takrat, ko so potrebni akti sprejeti. V kolikor upravičeni imetnik stanovanjske pravice že stanuje v stanovanju in brez utemeljenega razloga ne podpiše izjave, se šteje, da nezakonito zaseda stanovanje in se proti njemu lahko uvede postopek za izpraznitev stanovanja v skladu s 50. členom ZSR.

23. člen

Kadar temeljna organizacija plačuje stanarino za nezasedeno stanovanje zaradi vložnega ugovora, mora stanarino in druge stroške, ki so nastali v zvezi s stanovanjem, povrniti tisti delavec, ki je stroške povzročil, če ugovor ni bil upravičen.

V. LASTNA UDELEŽBA

24. člen

Pogoj za pridobitev stanovanjske pravice je tudi vplačana lastna udeležba po naslednjih kriterijih:

skupni poprečni mesečni dohodek na družinskega člana izražen v odstotku (%) na poprečni mes. osební doh. v SR Sloveniji v preteklem letu		% udeležbe delavca na nabavno ali revalorizirano vrednost stanovanja
Za družino z dvema in več člani	za samske delavce	% vrednosti stanovanja
do 20	do 35	0
nad 20 do 25	nad 35 do 40	1
nad 25 do 30	nad 40 do 45	2
nad 30 do 35	nad 45 do 50	3
nad 35 do 40	nad 50 do 55	4
nad 40 do 45	nad 55 do 60	5
nad 45 do 50	nad 60 do 65	6
nad 50 do 55	nad 65 do 70	7
nad 55 do 60	nad 70 do 75	8
nad 60 do 65	nad 75 do 80	9
nad 65 do 70	nad 80 do 85	10
nad 70 do 75	nad 85 do 90	11
nad 75 do 80	nad 90 do 95	12
nad 80 do 85	nad 95 do 100	13
nad 85 do 90	nad 100 do 105	14
nad 90 do 95	nad 105 do 110	16
nad 95 do 100	nad 110 do 115	18
nad 100	nad 115	20

25. člen

Vsak, ki pridobi stanovanjsko pravico na stanovanju v lasti temeljne organizacije mora vplačati lastno udeležbo po določilih 24. člena tega pravilnika pred prevzemom stanovanja.

Lastno udeležbo mora plačati tudi tisti, ki pridobi stanovanjsko pravico na večjem ali več vrednem stanovanju.

Lastna udeležba je vračljiva in se vrne v enkratnem znesku po preteku 10 let in s 3 % obrestno mero. V kolikor imetnik stanovanjske pravice vrne stanovanje lastniku pred iztekom te dobe, se mu vrne lastna udeležba v enkratnem znesku s pripadajočimi obrestmi takoj po vrnitvi stanovanja.

Kdor se preseli iz večjega v manjše stanovanje je upravičen do povrnitve lastne udeležbe v sorazmerju z revalorizirano vrednostjo prejšnjega in novopridobljenega stanovanja, v primeru, če lastna udeležba še ni bila vrnjena.

Po prvem odstavku tega člena niso dolžni plačati lastno udeležbo samo zakonci, ki pridobijo po smrti zakonskega tovariša stanovanjsko pravico.

26. člen

Za lastno udeležbo pri pridobitvi družbenega stanovanja se šteje:

- lastna denarna sredstva,
- namensko privarčevana sredstva v banki,
- posojilo na podlagi namensko privarčevanih sredstev,
- posojilo v višini vezanih sredstev delavca na podlagi namenske vezave.

VI. PREVZEM STANOVANJA

27. člen

Ko delavec pridobi stanovanjsko pravico in predloži potrdilo, da je vplačal stanodajalcu sredstva lastne udeležbe, prevzame stanovanje. V izrednih primerih prevzame stanovanje predstavnik lastnika stanovanja. Pri prevzemu sodelujejo še predstavnik stanovanjske skupnosti in dose-danji nosilec stanovanjske pravice. O prevzemu stanovanja se sestavi zapisnik, v katerem mora biti ugotovljeno stanje stanovanja in ga podpišejo prisotne stranke.

28. člen

Delavec mora prevzeti stanovanje v roku 30 dni od vročitve pravnomočne odločbe o dodelitvi stanovanja, sicer izgubi stanovanjsko pravico na tem stanovanju.

29. člen

Imetnik stanovanjske pravice odpove stanovanjsko razmerje stanodajalcu pisno, z veljavnostjo prvega dne v naslednjem mesecu, odpovedni rok pa poteče zadnji dan v mesecu, ko je odpoved začela veljati.

Imetnik stanovanjske pravice je dolžan plačevati stanarino dokler stanovanja na vrne, oziroma toliko časa dokler zaradi razlogov, ki jih je povzročil ni mogoče stanovanje oddati drugemu imetniku stanovanjske pravice.

Pri oddaji mora biti stanovanje belo prebeljeno in prepletkano, vgrajena oprema pa mora biti uporabna.

VII. ZAMENJAVA STANOVANJA

30. člen

Prosilci za zamenjavo stanovanja so upravičeni kadar gre za primere menjave:

- stanovanj, ki so pogojene z določili tega pravilnika,
- večjega stanovanja za manjše, zaradi zmanjšanja števila družinskih članov,
- regularnega medsebojnega sporazuma med dvema imetnikoma stanovanjske pravice do stanovanj, s katerimi razpolaga temeljna organizacija ali različne temeljne organizacije in s tako menjavo soglašajo pristojni samoupravni organi.

Zamenjave stanovanj iz prve in druge alineje se rešujejo po posebni listi, ki je sestavni del prednostne liste.

Zamenjave stanovanj, ki po priznanih minimalnih stanovanjskih standardih niso utemeljene, se rešujejo pod oznako »zamenjava stanovanj« in sklepom pristojnega samoupravnega organa.

Izjemoma se rešujejo prosilci, ki zaradi socialnih razmer žele zamenjati stanovanje z večjim udobjem s stanovanjem z manjšim udobjem.

31. člen

Delavec, ki že ima rešeno stanovanjsko vprašanje, ne more zahtevati drugega stanovanja, razen v primerih, kadar se spremeni socialne razmere ali če obstoječe stanovanje ne ustreza več njegovim potrebam ali ga želi zamenjati za stanovanje z večjim ali manjšim udobjem.

32. člen

Zamenjave stanovanj se realizirajo na podlagi potreb prosilcev uvrščenih na prednostni listi.

Ne šteje se za rešitev izven prednostne liste, kadar se z zamenjavo hkrati rešuje delavca, ki je na vrsti po prednostni listi.

33. člen

Imetnik stanovanjske pravice ne sme sklepati podstanovalskih razmerij, ki so v nasprotju z Odlokom o podstanovalskih razmerjih Skupščine občine Jesenice. Pridobiti si mora soglasja delavskega sveta temeljne organizacije, ki je lastnik stanovanja, na katerem ima delavec stanovanjsko pravico. Delavski svet temeljne organizacije pa pred odločitvijo zahteva mnenje strokovne službe.

34. člen

Delavec, ki želi v stanovanju opravljati obrtniško dejavnost, mora pred pričetkom dela pridobiti soglasje hišnega sveta in delavskega sveta temeljne organizacije.

VIII. PRENEHANJE STANOVANJSKEGA RAZMERJA

35. člen

Poleg primerov določenih z zakonom stanodajalec lahko odpove stanovanjsko razmerje imetniku stanovanjske pravice tudi tedaj, kadar mu preneha delovno razmerje v temeljni organizaciji

- po lastni izjavi, razen v primeru upokojitve,
- po njegovi krivdi.

Imetniku stanovanjske pravice se lahko odpove stanovanjsko razmerje le v treh mesecih po pravnomočni odločbi o prenehanju delovnega razmerja.

Določba 1. odstavka ne velja za imetnika stanovanjske pravice, ki je dopolnil deset let delovne dobe od tega pet let v Železarni Jesenice.

IX. KADROVSKA STANOVANJA

36. člen

Za dodeljevanje kadrovskih stanovanj uporabljamo naslednje osnove in merila:

- A) Stanovanjske razmere v skladu s členom 12 — A
 - B) Socialne razmere v skladu s členom 12 — B
 - C) Značaj delovnih nalog
- a) sistem dela
4+1 in 6+2	12 točk
5+2 na tri izmene	8 točk
ostale oblike delovnega časa	5 točk
- b) Pomembnost nalog
- razvoj novih tehnik in tehnologije, uvajanje uspešne organizacije

IZ POROČILA MEDNARODNE AGENCIJE ZA ENERGIJO ZA LETO 1983

Poročilo Mednarodne agencije za energijo (IEA) za leto 1983 navaja, da je 21 držav članic te agencije (med velikimi industrijsko razvitimi državami zahodnega sveta manjka samo Francija) v tem letu ponovno znižalo svojo porabo energije, posebno še nafte. Zato, po njenem mnenju, niso bili izgledi glede na dolgoročno preskrbo z energetskimi viri po naftni krizi leta 1973 nikoli tako ugodni kot sedaj. Sicer predvideva, da bo v prihodnjem obdobju do konca tega stoletja ponovno potrebno povečati neto uvoz nafte, vendar bo precej manjši, kot so predvidevali še pred enim letom.

ENERGETSKA POLITIKA FRANCIJE

Preveč energije in finančno izčrpana energetska podjetja, tako je francosko predvidevanje za leto 1990, ki v preteklem desetletju sploh ne bi bilo mogoče. Izhodišče za to predvidevanje je študija o prihodnjem razvoju energetskega tržišča v Franciji, ki je bila objavljena lani in nosi ime po njenem avtorju »Rapport Josephé«. Za leto 1990 študija predvideva celotno francosko porabo energije med 178 in 200 milijoni naftnih ekvivalentov. Količina je zaradi vpliva gospodarske recesije in s tem tudi manjše gospodarske rasti za 28 do 32 milijonov naftnih ekvivalentov nižja kot tista, ki je bila objavljena leta 1981 v neki drugi študiji.

Zato bo treba prilagoditi razvoj francoske proizvodnje energije predvidenim zmanjšanim potrebam, kar ne bo enostavna naloga. Bodoča proizvodnja je že pogojena z obstoječimi zmogljivostmi, z energetskimi objekti, ki jih že gradijo in z dolgoročnimi pogodbami za dobavo potrebnih naprav. Energetsko politične odločitve niso lahke in hitro prilagodljive. To velja za vse nosilce primarne energije, kjer tako iz tehničnih kakor tudi socialno političnih razlogov ni mogoče od danes do jutri zavirati ali povečevati rast proizvodnje posameznega energetskega vira.

Porabo nafte, ki ima danes v celotni francoski porabi energije delež 46,5 %, bi zaradi uvoza radi čim bolj znižali. Vendar možnosti, razen že znanih varčevalnih ukrepov, ni veliko, saj za kemično industrijo in promet ni pravega nadomestila za nafto. Le nekoliko boljši je položaj pri zemeljskem plinu, ki ima danes delež 12,7 %, kajti obstoječe dolgoročne pogodbe za dobavo plina iz Alžirije in Sovjetske zveze bi težko spremenili brez zunanjih pa tudi notranjih političnih problemov. Vodna sila je z 8,6 % v Franciji skoraj polno izkoriščena in zato iz ekonomskih razlogov ni mogoče znižati njene izkoriščenosti. Tako ostaneta samo še jedrska energija z 12,5 % in premog s 17,7 % deležem.

Študija »Josephé« navaja, da bo v obdobju od 1983. do 1990. leta potrebovala Francija tudi pod najbolj ugodnimi pogoji samo še devet do deset jedrskih elektrarn. To ustreza gradnji dveh reaktorjev letno z močjo 1.300 MW vsak v prvih dveh letih in nato še po enega vsako leto. Prejšnja predvidevanja so računala na štiri do pet blokov letno in kasneje na tri letno. Podjetja, ki se ukvarjajo z gradnjo naprav za jedrske elektrarne, so takoj reagirala in objavila, da bo pri takšnem zmanjšanju programa prišlo do problemov z zaposlitvijo. Pri izdelavi manj kot dveh jedrskih elektrarn letno bo moralo podjetje Alsthom Atlantique, zmanjšati sedanjih 7.000 zaposlenih na polovico. Ker zaposluje celotna industrija za izdelavo naprav za jedrske elektrarne 150.000 in ob upoštevanju gradbenih podjetij celo 250.000 oseb, bi bile posledice za zaposlene res hude.

Zato ta industrijska veja upravičeno svari pred takšnim zmanjšanjem proizvodnje jedrskih elektrarn, ki naj bi trajalo več let in predlaga bolj enakomeren in upočasnen zmanjševalni ritem. Po njenem mnenju bi moralo ostati na vsak način pri gradnji vsaj dveh objektov letno. Vendar bi v tem primeru prišlo v letu 2000 do prevelikih zmogljivosti teh elektrarn. Poleg tega si francosko podjetje za pridobivanje električne energije Electricité de France težko privoščiti gradnjo večjega števila novih jedrskih elektrarn, saj so naložbeni stroški izredno visoki.

Kljub temu obstoja določen izhod, za katerega se zavzema Electricité de France. Predvidena poraba energije v prihodnje ni samo nezanesljiva, temveč jo je tudi mogoče spreminjati. To podjetje meni, da bi v prihodnje z agresivno prodajno politiko lahko povečali porabo električne energije in predvsem v industriji izpodrinili druge vire energije. To je končno samo vprašanje tarifne politike in nazadovala naj bi predvsem poraba premoga. Za danes je v Franciji električna energija za 20 do 40 % cenejša kot v drugih deželah zahodne Evrope.

Povečanje proizvodnje električne energije na račun zmanjšanja porabe premoga je precej boleč izhod. Premogovniki imajo že danes večje težave pri ohranitvi delovnih mest kot jedrska industrija. Študija »Josephé« tudi predvideva, da proizvodnja premoga v prihodnje ne bo naraščala, temveč bo s sedanjih 18 milijonov ton letno padla v letu 1990 na 15 milijonov ton in leta 2000 na 12 milijonov ton. Podobno bo tudi pri njegovem uvozu. Vzrok za takšno predvideno znižanje izkopa premoga je predvsem v tem, da je izkop silno drag in neekonomičen in že danes zahteva subvencijo iz državne blagajne.

Presenetljivo je v Franciji to, da pri takšni energetski politiki ni bistvenih težav z nasprotiki uporabe jedrske energije. To velja tudi v zvezi z odločitvijo, da so v letih 1982 in 1983 gradili šest, namesto pod predsednikom Giscardom načrtovanih devet jedrskih elektrarn, čeprav je bila v zadnjem volilnem boju napovedana skoraj popolna zamrznitev tega programa. V informacijski brošuri ministrstva za industrijo so ta ukrep utemeljevali v prvi vrsti s stroški za energijo in z nacionalno neodvisnostjo na energetskem področju. Tudi v tem primeru bistvenih javnih nasprotovanj ni bilo.

Povpraševanje po energiji sprva ni takoj reagiralo na izboljšanje situacije v svetovni gospodarski konjunkturi. Zato je v letu 1983, v primerjavi z letom 1982, povpraševanje po celotni energiji nazadovalo za 0,4 % in po nafti za 1,7 %. To je bistveno manj kot leta 1982, ko je bilo povpraševanje manjše za 3,8 % oziroma 4,4 %.

Celotna poraba primarne energije v deželah, ki pripadajo IEA, je dosegla leta 1983 3.359 milijarde ton naftnega ekvivalenta, oziroma za okoli 15 milijonov ton manj kot v predhodnem letu. To je četrto zaporedno znižanje in poraba je bila za približno 35 milijonov ton višja kot v letu 1973. Desetletna gospodarska rast je bila zaradi boljšega izkoriščanja energije in strukturnih sprememb mogoča skoraj brez povečanja porabe primarne energije. Zato se je ustrezno zmanjšala tradicionalna povezanost med gospodarsko rastjo in povpraševanjem po energiji. Leta 1973 je bilo, na primer, potrebno še 0,9 tone naftnega ekvivalenta za doseganje 1.000 dolarjev bruto narodnega dohodka, leta 1983 je bila ta številka znižana na 0,74 tone. Za nafto sta bili ti dve številki 0,46 in 0,32 tone.

Delež nafte, ki je bil leta 1973 51,4 % in leta 1980 še 46,8 % se je znižal leta 1982 na 44,1 % in leta 1983 na 43,5 %. Še večji napredek je bil dosežen pri neto uvozu nafte, katerega delež se je pri celotni porabi energije znižal s 23,4 % v letu 1982 na 21,9 % v letu 1983. Leta 1978 je bila ta številka 35,1 % in leta 1980 še vedno 29,4 %.

Pri zemeljskem plinu so se škarje med porabo primarne energije in lastno proizvodnjo nekoliko razširile in čeprav je delež tega goriva pri celotni porabi padel z 19,8 % v letu 1982, se je istočasno uvoz rahlo povečal. Tudi pomen ostalih nosilcev energije se je v letih 1982 in 1983 še naprej povečeval. Pri premogu s 25,1 % na 25,3 %, vodni energiji s 6,8 % na 7,1 % in sorazmerno največ pri jedrski energiji s 4,3 % na 4,6 %.

V preteklem letu se ni zmanjšalo samo povpraševanje, temveč tudi lastna proizvodnja energije IEA dežel, in sicer za 1,6 %. Pri tem je bilo največje nazadovanje pri premogu za 4,9 % in zemeljskem plinu za 6,7 %. Proizvodnja nafte se je povečala za 3,3 % oziroma na 754 milijonov ton in jedrske energije za 6,8 %. V letih 1972—1982 je bila dosežena povprečna letna rast proizvodnje jedrskih elektrarn za 15,6 %.

IEA predvideva že v letu 1985 ponovno povečanje porabe energije na 3.612 milijonov ton naftnega ekvivalenta in do leta 2000 na 4.484 milijonov ton. Delež posameznih vrst energije bi naj bil takrat 33 % nafta, 30 % trda goriva, 17 % zemeljski plin,

SONČNA ELEKTRARNA OB MRTVEM MORJU

Pred kratkim je pričela obratovati v bližini mesta Beit Ha Arava ob Mrtvem morju v Izraelu največja in tudi najbolj originalna sončna elektrarna na svetu. Njen obratovalni sistem je izredno enostaven in tudi ekološko zelo čist.

Področje ob Mrtvem morju je za postavitev in obratovanje elektrarne takšne vrste skoraj idealno. Za njeno obratovanje mora biti na razpolago ustrezna zemeljska površina, slana voda z večjo in manjšo koncentracijo soli in čim bolj stalno sončno žarčenje. Obratovalni princip takšne elektrarne je tehnično zelo enostaven.

V veliki z vodo napolnjeni kotanji je slana voda in njen spodnji sloj, ki je zaradi visoke koncentracije soli (okoli 20 %) zelo težak, izvira iz Mrtvega morja. Nad tem slojem so lažji sloji sladke vode, lahko bi bila tudi morska voda, ki ima znatno manjšo koncentracijo soli, in sicer 2—4 %, kar bi postalo mogoče kasneje, če bi res zgradili kanal, ki bi povezoval Mrtvo morje s Sredozemskim. Spodnji del vode v kotanji z visoko koncentracijo soli ogrejejo sončni žarki na temperaturo 80—90 stop. C, medtem ko gornji manj slani sloji sicer prepuščajo sončne žarke, vendar istočasno kot izolacijski sloj preprečujejo njihovo ponovno žarčenje na vodno površino. Zaradi velike koncentracije soli težak spodnji sloj skrbi za to, da ostanje ogreta slana voda na dnu kotanje, kovinske mreže na vodni površini pa preprečujejo valovanje vode, ki bi lahko premešala posamezne sloje vode. Tako nastalo vročo vodo spodnjega sloja prečrpajo v rezervoar, kjer ogreva posebno organsko substanco z zelo nizkim vreliščem in ta potem poganja v zaprtem tokokrogu za ta namen posebej konstruirane parne turbine, ki lahko obratujejo pri nizkih temperaturah.

Ta obratovalni postopek ima veliko prednost, da obratuje ekološko zelo čisto in ne onesnažuje okolja in razen vode z različno koncentracijo soli ne potrebuje drugih surovin ali energije. Za Izrael, ki ima zelo slano Mrtvo morje, dolgo 76 km in široko do 17 km, s skupno površino okoli 980 kv. km, na puščavskem področju z velikim številom sončnih dni, je takšen postopek izredno ugoden.

Zaenkrat ima ta elektrarna, ki je pred kratkim pričela obratovati, moč 5 MW. Vendar že v bližnji prihodnosti predvidevajo gradnjo novih takšnih agregatov in povečanje skupne moči na 40 MW.

Celotno energetsko moč sonca na treh izraelskih puščavskih področjih, Mrtvo morje, Aran in Negev, cenijo čisto teoretično na okoli 2.000 MW, medtem ko imajo danes vse izraelske konvencionalne termoelektrarne skupno moč 3.600 MW, normalna poraba pa se giblje okoli 2.800 MW moči. Gradnja teh novih sončnih elektrarn je povezana s predvideno gradnjo že prej omenjenega kanala za povezavo Mrtvega morja s Sredozemskim morjem. Na ta način bi dobili morsko vodo z znatno manjšo koncentracijo soli, ki je potrebna za zgornje sloje v kotanji. Z deli na projektu tega kanala naj bi pričeli že prihodnje leto.

Jasno je, da takšne sončne elektrarne tudi po najbolj drznih predvidevanjih ne bi krile celotne izraelske potrebe po električni energiji. Ker pa je mogoče z ustreznim številom rezervoarjev za močno slano vročo vodo narediti določeno energetsko zalogo in jo potem porabiti v času energetskih konic, je tako možno znatno povečati prilagodljivost celotnega električnega omrežja. Pri tem je pomembno tudi to, da je nova elektrarna v Beit Ha Arava tudi zelo ekonomična. V primerjavi s ceno električne energije v sedaj obratujočih izraelskih termoelektarnah v novi sončni elektrarni pridobivajo električni tok po ceni, ki je za 70 % nižja. To pa je seveda njena največja prednost.

11 % jedrska energija in 9 % vodna energija ter ostalo. Tudi neto uvoz naj bi se v letu 1985 povečal na 856 milijonov ton (1983 730, 1982 790 in 1981 901 milijon ton). Uvožena količina leta 1981 ne bo dosežena niti leta 1990 z nekaj prek 850 milijonov ton in leta 2000 s približno 880 milijonov ton, da ne govorimo o 1,2 milijarde ton uvožene nafte v letu 1979.

Leto za letom se ponavljajo svarila IEA, da doseženi uspehi na področju uporabe energije ne smejo uspraviti in s tem tudi zmanjšati dosedanje napore na tem področju — imajo v takšnem razvoju svojo oporo, posebno še v povečanem povpraševanju po energiji v drugem polletju leta 1983. Če predstavlja to dejstvo osnovni preobrat v ponovnem dolgoročnem povečanju porabe energije in nafte, ni mogoče ugotoviti, ker je obdobje prekratko. IEA opozarja, da ima njen optimizem za osnovo še nadalje povečanje učinkovitosti porabe energije in razširitev uporabe premoga ter jedrske energije. Vendar izpolnitev teh predvidevanj ni zanesljiva, predvsem zaradi nasprotovanja ekologov proti uporabi teh dveh vrst energije, ker se bojijo onesnaževanja okolja. K temu je treba prističi še nevarnost prevelike nevarnosti na lastne vire zemeljskega plina v nekaterih deželah, kakor tudi krhko zanesljivost pri preskrbi z nafto, posebej še nemirnega področja Bližnjega vzhoda.

BRAZILIJA — DEŽELA »ALKOHOLNIH« AVTOMOBILOV

Brazilijska je sicer dežela, ki ima obilo raznih rud v nadpovprečnih količinah, vendar je na energetskem področju močno navezana na uvoz. Težave so nastale v času prve naftne krize leta 1973, ko je krila polovico svojih energetskih potreb z nafto in jo je dve tretjini uvažala. Ker je bila gospodarska politika te dežele tudi v naslednjih letih močno ekspanzivna, so bile ob drugi naftni krizi leta 1979, visokih obrestih za posojila in svetovni gospodarski recesiji posledice precej neprijetne. Ob zmanjšanju izvoza in s tem tudi dohoda deviz so se v letu 1982 stroški samo za uvoz nafte povečali na skoraj deset milijard dolarjev ali na približno polovico vseh deviznih dohodkov.

Že leta 1973 je brazilska vlada sprejela ustrezne ukrepe v zvezi s povečanjem energetske preskrbe iz lastnih virov. Pri tem je šlo predvsem za zmanjšanje uvoza nafte in izgradnjo lastnih energetskih virov. Sicer je trajalo precej časa, vendar so prvi uspehi že vidni; čeprav je potrebno še veliko narediti. Po oceni Svetovne banke ima ta dežela razpoložljive hidroelektrične moči prek 200.000 MW, vendar je je samo dobra šestina izkoriščena. Kako veliko časa je potrebno za izgradnjo mamutskih hidroenergetskih objektov, kot je, na primer, hidroelektrarna Itaipu z močjo 12.600 MW, ki leži na reki Parana na meji s Paragvajem, kaže podatek, da je bil prvi sporazum o tem projektu podpisan med obema deželama leta 1973.

Nekoliko hitrejši je bil napredek na področju preskrbe z nafto, čeprav je bilo nekoliko preveč optimistično predvidevanje, da po desetih letih ne bo več uvoza. Vendar je ob »pomoci« gospodarske recesije in vladnih varčevalnih ukrepov uspelo znižati dnevno porabo nafte za 1,13 milijona sodčkov (en sodček je 159 l) v letu 1979 na 950.000 sodčkov v letu 1983. V istem obdobju je bil zmanjšan uvoz nafte z milijon sodčkov na dan na 730.000, medtem ko je bila lastna proizvodnja 340.000 sodčkov na dan podvojena, z intenzivnimi raziskavami pa povečane zanesljive rezerve z 1,54 milijarde sodčkov na 2,39 milijarde.

Na zmanjšanje brazilske porabe nafte je precej vplivala tudi delna nadomestitev nafte v cestnem prometu z alkoholom. Čeprav je bilo sprva precej dvomov o realnih možnostih takšne zamenjave, je danes približno 15 % od 10 milijonov avtomobilov, ki vozijo po brazilskih cestah, delno ali popolno predelanih na alkohol kot pogonsko gorivo. Ta odstotek se stalno povečuje in prihranki deviz pri uvozu nafte so že presegli milijardo dolarjev. Poleg tega pričakujejo v zvezi s takšno zamenjavo pogonskega goriva za avtomobile tudi okoli 180.000 novih delovnih mest.

Tako je slika programa uporabe alkohola kot goriva za avtomobile izredno raznolika in dokončna ocena zelo težka. Vendar je danes v Braziliji ta program kljub zaenkrat še majhnim skupnim gospodarski teži že tako daleč razvit, da povratka ni več. V vsakem primeru pa so v tej deželi dosegli že toliko, da bo lahko ne samo alkohol, temveč tudi konstrukcija avtomobilskih motorjev možni bodoči izvozni izdelek. Do zdaj sicer še ni bilo zanimanja iz drugih dežel, čeprav Brazilija ni edina na svetu, ki ima presežek proizvodnje sladkornega trsa. Bodočnost bo pokazala, ali se bo tej južnoameriški deželi na tem energetskem področju še kdo pridružil.

Obzidava banje v pocinkovalnici žice (foto I. Kučina)

USTANOVITEV POVELJSTVA »OBERKRÄINER SELBSTSCHUTZ« (GORENJSKE SAMOZAŠČITE) ALI »GORENJSKEGA DOMOBRANSTVA«

To je 3. decembra 1944 v svojem govoru v Celovcu potrdil sam, ko je razglasil, da so na Gorenjskem ustanovile enote samoobrambe — Oberkrainer Selbstschutz — in dalje jim je prav on izdal posebna navodila. Za Rainerjem so sledili policijski, gestapovski in šele nato domobranci oficirji. Kdo in kaj je bil dr. Rainer, je znano, zato si oglejmo še druge!

Prvi za dr. Riedrichom Rainerjem je bil vsekakor prosluli general SS Erwin Rösener, nato pa poveljnik SS in KdS na Bledu Alois Persterer.

To je bil že tretji KdS s sedežem na Bledu. Prvi KdS, katerega moč je obsegala ne le Gorenjsko, temveč tudi Koroško, je bil Fritz Volkenborn. V ta resor so spadali gestapo, SD (varnostna služba) in mejna policija. Prostore so si uredili v hotelu Park na Bledu, nekaj pa tudi drugod. Resor je zajemal okoli 200 ljudi. KdS je imel pod seboj tudi izpostavne gestapa, razporejene po Gorenjski: na Jesenicah, v Radovljici, Kranju, Škofji Loki in Kamniku. Pod njim so bile tudi izpostave SD (varnostne službe), ki so jih organizirali v Kranju, v Kamniku in v Radovljici, medtem ko je mejna policija imela izpostave tudi drugod. V sklopu tega je bil vodja IV. oddelka — gestapa kapetan SS Helmut Rosumek, ki je tako imel ves pregled nad gestapovskim poslovanjem na Gorenjskem, to je nad bojem proti partizanstvu in proti narodnoosvobodilnemu gibanju sploh.

Drugi KdS je bil visoko cenjeni major SS Josef Vogt. Prišel je na mesto Volkenborna, ki je bil julija 1942 premeščen na Štajersko. Prišel je zato, ker partizanstvo na Gorenjskem kljub pričakovanju ni bilo zatrto. Policijsko vodstvo v Berlinu je zato potiskalo bolj izkušenega preganjalca komunistov in partizanov, kot je bil po njihovem Volkenborn. Za takega specialista, ki je že uničil komunistično organizacijo v Hamburgu, so imeli Josefa Vogta. Na Gorenjsko je torej prišel v najbolj kritičnem času. Njegovo delo in izkušnje so res pomagale uničevati NOB na Gorenjskem.

Vendar pa tudi ta »znameniti« Vogt ni uspel zadušiti narodnostnega gibanja, dasiravno mu je od pol leta 1942 do spomladi 1943 zadaj hude udarce. Za njim je marca 1943 prišel na Bled za KdS podpolkovnik SS Obersturmbahnführer Alois Persterer. A tudi on je v decembru 1944 odšel z Bleda. Za KdS na Bled prišel je podpolkovnik SS Karl Ruchs, ki je na tem položaju ostal vse do maja 1945. A ostala sta tudi general Erwin Rösener, predvsem pa Helmut Rosumek.

Po položaju takoj za KdS Obersturmbahnführerjem SS Perstererjem in drugim KdS, po učinkovitosti pa še nevarnejši, je bil zvit gestapovec Hauptsturmführer SS Helmut Rosumek, rojen 1894 v Wehlanu. Ta je imel svoje agente po vsej Gorenjski, ki jih je bilo sredi leta 1942 najmanj 89. Bil je šef IV. oddelka — gestapa na Bledu.

Rosumekovega imena med formalnimi voditelji gorenjskega domobranta sicer ni zaslediti, a ker je na Bledu vodil »urad za boj proti partizanstvu«, je na svojih tajnih niti imel prek raznih oficirjev in agentov privezano tudi domobrantsvo. Saj je bil navsezadnje tudi Erwin Dichtl, poveljnik GD, njegov človek — vodja IV. oddelka v Kranju.

Naslednji politično pomemben mož v policijsko-gestapovski hierarhiji, ki je imel pri ustanavljanju gorenjskega domobranta veliko besedo, je bil poročnik SS in šef varnostne službe v Kranju Obersturmführer Rudolf Messner, čeravno je bil vojaški poveljnik GD Erich Dichtl. V policijskem in gestapovskem smislu je bil Messner Dichtlov predstojnik. Rudolf Messner, za katerega kot tudi za druge okupatorje domobranci nikoli niso bili nič drugega kot »Oberkrainer Selbstschutz«, je bil Avstrijec, rojen 1912. leta na Dunaju. Na to mesto je prišel konec 1943. leta in je imel po vseh domobrantskih postojankah svoje vohune.

Šele četrti po policijsko-gestapovski lestvici je bil torej Erich Dichtl, ki je postal poveljnik GD. Že od pol leta 1944 se je na vse akte v zvezi z gorenjskimi domobranci podpisoval kot njihov šef. Tudi Dichtl je bil rojen v Avstriji, in sicer 1911. leta v Nidekldorfu pri Gmundnu. Na Gorenjsko je prišel že kmalu po okupaciji in je bil šef gestapa v Kranju, namestnik šefa Rudolfa Messnerja. V tej funkciji je bil hkrati vodja oddelka za boj proti partizanom. Kot tak je bil že dolgo prej tudi vodja kranjskih »raztrgancev«, podaljšane roke gestapa, kjer je bilo v tem času 18 ljudi, med njimi tudi Miha Perko, Jože Dobnikar-Kobovs, Jožef Schauer iz Kočevja, Franc Erpič, Milan Amon, Anton Žakelj in drugi nasilniki. To je bilo potem tudi jedro, iz katerega je v Kranju nastala udarna četa domobranta, s katero je razpolagal Dichtl osebno.

Policijsko-gestapovsko vodstvo na Bledu je dobro vedelo, kakšnega človeka je postavilo na čelo GD, saj je Dichtl v treh letih lahko dober spoznal gorenjske, razmere in ljudi. Njegova postavitev pa je pomenila tudi očitno podcenjevanje GD, saj je bil Dichtl le Obersturmführer SS, kar

je ustrezalo samo podoficirski stopnji.

Ime kranjskega okrožnega vodja NSDAP in Kreisleiterja dr. Walterja Hochsteinerja se pri ustanavljanju in delovanju gorenjskega domobranta ne omenja pogosto, vendar je bil s svojim političnim delovanjem neprestano prisoten. Hochsteiner je bil poprej Kreisleiter radovljanskega okrožja. In spet je treba ugotoviti, da so pri ustanavljanju in širjenju gorenjskega domobranta imeli poglavito besedo okupatorji, in sicer okoreli nacisti z avstrijskega ozemlja.

Propagandno delovanje so delili na notranje in zunanje. Z notranjo propagando so skrbeli za protikomunistično vzgojo domobrancev, in sicer prek literature ter z osebnimi stiki. Veliko pozornost so posvečali opravljanju verskih obredov, cenili pa so take knjige, kot so bile »Rdeče mreže« in podobno. Propagandisti in poveljniki so tudi skrbeli, da so moštvo obiskovali duhovniki — domobranci kurati. V njih so imeli veliko oporo.

Kar pa se tiče zunanje propagande, je bilo važno zbiranje »komunistične literature«, ki so jo iskali med ljudmi. Razpečevali so svoje časopise, knjige, brošure in druge propagandne izdelke Centra gorenjskega domobranta oziroma »Reichspropagandeamta«. Poleg tega so pompozno govorili o partizanskih porazih in v svojih uspehih. Naročeno jim je bilo, naj se posebej zanimajo za šolsko mladino, o čemer govori več razpisov. Veliko pozornost so posvečali tudi javnim protikomunističnim zborovanjem, prav tako veliko pozornost pa obveščevalnemu delu; zato so pri vseh poveljstvih postojank postavili primerne obveščevalce, ki so jih izbrali iz vrst najzupnejših in najzanesljivejših pristav.

Glede pomembnosti v gorenjskem domobrantu šele zdaj pridejo na vrsto Slovenci: Slavko Krek, Marjan Fludernik, Janez Ovsenik, Alojz Perne, Milan Amon, Franc Erpič in Franc Šenk.

Čeprav je bilo sporočilo o ustanovitvi poveljstva gorenjskega domobranta razposlano šele 4. decembra 1944, je bilo v resnici vse to dogovorjeno že prej. O tem so razpravljali na sedežu Kreisleiterja dr. Hochsteinerja v Kranju 16. novembra in tudi že poprej.

V Center GD, ki so ga sicer neposredno vodili okupatorjevi vrhovi, so imenovali tudi nekaj domobrantskih oficirjev, ki so prišli iz Ljubljane. Da pa bi bil Center videti bolj »domač, pokrajinski«, so ga dopolnili še z gorenjskimi organizatorji domobranta. Toda ti so bili kljub ambicijam v resnici na zadnjem mestu.

Člane v njem ni povezovalo nič drugega kot sovraštvo do partizanov, do komunistov in do narodnoosvobodilnega gibanja sploh.

Osnovna pomoč pri organiziranju gorenjskega domobranta pa je prihajala iz Ljubljane oziroma iz nekdanje Ljubljanske pokrajine, kjer so imeli že več izkušenih domobrantskih organizatorjev in poveljnikov. Nekaj jih je prihajalo iz Ljubljane legalno, precej, morda kaka polovica, pa zaradi tajnosti ilegalno.

Nadaljevanje

Že se je videl, kako stopa za njo po starih poribanih lesenih stopnicah v njeno sobo na podstrešju, kako potleje lenobno stegnen sedi za mizo in se predaja toploti, ki puhti od zakurjenega štedilnika, medtem ko mu ženska pripravlja večerjo. Vmes se z velikimi rjavimi očmi obrača k njemu in ga sprašuje: »Kod si bil, človek božji? Na ladjo da si hotel? Mornar si? Kje povsod si že bil? Si bil v San Franciscu? In v Bangkoku tudi? In v Aleksandriji? Joj, to mora biti lepo. Zmeraj sem si tako želela, da bi šla kam daleč. Daj, pripoveduj mi! Čudovite stvari si moral doživeti v vseh teh velikih tujih mestih.«

On pa bi ji potem rekel, da tam zunaj ni nikjer nič drugače kot tukaj, da se po vseh pristajališčih klatijo pijani mornarji in garjasti potevski psi, da so povsod zanikrni bari in beznice, kjer točijo kokakolo, slabo žganje in vodeno pivo, povsod zvodniki in kurbe in tisti, ki iščejo njihove storitve, povsod flipperji in džuboksi, v katerih se vrtijo zlagane popevke z zlaganimi recepti za ljubezen in srečo... Skratka, da ni nič, nikjer nič.

Medtem, ko ji je to govoril, bi bila večerja že skuhana, ona bi naličala vročega malinovega pudinga v oplaknjene porcelanaste skodelice, zraven pa bi postavila na mizo še krožniček z naribanimi jabolki in stepeno smetano. Ko bi tako sedela vsak na svoji strani mize in nosila puding v usta in bi v štedilniku prasketala polena, bi se on spomnil, kako je velikokrat jedel malinov puding, ko je bil še otrok in da so tudi takrat v štedilniku zmeraj prasketala polena. Rekel bi ji: »Prav tak puding kuhaš kot moja mama.« Ona bi ga smeje pogledala in vprašala: »Res? Je bil tudi tako vroč, da si moral pihati v žlico?«

Nič drugega ni bilo, kot same prazne sanjarije: — vse to z žensko in z vročim pudingom. Niti sanjarije ne; samo eno tako noro frfotanje v glavi, ko hodiš sam po praznih ulicah kakšnega tujega mesta in se prepuščaš vsemu, kar mimogrede pride vate. »Kako naj bi me tukaj kdo čakal, prav mene in prav zdaj? Nobene ženske ni zame tukaj. Lahko si jo samo narišem v zrak. Vse so spravljene ali zaklenjene ali odane. Vsaka je nekomu žena ali ljubica ali hčerka, — če ni kurba.«

Pokljukal je na vrata neke stare gotске cerkve v predmestju, če bi se mogoče odprla. Seržu je bilo vsega čez glavo, sam pri sebi se je pridul, da bi šel spat tudi na britof, ne samo v cerkev. Cerkev je bila seveda zaklenjena. Za hip je posedel na kamnitih stopnicah pred vrati. Mimo njega je švignil rejen tigrast maček in ga potem potuhnjeno gledal izza senčne črte za vogalom. Samo zelene fosforescenčne oči so se mu pobjiskavale iz teme. »Mrnjauuu!« je zamijavkal Serž proti tistima dvema zelenima lučkama. Maček je preplašeno odskočil še globlje v

EDO TORKAR

ZIMA SERŽA POLAJNARJA

temo. »Saj ti nič nočem, tepček!... Mucmucmuc,« ga je skušal zvabiti nazaj. »Mucmuc muc...« Toda maček se je že zgubil v senci neke ozke stranske ulice.

Serž se je s hrbtno naslonil na zid in se zastrmel venkak čez cesto na morje. V bližini obale je bilo morje črno in oljnato, kot da bi se napilo teme; tam zunaj, onkraj pomolov, pa je bilo valovito in vrhovi posameznih valov so se belo penili — vse do tja, kamor je segala svetloba mestnih luči. Meja med nehom in vodo je bila zaradi noči zabrisana. Nekje blizu te nevidne črte so se pozibavale luči zasidranih ladij, ki so tam daleč v zalivu čakale na iztovarjanje. Kadar je bil Serž na kakšni ladji, so mu bili najbolj zopni tisti dnevi, ko so stali kje zunaj na sidišču; — ko se nič ne zgodi, nič ne premakne, in ko se ti zdi, da ura melje v prazno in meri čas, ki ga ni. Vsak večer hodiš na krov gledat pristajališče luči in vse se ti zdi tako blizu, na doseg roke; slišiš škripanje dvigal v portu in brnenje avtomobilov na cesti, pa se vseeno ne moreš zganiti ven iz te železne škatle. Rečejo: jutri se bomo privezali, in ko pride tisti težko pričakovani jutri, spet rečejo: jutri pa prav gotovo, sem šil šal telegrafista, ko je povedal barbi. In ta famozni jutri se včasih vleče po cel teden ali več. Štrajk luških delavcev, cerkveni ali državni praznik, zasedeni pomoli... — človek bi ponorel.

»Ampak kljub temu,« si je mislil Serž, »vseeno bi bil zdaj rad na kateri od tistih bark tam zunaj... Nekam bi se moral zavleči spat, nič zato, če bi ponoči lazile stenice po meni in mi pile kri... In jedel bi lahko, kadar bi bil lačen. Trikrat na dan bi se lahko pošteno nabasal... Vse bi bilo bolje kot pa tole sranje tukaj na cesti... Sranje, prav za res... Brrrr!«

Seržu so noge že otekle od celodnevne hoje po trdem asfaltu in vke so mu postajale že težke. »Nekam bi se moral zavleči spat,« je trudno pomislil. »Ko bi vsaj staknil kakšen bar... Ampak takšnega te ne bo nihče spustil noter. Pa tudi, če bi te spustili: kaj boš pa počel tam brez fickle v zepu?... Vsaj na toplem bi bil... Ampak če ne boš nič naročil, pa smrčal, stegnen za kakšno mizo, te bojo slejkoprej vrgli ven... Kam naj se pa potlejam, mater?... Poskusi, če so kje kakšna hišna vrata odprta, pa poglej v klet... V klet? Naj zmrmnem na betonu.

Nadaljevanje

PETER PAVLOVEC

30

ČLOVEK IMA TAKOJ KAMEN V ROKI

»Še vedno mi niste povedali, kaj je tu zgoraj v osmem nadstropju?« Zresnil se je in najbrž obupal nad svojo pametjo. Ja oče, pa sem si začel razlagati, kaj je spodaj in kaj je zgoraj: po moji preprosti pameti je spodaj pekel, zgoraj pa nebesa. Tedaj pa je zagrmel Omrežnik in rekel, da je zgoraj v osmem nadstropju Oblast!

Pa sem vse razumel oče in to še kako. Misli pa so pohitele k tebi: tudi ti si bil doma nekakšna oblast. Vsi smo te spoštovali in ubogali, pa četudi včasih nisi imel prav. Torej oblast je treba ubogati in spoštovati. Pri tebi sem se tega naučil.

»Sliši se, da je med delavci v proizvodnji nezadovoljstvo zaradi nizkih plač in draginje. Prisluhnite, Ravnik, in me obveščajte! Nagradili bomo vaš trud. O tem bodite prepričani.«

Temu, kar naj bi počel med delavci v proizvodnji, se pravi ovanje. Špicelj naj bi postal. Vohunil med ljudmi v bazi in obveščal oblast. Nagradili naj bi me za to delo. Sramota, oče, zame in zate, če bi kaj takšnega počel. Moral bi takoj udariti po mizi in reči kratko in jedrnat, da česa tako sramotnega ne morem sprejeti. Toda počutil sem se tako sijajno in hotelo se mi je igre, burke. Igrati sem hotel. Zato nisem nič rekel. On je smatral, da sem sprejel. Vstal je in me pospremil do vrat.

»Lahko pridete k meni kadarkoli hočete,« je še rekel. Kakšna čast zame, ti me pa nabodi na vile in me vrzi na gnoj. Zaslužim, vem. Vrnem se v bazo, kjer so me nekaj časa sodelavci radovedno opazovali. Rekel pa nobeden ni nič, zakar sem jim bil zelo hvalen. Minil je mesec dni. Nisem vohunil in ovajal in na Omrežnika sem skoraj že pozabil, ko me je spet poklical v svojo pisarno v osmem nadstropju.

»Ste na najin dogovor pozabili, tovariš Ravnik?« je rekel. »Nisem, nisem, tovariš Omrežnik, toda ni kaj, kar naj bi vam povedal in česar že ne veste.«

»Kako, česar že ne vem?«
»Draginja vendar, tovariš Omrežnik. Ljudje so pa čudoviti. Re-dijo zajce, kokoši, ovce, prašiče. Nekateri čebelarji. Fonov Matija je zajezil majhen potok, ki teče mimo njegove hiše in vanj spustil ribe. Meso je drago, veste. Žuničev Janez, ki stanuje v bloku, pa nabira borovnice, zdravilna zelišča, v zadnjem času pa pobira tudi polže in jih je. Pravi, kako odlično meso je to.«

»Polže?«
»Polže da. Rekel je, da me bo povabil na polže. Bi vi tudi šli? Rekel mu bom, naj še vas povabi in naj enega polža pusti v hišici, da vam ga bom jaz osebno zatlačil v vašo umazano usta!«

Bolšal je vame. Dolgo je bolšal ta barabini vame, tale gospod iz osmega nadstropja, tale veljak, ki je hotel, da bi jaz ovajal ljudi iz baze. Le koliko še takšnihle prasetrov mora rediti baza! Potem je zavrtel telefon.

»Pripravite delavsko knjižico za tovariša Ravnika. Takoj pride ponjo!«

Tudi besede mi ni rekel. Šel sem proti vratom in odšel brez pozdrava. Takole je, oče, špicelj nisem hotel biti. Lepo te pozdravljam. Naslednji dan sem šel k Žuničevemu Janezu na polže. Bili so kar dobri.

Pogrebi

Bog s teboj, oče! Čeprav te nisem videl že deset let, še vedno mislim, da si korenina. Najbrž še vedno kmetuješ in to največ sam, saj moj ljubi brat France nerad kmetuje, kolikor vem in kolikor ga poznam. On je gospod, gospodov pa ne maram. Še zlasti ne takšnih kmečkih gospodov. Morda ti pomaga njegova žena, morda njegova mulca? Nekako najbrž že rine, saj France dobro ve, da je treba za njegov hotelček precej prašičkov, pa domače hrane, pa domače pijače in tako naprej. No, sicer te nisem nameraval spraševati po domačih zadevah. Te boš te sami rešili in jih najbrž sproti tudi rešujete. V to ne dvomim in me navsezadnje niti ne zanima. Toda takšni smo pač ljudje, da radi sprašujemo, čeprav nas čisto nič ne briga.

Pravzaprav sem ti hotel napisati zgodbico o pogrebi. Žalostno, kajne? Smrt je naša spremljevalka, kot tudi rojstvo. Na pogrebi smo žalostni, ob rojstvih pa veseli. Čustva so to, oče. Vendar ne bom več filozofiral. To seje nemir v ljudi. Ljudje, preprosti ljudje, morajo imeti kruh, klobaso, vino, stanovanje in čimmanj filozofije, pa je vse v redu. Če jih bašes s filozofijo, so vznemirjeni in kruh, klobasa, vino in stanovanje ne prinaša več tiste sreče. Filozofiranje vse to zastrupi. Pri kruhu, klobasi,

vinu in stanovanju sem pozabil še žensko zaradi moškega in moškega zaradi ženske. Oprostite mi to pozabljenost. Sedaj imaš popoln seznam zadovoljstev, ki zadovoljujejo preprostega človeka, kakršen sem jaz in kakršen si ti.

Ko mi je bilo petnajst let, sem bil prvič na pogrebu. Saj veš, umrl je Pavel Wolf, eden naših sosedov. Mogočen kmet je bil Pavel Wolf in udeležba nas vseh na pogrebu je bila nekaj samoumevnega. Spominjam se, da je bil to pogreb s trobili. Z velikim rompomompom je šel stari Wolf v grob. Moja prebujajoča se pamet pa se je spraševala, zakaj takšen rompomomp, ko sem dobro vedel, da Wolf kot sosed ni bil nič kaj prida in da ga ti nisi preveč cenil, še-manj pa mati.

Nekako čez dve leti je umrl še en sosed in to Hrenov Jaka. Bil sem star sedemnajst let in dobro se spominjam skromnega pogreba brez trobil, brez rompomompa. Tudi pogrebcev je bilo malo in tudi ti nisi šel, kar ti še danes zamerim. Zakaj nisi šel, ne vem? Toda gotovo si imel za to tehten razlog. Šla sva pa z materjo. France tudi ni šel. Že takrat je znal ločevati ljudi na pomembne in nepomembne. Jaka Hren je bil pač nepomemben človek in tudi nič kaj premožen kmet. Bil je tih, skromen, kot je bilo tudi njegovo življenje na majhni kmetiji tiho in skromno. Komaj so se pri Hrenovih prebijali skozi življenje. Kadar sem Hrenu kaj pomagal pri delu, me je vedno postregel z najboljšim, kar je imel. Dal je od srca, to sem dobro čutil. Kadar sem pa delal pri Wolfu, sem bil sicer tudi postrežen z najboljšim, vendar sem imel občutek, da je to samo zaradi močnosti Wolfovih. No, ampak tako Wolfu kot Hrenu želim spošljivo sanjarjenje v večnosti. Mislim, da moramo želeiti samo dobro tako dobrim kot tudi slabim ljudem v njihovem zadnjem domovanju.

Kmalu za Hrenom je umrla mati. Tako sem jo imel rad in tako mi je bilo hudo, da o pogrebu ne vem ničesar. Z velikim naporom sem dušil solze, ko smo se približevali cerkvi in pokopališču, kjer je mama čakala jama. Zdi se mi, oče, da je to bilo davno, davno in da se je dogajalo v nekem drugem svetu.

V tem svetu, v katerem sedaj živim, pa je umrl generalni direktor podjetja, v katerem sem bil zaposlen. Kot blisk se je razširila med nami vest o njegovi nenadni smrti. Govorilo se je, da je bil infarkt. Govorilo pa se je tudi, da je bil samomor, ker je imel generalni baje veliko grehov. Kakorkoli je že bilo, takoj smo izobesili črno zastavo in v podjetju je prejel zavladalo začudenje kot pa žalost.

Nadaljevanje prihodnjic

NOVICE IZ RADOVLJIŠKE OBČINE

Izvršni svet OS Radovljica je na 92. seji 17. avgusta sprejel predloge rešitev pripomb iz dosedanjih razprav na prostorski del družbenega plana občine. Člani IS so pozorno obravnavali poročilo o uresničevanju politike družbenega in gospodarskega razvoja občine v I. polletju 1984. Presojali so tudi možno rast sredstev za osebne dohodke v negospodarstvu, glede na gibanja v gospodarstvu. Sprejeli so osnutek odloka o predlogu za opravljanje gostinske dejavnosti kot stranskega poklica. Na seji so oblikovali odgovor izvršnega sveta na delegatski vprašanje delegacije DO Veriga Lesce.

Predsedstvo OK ZK Radovljica je sprejelo na zadnji seji operativni načrt občinske organizacije ZK, ki temelji na predlogih sklepov 13. seje CK ZKJ. Izhodišče načrta izhaja iz sklepov programske volilne seje OK ZK Radovljica v marcu, vsebovan pa je v osmih programskih točkah.

Na 11. seji predsedstva OK SZDL Radovljica, 27. avgusta, so sprejeli stališča in ocene o gospodarskih in negospodarskih naložbah s posebnim poudarkom na uresničevanju resolucije o gradnji objektov. Oceno so posredovali v obravnavo Republiški konferenci SZDL Slovenije.

Od 28. julija do 10. avgusta je OK SZDL Radovljica v sodelovanju s krajevnimi organizacijami SZDL organizirala javno razpravo o osnutkih sprememb in dopolnitve prostorskega dela družbenega plana občine Radovljica za čas od 1981. do 1985. leta na Brezjah za KS Brezje, Mošnje, Podnart in Ljubno. V Poljčah so se zbrali na razpravi občani KS Begunje, v Stari Fužini pa občani te KS. V skupščinski dvorani v Radovljici je bila razprava za KS Radovljica, Lancovo, Kamna gorica, Srednja Dobrava in Kropa. V družbenem centru v Lescah so razpravljali občani KS Lesce, v dvorani GG Bled pa KS Bled, Ribno, Gorje, Zasip in Bohinjske Bele. V domu Joža Ažmana v Bohinjski Bistrici so se zbrali občani Bistrice, Srednje vasi in Koprivnika ter Gorjuš. Posebno, dokaj kritično razpravo pa je pripravilo tudi Društvo za varstvo okolja občine Radovljica.

Največ turistov so našli na Bledu letos 8. avgusta. To je rekord, ki znaša 4.054 gostov. Od teh pa je bilo le 766 domačih. Zanimiv je tudi podatek, da so gostje predstavljali kar 32 različnih narodnosti. Sicer pa je bilo v začetku avgusta na Bledu v poprečju od 3.800 do 3.900 dnevno prijavljenih gostov.

Po podatkih komiteja za družbeno planiranje in gospodarstvo pri OS Radovljica, je gospodarstvo občine v obdobju januar—junij 1984 izpolnilo skupni plan izvoza 51,7 %, na konvertibilni trg pa 44,8 %. V izvozu pri tem ni še upoštevan podatek o izvozu storitev, predvsem turističnih, ki bodo bržčas precej popravili letos obojato večji odstotek.

V prvih šestih mesecih 1984 so po podatkih analitične službe komiteja za družbeno planiranje in gospodarstvo v občini Radovljica zaznamovale negativni saldo pokrivanja uvoza z izvozom delovne organizacije Plamen Kropa, Sukno Zapuže in Kemična tovarna Podnart.

Na področju haložb v občini Radovljica so znašala izplačila v osnovna in trajna obratna sredstva v primerjavi z majem lani nominalno 30,5 % več. Gospodarske investicije so izkazovale 45,5 % nominalno rast, negospodarske (brez stanovanjske gradnje) pa padec za 21,4 odstotka.

Tudi gostinstvo radovljiške občine je s svojimi storitvami vse pomembnejši izvoznik. V prvem polletju 1984, to je obdobje, ki se računa kot predsezonsko, je doseglo kar za 39,1 % večji izvoz, v primerjavi z lanskim letom pa je ta izvoz večji za 22,6 %.

Zadovoljivo podoba gostinsko turistične dejavnosti v občini Radovljica v polletju 1984 kažejo podatki o postopnem naraščanju števila gostov in prenočitev. Tujih gostov je bilo v tem času več kot lani kar za 30,2 %, žal pa domačih za 11 % manj. Največji padec domačih gostov so imeli na Bledu (15 %).

V delovni organizaciji LIP Bled so izpolnili plan celotnega prihodka v I. polletju, v primerjavi z lanskim letom v enakem obdobju kar z 71 % porastom. To je tudi za 3 % nad letošnjim polletnim planom. Porast prodaje v LIP je bil na domačem trgu višji za 66, na tujem pa 54 odstotkov. Uspešnost poslovanja LIP Bled ob polletju se kaže tudi po višje doseženem skupnem dohodku in doseženem dohodku na delavca. Ta je bil letos ob polletju višji od lanskega za 66 odstotkov na zaposlenega delavca.

Vzlic zaostrenim pogojem gospodarjenja so v delovni organizaciji Sukno Zapuže s polletnimi poslovnimi rezultati lahko kar zadovoljni. Obseg celotne proizvodnje so v šestih mesecih 1984 povečali za 8 odstotkov. Vendar pa niso uspeli povsem uresničiti očitno previsoko zastavljene plane. Mikane preje so namreč izdelali 84,97 % od plana in česane preje 74,20 % od plana. Temu je vzrok v rekonstrukcijskih delih in obnovi starih predilnih strojev v Zapužah in v TOZD Jurjevica.

Letni plan izvoza Sukno Zapuže v 1984 je ocenjen na 187,2 milijona dinarjev. Ta plan velja za konvertibilno področje, kamor pa so v obdobju januar—junij uspeli izvoziti le 22 % planirane vrednosti svojih izdelkov. Do takšnega izpada je prišlo zaradi več kot petmesečnega čakanja na podpis pogodbe. Predvideni velik izvoz odev v Irak, bo zaradi plačilne nesposobnosti te vojskujoče države očitno tudi izpadel.

Na avgustovski seji je Izvršni svet SRS razčlenjeval škodo nastalo zaradi posledic neurja v raznih krajih Slovenije. Med drugim je sprejel sklep, da se iz vplačanih sredstev solidarnosti namenjenih za odpravljanje škode v naši republiki, nameni tudi občini Radovljica 18,7 milijonov dinarjev za odpravo škode, ki jo je povzročil hud veter letos od 9. do 11. februarja.

V kampu v Radovljici so julija našli kar za 34 % več tujih in enako število kot lani domačih gostov. Julija je v kampu prenočevalo 2.900 Nizozemcev, 680 Nemcev, 480 Dancev, 92 Francozov, 70 Britancev, 42 Belgijcev, 36 Čehov, 80 drugih tujcev in 480 Jugoslovancev. Julija lani je prenočevalo skupaj 2.620 tujih in 482 domačih gostov.

V okviru družbenopolitičnega in strokovnega usposabljanja prosvetnih delavcev radovljiške občine je Delavska univerza Radovljica organizirala seminar. O vtisih iz Nikaragve je govoril novinar RTV Ljubljana Janez Čuček, o kulturni dejavnosti v osnovni šoli mag. Helena Brece-Golob, svetovalka Zavoda za solstvo SRS in Marjan Belina režiser in tajnik ZKO Slovenije. Seminar je bil za vse prosvetne delavce, delavce vzgojnovarstvenih ustanov in srednješolskega usmerjenega izobraževanja v občini.

V taboru Perajska šuma pri Fažani, ki ga že od 1958. leta upravlja Zveza tabornikov občine Radovljica bo od začetka julija do 5. septembra letovalo okoli šesto učencev in učenek, tabornikov in mladih športnikov iz cele občine. Tabor vodi Zveza tabornikov skupaj z Zvezo telesnokulturnih organizacij in vodstvi osnovnih šol radovljiške občine.

Tradicionalni dan Elana je v soboto, 11. avgusta v Krpinu v Begunjah priredila Elanova sindikalna organizacija s piknikom. Na prireditvenem prostoru se je zbralo nad tisoč delavcev in upokoјencev Elana s svojci.

V Studorju so v nedeljo, 19. avgusta, tamkajšni gasilci in kraјani počastili 30-letnico ustanovitve gasilskega društva Studor. Praznovanje so pričeli z združenim gasilsko vajo 15. avgusta in drugimi srečanji. V nedeljo pa so praznovanje sklenili z mimohodom gasilskih enot, slavnostnim zborovanjem in veselico.

Vse muzejske enote, ki spadajo pod Muzeje radovljiške občine si je v prvih šestih mesecih 1984 ogledalo 38.412 obiskovalcev, kar je za dober odstotek nad lanskeletnim obiskom. Razen v Čebelarškem muzeju, kjer je bilo 8.458 obiskovalcev, ali za tretjino več, so v drugih enotah našli nekaj manj obiskovalcev kot lani. Poudariti kaže, da je obisk naglo narasel v juliju in avgustu, ko je bila glavna turistična sezona.

V počastitev občinskega praznika je nogometni klub Lesce priredil pod pokroviteljstvom DO Veriga in Murka Lesce v soboto, 18. avgusta vsakoletni nogometni turnir za pokal Staneta Perca. Tega podeljuje krajevna organizacija ZB NOV Radovljica, katere član je bil Perc. Na turnirju so nastopili nogometaši NK Umag, NK Slavija iz Vevč, NK Adria iz Mirna pri Novi Gorici in NK Lesce. Prvo mesto in pokal so osvojili nogometaši NK Slavija, 2. mesto je pripadlo domačinom iz Lesce, 3. mesto NK Umag, 4. mesto pa NK Adria.

Padalci ALC Lesce vedno znova dokazujejo svojo tekmovalno premoč nad drugimi tekmeči v padalstvu. Tako je bilo tudi na dvodnevem padalskem prvenstvu za pokal Casino v Portorožu 18. in 19. avgusta. Med 36 padalci iz Jugoslavije, Avstrije in Italije so osvojili vsa prva mesta v treh disciplinah tako posamično kot skupinsko, vključno s skoki v morje.

Zadnja leta se je Radovljica zaradi izjemno dobrih pogojev bivanja in treniranja uveljavila kot vabljivo vadbeno središče namiznoteniskih moštvo. V juliju so vadili naši mladinski in pionirski reprezentantje in grško moštvo, v avgustu pa so bili napovedani igralci Poljske in Nizozemske.

MOŽNI PRISPEVEK ZDRAVLJENJA IN NEGE BOLNIKA NA DOMU K RACIONALIZACIJI ZDRAVSTVENEGA VARSTVA NA JESENICAH

Nobenega dvoma več ni, da so postali problemi pri financiranju vseh družbenih dejavnosti v sedanjih zaostrenih materialnih pogojih zelo resni. V nekaterih okoliščinah, kot, na primer, na Jesenicah, so prišle takšne razmere bolj do izraza, tako da so bili potrebni tudi širši družbenopolitični ukrepi na območju regije za premostitev problemov pri financiranju jeseniškega zdravstvenega varstva. Prav tako so tudi delegati skupščine Zdravstvene skupnosti SR Slovenije podprli družbene napore pri reševanju zdravstvenih problemov na Jesenicah.

Ob tem velja ugotoviti, da je bistveni del teh širokih družbenih aktivnosti načrt racionalizacije in stabilizacije pri uresničevanju zdravstvenega varstva, ki so ga sprejeli delegati jeseniške občinske zdravstvene skupnosti. Med usmeritvami, ki so v tem programu najbolj v ospredju, je tudi dejavnost »zdravljenja in nege bolnika na domu«. Mnogi pričakujejo od te dejavnosti zelo veliko predvsem sprito pozitivnih domačih in tujih izkušenj na tem področju zdravstvenega varstva. Vendarle pa gre pri tem v naših razmerah za določeno novo kvaliteto v organiziranosti zdravstvenega varstva, zaradi česar prihaja do različnih tolmačenj nekaterih pojmov, do neenakih razlag in podobno, kar je vse skupaj terjalo odločnejšo akcijo pri izvajanju zdravljenja in nege bolnika na domu v našem zdravstvenem varstvu.

Tako je delovna skupina, v kateri so sodelovali zdravniki, medicinske sestre in drugi zdravstveni delavci, izoblikovala »strokovna navodila za organiziranje in izvajanje zdravljenja in nege bolnika na domu«. V skladu s temi strokovnimi navodili je dejavnost »zdravljenja in nege bolnika na domu« sestavljena iz treh delov, ki so med seboj prepleteni, soodvisni in toliko povezani, da predstavljajo nerazdružljivo celoto. Ti trije deli so naslednji:

1. Zdravljenje bolnika na domu, ki vsebuje zdravstvene storitve zdravnika in zdravnika-specialista;
2. Zdravstvena nega bolnika na domu, pri kateri izvajajo zdravstvene storitve medicinska sestra, fizioterapevt;

na domu, obe skupaj, to je zdravstvena in domača nega pa sta temelj za zdravljenje na domu.

Velja nadalje navesti, da je zdravljenje in nega bolnika na domu izrazito združujoča dejavnost, ki jo v skladu s strokovnimi navodili organiziramo v osnovni zdravstveni dejavnosti. Prvič je združujoča zato, ker povezuje vse službe v osnovni zdravstveni dejavnosti. Pri tem sta kot nosilca v ospredju splošna medicina in patronažna služba, seveda pa sodelujejo tudi medicina dela, dispanzerji za zdravstveno varstvo žensk, otrok, zdravstveno varstvo borcev itd. V pogojih jeseniškega zdravstvenega varstva ima brez dvoma zelo pomembno vlogo prav služba medicine dela, prometa in športa. Glede organizacijskega pristopa so izkušnje takšne, da ni najbolj priporočljivo zavoljo zdravljenja in nege bolnika na domu organizirati posebno službo. Večkrat se je namreč ugotovilo, da se ob takšnem organizacijskem pristopu premalo uveljavi sodelovanje med zdravstvenimi delavci oziroma med posameznimi službami, kar je v sedanjih razmerah zelo pomembno za racionalizacijo zdravstvenega varstva. Zato strokovna navodila predlagajo predvsem takšno ureditev, s katero se v splošni medicini določi koordinator izvajanja zdravljenja in nege bolnika na domu. To vlogo prevzame eden od zdravnikov, enako pa je smotno, da tudi za izvajanje zdravstvene nege in sodelovanje z organiziranimi uporabniki pri domači negi določimo odgovorno medicinsko sestro, na kateri potem sloni velik del bremena za uspešno uresničevanje

zdravljenja in nege bolnika na domu.

Drugič je zdravljenje in nega bolnika na domu združujoči dejavnik zdravstvenega varstva zato, ker obem povezuje tudi vse dejavnosti zdravstvenega varstva v celoti, pri čemer je najpomembnejše sodelovanje med osnovno in bolnišnično zdravstveno dejavnostjo. Seveda pa se v to dejavnost vključujejo tudi specialistično-ambulanta dejavnost, reševalna služba itd. Treba je poudariti, da gre pri tem za eno od bistvenih kvalitiet sodobnega razvoja zdravstvenega varstva. Mnoge študije po svetu in tudi nekaj naših so prispevale spoznanja, da so bolnišnične zdravstvene organizacije v takšnem položaju, ko jih pri izvajanju zdravstvenega varstva povsem po nepotrebnem bremenimo z nekaterimi zdravstvenimi in drugimi storitvami. To v veliki meri otežkoča siceršnje strokovno delo v bolnišnicah, prav tako pa je obremenjujoče za naš tenki zdravstveni dinar.

V tem trenutku nikakor ne gre za to, da bi se na nekoga valila krivda za obstoječe stanje. To je nerealno in v celoti nesprejemljivo, saj gre za objektivni razvoj zdravstvenega varstva, ki ga lahko motrimo z več vidikov: strokovno-organizacijskega, družbeno-gospodarskega, družbenopolitičnega in tudi zdravstveno-sociološkega. Bistvo vzpostavljanja zdravljenja in nege bolnika na domu je tako v tem, da na podlagi strokovnih kriterijev in meril razbremenimo bolnišnično zdravstveno dejavnost in del njene sedanje dejavnosti prenesemo na specialistično-ambulanto in osnovno zdravstveno dejavnost.

Najbolj pomembna naloga v tem razvoju je izboljšanje strokovnega dela in vzdrževanje njegove kvalitete ter še zlasti izboljšanje družbeno-gospodarskega položaja vseh zdravstvenih delavcev. Vsi ekonomski izračuni namreč opozarjajo, da se z izvajanjem ustreznih storitev v osnovni zdravstveni dejavnosti oziroma pri zdravljenju in negi bolnika na domu le-te izdatno pocenijo. Dvomi, da gre pri tem za nekakšno drugorzredno zdravstveno varstvo so do dela nepotrebnosti. Strokovna navodila so namreč zelo jasna, da lahko v osnovno zdravstveno dejavnost prestrukturiramo le tista strokovna opravila, ki jih po dognanjih medicinske znanosti lahko povsem enakovredno ali še kvalitetneje izvajamo v zdravlje-

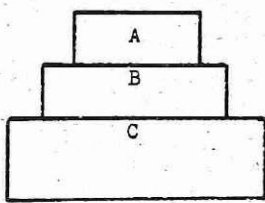
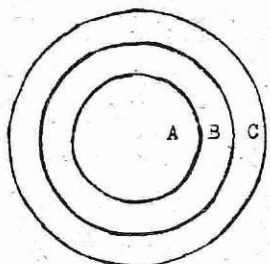
nju in negi bolnika na domu ob določenih pogojih.

Preden pogledamo nekatere kazalce o razvojni stopnji zdravljenja in nege bolnika na domu v jeseniškem zdravstvenem varstvu, naj še pripomnimo, da izvajanje zdravljenja in nege bolnika na domu oziroma prestrukturiranje zdravstvenega varstva nikakor ni dogodek, ki bi bil v svetu neznan. Velja namreč naspotno. Številne države, ki so imele bolnišnično dejavnost zgrajeno več deset let pred nami — to je tudi pred drugo svetovno vojno, so prestrukturiranje zdravstvenega varstva izpeljale že v 60-tih letih, nekako od leta 1960—1971.

Naj se v uvodnih predstavitvah vprašamo tudi, kaj pomeni zdravljenje in nega bolnika na domu za posameznega uporabnika. Več stvari moramo pri tem ugotoviti. Najprej, da gre za zelo blagodejen psihološki dejavnik. Človek se v svojem domačem okolju počuti veliko bolj varnega, samozavestnega (»je na svojem«), kar mu omogoča daleč večjo mirnost in zbranost pa tudi daje voljo za sodelovanje z zdravstvenimi delavci. Strokovna literatura opozarja, da se marsikatera skupine bolezni, zlasti tiste, ki so bolj odvisne od psihološkega počutja, doma hitreje pozdravijo.

Nadalje je zdravljenje in nega bolnika na domu resnično velika možnost za nadaljnji razvoj zdravstvene vzgoje in širjenje zdravstvene kulture. Samo po sebi je razumljivo, da zdravnik in medicinska sestra, ko sodelujeta s svojci bolnika, usposobljenimi aktivisti raznoraznih družbenih organizacij in društev, izvajajo z nasveti, naročili in razgovori nasploh tudi zdravstvenovzgojne storitve. Kot bomo videli, pa je zdravstvena vzgoja sploh predpogoј, da lahko uporabnika usposobimo in organiziramo za izvajanje prostovoljnega dela pri domači negi. Ker ugotavljamo premajhno aktivnost in sodelovanje uporabnikov pri delovanju zdravstvenih skupnosti tudi sicer, je tako vpliv zdravljenja in nege bolnika na domu dobrodošel tudi z vidika nadaljnjega razvoja družbenopolitičnega sistema na področju zdravstvenega varstva.

Nadaljevanje

Legenda: A = zdravljenje bolnika na domu
B = zdravstvena nega bolnika na domu
C = domača nega
A + B + C = zdravljenje in nega bolnika na domu

Slika št. 1: Grafični prikaz zdravljenja in nege bolnika na domu

VLOGE IN PRITOŽBE REPUBLIŠKEMU ZBORU ZZB NOV SLOVENIJE

Republiški odbor ZZB Slovenije je obravnaval, proučeval in analiziral v letu 1983 skupno 92 vlog in pritožb, od tega 86 iz Slovenije in osem iz drugih socialističnih republik in avtonomnih pokrajin ter na tej podlagi ustrezno ukrepal. Poleg tega je bil seznanjen z vsebino uстных prošelj in pritožb, ki se glede problematike niso bistveno razlikovale od pisnih.

Število vlog in pritožb, odposlanih na RO ZZB, v primerjavi s prejšnjimi leti upada, lahko pa bi rekli, da narašča težav, saj je med vlogami vedno več takih, ki se nanašajo na razne nepravilnosti v posameznih okoljih ali načenanju vprašanja medsebojnih razmerij v nekaterih okoljih. V zadnjem zaostrenem gospodarskem in političnem trenutku niso redki posamezniki, ki niso pripravljeni prenašati resnične ali tudi namišljene krivice v zadevah, ki jih težijo.

Čeprav je z določbo 101. člena zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju določeno, da se v primerih, ko predlagatelj vloži zahteve za obnovu postopka po 1.1.1983, uporabljajo določila zakona o upravnem postopku, kjer so vezani, poleg objektivnega petletnega roka, tudi na enomesečni subjektivni rok, je bilo še vedno največ vlog in pritožb v zvezi z uveljavljanjem posebne dobe (22). Na republiški odbor so se obračali s prošnjami za pomoč oziroma posredovanje pri reševanju predlogov za obnovu postopka, kar so utemeljevali z nepopolno ugotovitvijo dejanskega stanja v prejšnjih postopkih, z izpodbijanjem mnenja organizacije zveze borcev NOV z najrazličnejšimi trditvami, med drugim tudi s trditvijo, da so v pristojni organizaciji zveze borcev NOV člani, ki med drugo svetovno vojno na posameznem terenu niso živeli, niti delovali, da so v komisijah tudi taki posamezniki, ki so maschevalno razpoloženi do upravičencev in podobno. V takih primerih so iz republiškega odbora po skrbni in temeljiti proučitvi zakonskih možnosti, žal naslovnikom morali sporočiti negativen odgovor z ustreznimi pojasnili.

Vse več je zahtevkov posameznikov po reviziji nepravilno priznane posebne dobe v škodo posameznikov, kar utemeljujejo z ugotovitvami, da to ne pomeni zgolj materialne škode za našo samoupravno socialistično skupnost, temveč je s tem razvrednoten tudi lik borca in prizadet ugled borčevske organizacije v celoti. V dveh primerih so uspeli dobiti ustrezno dokumentacijo, na podlagi katere so pri pristojnih organih predlagali uvedbo postopka, ki se teče, v drugih pa zaradi neargumentiranih predlogov ni bilo možnosti karkoli ukreniti v škodo zavarovanca, o čemer so predlagatelji tudi seznanili. Nemalo je bilo tudi takih, ki so se osebno po večkrat obračali na republiški odbor Zveze združenja borcev NOV z zahtevo, da jim pomaga pri uveljavitvi posebne dobe s pričami, ker se nikakor niso mogli sprijazniti s pisnim pojasnilom, da je rok za dokazovanje posebne dobe s pričami potekel že 31. 12. 1978.

S področja stanovanjske problematike je prispelo 12 vlog in pritožb, med katerimi je le polovica prošelj borcev NOV za posredovanje republiškega odbora za ustrezno rešitev stanovanjskega problema, nastalega zaradi razveze zakonske zveze, bodisi za zamenjavo stanovanja. Vse več je primerov, ko posamezni borci iščejo možnosti za reševanje stanovanjskih težav svojih otrok, o čemer bo verjetno kazalo razpravljati in razmišljati o morebitnih dopolnitvah določenih pravilnikov borčevske organizacije.

Vloge s področja socialne varnosti (11) so podoba zaostrenih gospodarskih razmer in kažejo na zaskrbljenost predvsem uživalcev zajamčene borčevske pokojnine, kako ob nenehnem naraščanju cen živeti s tako nizkimi pokojninami. V zvezi s tem izražajo zahteve za zvišanje pokojnin. V takih primerih ni bilo mogoče ničesar storiti v njihovo korist, saj večina teh ni izpolnjevala zahtevanih pogojev za dodelitev občinske priznane ali druge ustrezne oblike pomoči.

Pisnih prošelj s področja pokojninskega in invalidskega zavarovanja je bilo le pet. Predlagatelji so želeli mnenje republiškega odbora glede pravilno odmerjene višine pokojnine in njihovo posredovanje za pospešitev postopka. Več je bilo osebnih in telefonskih informacij v zvezi z novostmi, ki jih je prinesel nov republiški zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, predvsem glede pravice do vlaganja zahtevkov za novo odmero pokojnine. Republiški odbor jim je dal ustrezna pojasnila in nasvete.

Glede dela pravosodnih in upravnih organov je še naprej največ pritožb (9) zaradi dolgotrajnosti reševanja zadev pred rednimi sodišči. V teh primerih je republiški odbor posredoval in pristojnim organom predlagal pospešitev postopka.

Pri delu upravnih organov so prevladovala pritožbe zaradi posegov upravnih organov v komunalno ureditev zemljišča, ki posameznike prizadevajo. V večini primerov zaradi že pravnomočno končanih rešitev ni bilo možno kakorkoli posredovati.

Ostale vloge so se nanašale na statusne spore v zvezi s članstvom, kar je posledica restriktivnega tolmačenja določil statuta ZZB NOV in so bile kasneje tudi pozitivno rešene, na zahteve za dodelitev »Partizanske spomenice 1941« in drugih odličij, na intervencije za odpravo ali ublažitev dolgoletnih midsosedskih sporov, za posredovanje za pridobitev telefonskega priključka, za posredovanje pri zaposlitvi otrok borcev NOV, na pomanjkljivosti pri izvedbi pogrebnih svečanosti borcev NOV, proteste zoper spreminjanje besedila himne,

prošnje za najrazličnejše pravne nasvete in ne nazadnje na nerazumljive vloge. Nekaj problemov je bilo uspešno rešenih, v nekaterih primerih pa je odbor predlagatelj seznanil z njihovimi pravicami in s pristojnostmi republiškega odbora ZZB NOV.

Razlog za upadanje števila vlog in pritožb je prav gotovo dejstvo, da se problemi uspešno rešujejo neposredno v okolju, kjer se porajajo, kar potrjuje pred časom izdelana analiza o klasifikaciji in številu vlog in pritožb v občinskih odborih ZZB NOV. Ta je pokazala, da je vsebina problemov povsem enaka tistim, s katerimi se srečujejo na republiškem odboru ZZB NOV, le da na terenu občutno izstopajo prošnje in vloge s področja reševanja stanovanjskih zadev, socialne in zdravstvene varnosti borcev NOV in njihovih družinskih članov, vloge za toplotno-klimatsko zdravljenje, očitno manj pa je vlog v zvezi z urejanjem posebne dobe in pritožb zoper odnose zdravstvenih delavcev. Pri tem je potrebno poudariti, da je večina teh problemov uspešno rešenih v korist prosilcev in zaradi tega ni razlogov, da bi se v zvezi s tem obračali še enkrat na republiški odbor ZZB NOV.

Pripravil:
Svetislav Nikolić

DRUŽABNO SREČANJE INVALIDOV V GOZD MARTULJKU

Pri društvu invalidov Jesenice v okviru delovnega programa namenjajo vso pozornost tudi rekreaciji, družabnim srečanjem in letovanjem. V soboto, 25. avgusta, so izvedli še eno uspešno družabno srečanje v Gozd Martuljku. Najprej so načrtovali piknik v naravi z rekreativnimi tekmovanji, zaradi slabega vremena pa so se morali preseliti v hotel Špik, kjer jim je uprava z razumevanjem ponudila prostore.

Zbralo se je okoli 100 članov društva iz celotne jeseniške občine. Pri izvedbi srečanja so na pomoč priskočile trgovske in druge delovne organizacije, med drugim Zarja, Rožca, Emona, Murka, Standard in obrtniki. Pri prevozu nekaterih članov je pomagal Universal Jesenice, pri pravi topli obroki pa delavci osnovne šole Jeseniško-bohinjskega odreda Kranjska gora. Pripravili so tudi srečelov z okoli 100 lepimi dobroti. Prijetnega vzdušja ni manjkalo ves dan, za to je skrbel tudi trio veselih upokoencev Javornik-Koroška Bela.

Kot večkrat poudarjajo pri Društvu invalidov Jesenice ta srečanja prirejajo predvsem z namenom, da njihovi člani vsaj nekajkrat na leto zapustijo včasih pusto življenje med štirimi stenami in se sprostijo in razvedrijo. V ta namen skorajda ne zapravljajo društvenega denarja, saj vsakdo prispeva svoj denar za kritje stroškov, poleg že omenjene pomoči. Naj še omenimo, da v jesenskih mesecih pri društvu organizirajo zdraviliški oddih v Lendavi in klimatsko letovanje na otoku Rabu ter izlet v Pomurje in srečanje s pobratenim društvom Murska Sobota.

ŽIVINOREJSKI BAL V ZAVRŠNICI

Člani Turističnega društva Žirovnica se vneto pripravljajo na »živinorejski bal«, ki bo v nedeljo, 16. septembra, v dolini Završnice. Na zadnji seji organizacijskega odbora so pregledali potek dosedanjih priprav, predvsem pa so govorili o programu prireditve, ki bo brez dvoma ena največjih polletnih prireditev na Gorenjskem.

Živinorejski bal bodo člani društva organizirali skupaj s kmetijskimi in drugimi organizacijami, glavni namen prireditve pa je, da se na tem območju poživijo zanimanje za kmetijstvo in živinorejo. Pri organizaciji in izvedbi sodeluje 31-članski odbor, poleg tega pa pomagajo še številni krajski žirovnice, predstavniki kmetijskih in živinorejskih organizacij, pašnih skupnosti, ovčarji, finančno in drugo pomoč pa bodo dale nekatere delovne organizacije.

Pokrovitelji prireditve bodo Skupščina občine Jesenice, Turistična zveza Slovenije in Živinorejska poslovna skupnost Slovenije, poleg tega pa bo še 11 sponzorov.

V okviru »živinorejskega bala« bo že na predvečer v dolini Završnice kresni večer, glavna prireditev pa bo v nedeljo. Program se bo začel ob 9. uri, ko bo razstava in ocenjevanje najlepših govedi, konj in ovac. Najbolj zanimivi del bo ob 11. uri, ko bodo s planin pod Stolom prignali več kot 150 govedi ter preko 700 ovac. Na prireditvenem prostoru v Završnici bodo zatem prikazali razna ročna opravila, ne bo manjkala povorka kmečkih voz in drugih zanimivosti, povezanih s kmetijstvom in živinorejo. V kulturno-zabavnem programu bosta sodelovala zabavno-glasbeni ansambel Veseli planšarji in folklorna skupina osnovne šole Gorenjskega odreda Žirovnica. Popoldne ob 14. uri bo tudi zanimivo tekmovanje za vse obiskovalce v okviru nagradne igre Časopisnega podjetja Delo iz Ljubljane Poletje '84.

V Završnici pričakujejo več tisoč obiskovalcev, ki bodo prišli od blizu in daleč. Člani organizacijskega odbora so že sedaj poskrbeli za dobro propagando in obveščenost, saj so obvestilo o prireditvi poslali številnim turističnim, kmetijskim in drugim organizacijam, turističnim agencijam in drugim. Člani turističnega društva se pri tem zavzemajo, da bi vsem obiskovalcem ta dan predstavili tudi bogato kulturno dediščino na tem območju, predvsem »pot kulturne dediščine«, ki poteka od Vrbe skozi vasi pod Stolom do Most. Od železniške postaje v Žirovnici bo organiziran avtobusni prevoz z ogledom »poti kulturne dediščine« in »živinorejskega bala«.

J. R.

»ZA VAREN ŠOLARJEV KORAK«

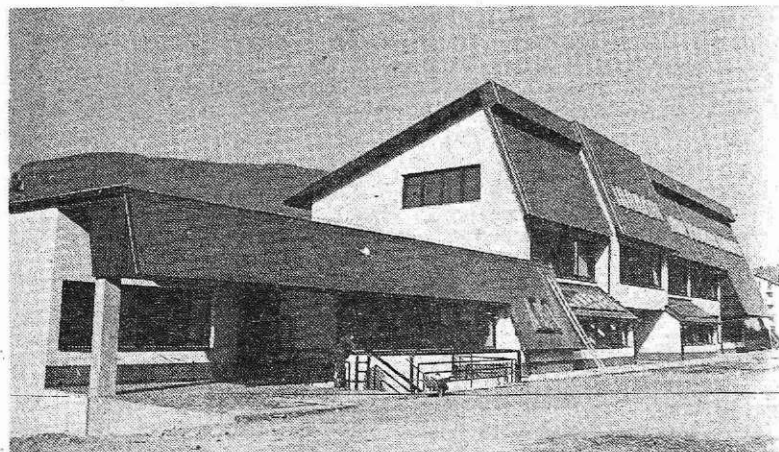
V soboto, 1. septembra, oziroma v ponedeljek, 3. septembra se bo zelo povečalo število udeležencev v cestnem prometu, ker se bodo po dvomesečnih počitnicah ponovno odprla vrata vseh osnovnih šol in Centra srednjega usmerjenega izobraževanja Jesenice. Čez pet tisoč učencev in dijakov, od tega štiri petine na mestnem območju Jesenice in med njimi tudi malčki, ki prvič vstopajo v šolo, bo povečala udeležbo v cestnem prometu.

Čeprav republiški Svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu z republiškim Sekretariatom za notranje zadeve prek občinskih svetov, postaj in delavcev milice, avto-moto društev, zveze šoferjev, komitejev za ljudsko obrambo, cestnih podjetij in Zavoda za šolstvo oziroma vzgojno izobraževalnih organizacij že nekaj let skrbno pripravljajo in izvajajo akcijo »ZA VAREN ŠOLARJEV KORAK«, uspeh ne bo popoln, če v akciji ne bodo sodelovali tudi starši in vsi drugi udeleženci v cestnem prometu, predvsem vozniki motornih vozil. Kljub poostrenemu nadzoru na cestah delavcev milice v okoljih šol in drugje in dogovorjenem ostrem ukrepanju proti voznikom, ki ne bodo upoštevali vseh znakov in predpisov, je potrebno storiti vse, da se maksimalno prepreči kakršnekoli nesreče teh mladih udeležencev v cestnem prometu.

Enako kot vzgojitelji v šolah, morajo tudi starši, ne le enkrat, ampak pogosteje in ponavljajoče seznanjati svoje otroke s potjo od doma do šole in nazaj ter jih opozarjati na nevarnosti na cesti, na kulturno obnašanje, kajti nemalo nesreč v preteklosti se je zgodilo zaradi razposajenosti po znanem verzu iz pesmi »Mladost je norost, čez vodo skače, kjer je most«. Šole imajo za posamezne okolice že pripravljene načrte za najbolj varno hojo v šolo in iz šole, s katerimi bodo seznanili učence. Prav bi bilo, da bi jih spoznali tudi starši, kajti skupen jezik z vzgojitelji bo najbolj učinkovit.

Pri tako povečanem vrvežu na naših cestah in ob dejstvu, da bo v septembru še zelo velik turistični in tranzitni promet skozi našo občino, bomo morali samozaščitno delovati tudi vsi starejši občani in mlade udeležence v cestnem prometu opozarjati in jim tudi pomagati na prehodih za pešce.

Ob doslednem spoštovanju znakov in predpisov, bodo morali tudi vsi vozniki motornih vozil še bolj zbrano sesti za volan in računati tudi na nepredvidene situacije, ki v takem povečanem vrvežu lahko nastanejo. Le z visoko stopnjo samozaščitne kulture in odgovorno ter zavzeto aktivnostjo vseh navedenih dejavnikov, bomo zagotovili optimalno varnost najmlajših pa tudi ostalih udeležencev v cestnem prometu.

Novi del osnovne šole Karavanških kurirjev NOB na Koroški Beli (foto I. Kučina)

PROGRAM PRAZNOVANJA KRAJEVNEGA PRAZNIKA V KRAJEVNI SKUPNOSTI EDI GIORGIONI JAVORNIK-KOROŠKA BELA

SOBOTA, 1. septembra, ob 17. uri sektorska gasilska vaja v Javornškem rovtu;

NEDELJA, 2. septembra

— ob 10. uri otvoritev balnišča pri domu upokoencev Javornik-Koroška Bela,

— ob 11. uri otvoritev gasilskega orodišča v Javornškem rovtu,

— od 7. ure do 17.30 tekmovanje v balinanju, lokostrelstvu, tenisu in šahu v rekreacijskem centru na Kresu;

PONEDELJEK, 3. septembra, ob 18. uri otvoritev razstave slik Franca Dolinskega v delavskem domu Julke in Albina Pičnika na Javorniku,

TOREK, 4. septembra

— ob 17. uri komemoracija v Parku talcev na Koroški Beli s programom ženskega pevskega zbora in učencev osnovne šole Karavanških kurirjev NOB,

— ob 18. uri recital članov mladinskega aktiva OO ZSMS Javorniški rovt, slavnostna seja skupščine delegatov krajevnih skupnosti s podelitvijo PLAKET »PRIZNANJE 4. SEPTEMBER 41« in »PRIZNANJE OF«, za leto 1984, koncert ženskega pevskega zbora MILKO ŠKOBERNE DPD Svoboda Tone Cufar Jesenice;

SREDA, 5. september

— ob 10. uri spominska svečanost na grobu Jožeta Zupana-Ježka v Javornškem rovtu,

— ob 18. uri razgovor o temi: ZVEZA KOMUNISTOV V KRAJEVNI SKUPNOSTI;

ČETRTEK, 6. septembra, ob 10. uri lutkovna predstava lutkovne skupine DPD SVOBODA France Mencinger Javornik-Koroška Bela »ŠOLA IGRACKA« v osnovni šoli Karavanških kurirjev NOB na Koroški Beli;

PETEK, 7. septembra

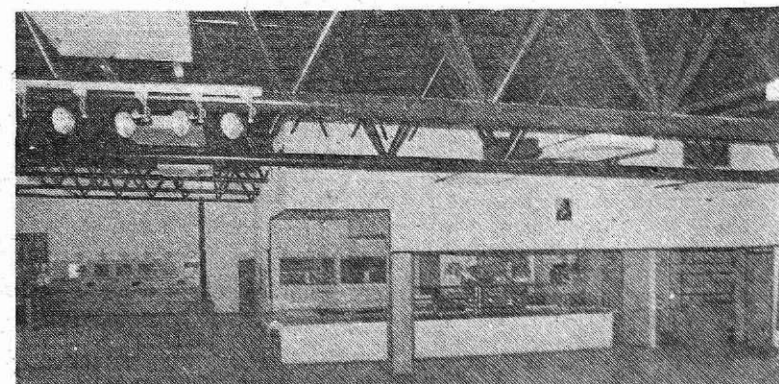
— ob 16. uri srečanje z upokoenci 80-letniki, v domu upokoencev na Javorniku,

— ob 19. uri Rudi Mlinar: NEVARNO ODKRITJE, predstava mladinskega gledališča DPD SVOBODA II Trbovlje, v delavskem domu Julke in Albina Pičnika na Javorniku;

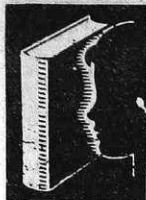
SOBOTA, 8. september, tekmovanje v streljanju z zračno puško na strelišču strelske družine TRIGLAV in v odbojki, na igrišču TVD PARTIZAN na Koroški Beli.

KRAJANOM ČESTITAMO OB KRAJEVNEM PRAZNIKU IN VABIMO K OGLEDU PRIREDITEV!

SAMOUPRAVNI ORGANI KRAJEVNE
SKUPNOSTI EDI GIORGIONI
JAVORNIK-KOROŠKA BELA IN
DRUŽBENOPOLITIČNE ORGANIZACIJE

Kuhinja in jedilnica v novem delu osnovne šole na Koroški Beli (foto I. Kučina)

NOVOSTI NA POLICAH JESENIŠKE KNJIŽNICE

Thomas KENEALLY: **Balada o črnem Jimmiju**. Mladinska knjiga 1984

»Tabel, on nikol nobenmu ne posod žene. On jo ma ves čas sam zase, tud če si jo sam kr naprej sposoja, ta črno flenco. Če hre ona, tabela žena z druhmu spat, jo tabel mož ubije, ženo. Zakaj preklet si pol ti dal Sally tabelmu fantu za jahat?«

Ta navedek kar precej pove o romanu sodobnega avstralskega pisatelja Keneallyja. Tako je junak romana Jimmie — napol belec, pravzaprav »misijonarski črnih« — očital kaznjencu, ki se je zapletel v zločin, ker je, kot je bilo pri njegovih rojakih v navadi, »posodil ženo tabelmu fantu«.

Tu je zaobseženo vse: spopad dveh kultur, moralno in vsestransko opustošenje, ki ga »divjakom« prinese srečanje s civiliziranci; dejstvo, da se lastne degradacije, ki pogosto prizadeva prav območje spolnih odnosov, le v omejeni meri zavedajo. Ta snov je uporabna tako za akcijski kot za socialni roman. **Balada o črnem Jimmiju** je oboje hkrati. Zgodba se naslanja na izpričane dogodke, okrog leta 1900 — v dobi, ko je nastala Avstralska zveza — je res prišlo do krvavega zločina, podobnega temu, ki tvori jedro pričujočega romana.

Hibridni romani navadno niso uspešnice. Zdi se, da resni bralci nimajo pravega veselja z romani, ki obravnavajo akcijsko snov, bralci lažjih romanov pa se bojijo vsega, kar ni po znani šabloni. Mogoče bo s tem romanom drugače. Mogoče se že oblikuje plast bralcev, ki niso ne zadržati čistini ne duševno leni postpubertetni.

Kdor je kdaj bral o propadanju indijske kulture na območju sedanjih ZDA, že pozna vzorec, po katerem se je oblikovala Jimmijeva usoda. Preživeli ostanki »divjih« plemen so pogosto živitarili v bližini novih mest. Moškim je bilo usojeno, da se prebijajo skozi življenje kot dninarji ali kriminalci, ženske so bile nekakšne prostitutke, oboji so umirali od tuberkuloze in alkoholizma. Sposobnejši in prilagodljivejši so se udejnovali kot stezosledci: kot pomočniki policije v boju proti lastnim rojakom.

Ta podoba iz ameriške zgodovine se je, kot vse kaže, ponovila tudi v Avstraliji. Morda so bili pripadniki osvajalske rase tu za malenkost manj kruti; zato pa so bili praprebivalci manj pripravljeni na pogubno srečanje z »bolj razvitimi«.

Jimmie je kot mladenič prestal rodovne inicijacijske obrede, hkrati pa se je šolal pri misijonarju. Bil je bolj izobražen od nekaterih belcev, pri katerih se je moral udejnovali kot težak. Misijonar, ki ga je prosvetlil, mu je razen tega vbil v glavo, da je zanj edina šansa v tem, da se oženi z belim dekletom. Jimmie si je prizadeval v tej smeri, prav to pa ga je konec koncev pripeljalo do tragičnega konca — oziroma do zločina, — kakor se pač vzame.

Na začetku sem omenil, da se lahko iz take snovi porodi bodisi kriminalni bodisi socialni roman: pač glede na avtorjevo stališče do »svobodne volje« in do družbene določenosti. Keneally ni ne poceni moralist ne poceni angažiran pisatelj. V spremni besedi je omenjena sorodnost s sodobnim ameriškim pisateljem Vonnegutom. Mogoče je res nekaj na tem. V baladi o črnem Jimmiju je — tako kot v Vonnegutovih romanih — ves čas na delu oster um in bre-

zobiren dar za opažanje, v podtonu pa vseskozi čutimo nabitost z rezkim etičnim čustvom: z zgroženostjo nad krivico, ki je, kot vse kaže, od vsega začetka vgrajena v svetovno mašinerijo. Vendar pa pri Keneallyju ni tistega mehaničnega kopičenja grozljivih dogodkov, ki je značilno za Vonneguta. Sploh je Keneally bolj objektivni. Grozodejstva pri njem ne počenjajo samo pripadniki nadmočnih osvajalcev, pač pa tudi tisti, ki so pravzaprav določeni za žrtve.

Čeprav so vsi dialogi napisani v slangu — vzorec tega slanga, ki se je v slovenskem prevodu lepo posrečil, sem navedel takoj na začetku članka — in čeprav avtor vpleta dokumentarno gradivo, kar vse priča o modernih verističnih hotenjih, je ta roman v nekem pogledu klasičen. Klasična je zgradba, klasičen je tudi osrednji lik. Jimmie Blacksmith je mitska figura. Način, kako se v drugi polovici romana Jimmie skupaj s polbratom Mortom izmika preganjalcem, nas

malce spominja na Bonnieja in Clyde, ameriška zločinska mladostnika, ki sta tudi nekakšni moderni mitski figuri.

Kadar Jimmie in njegovi črni rojaki govorijo v jeziku belcev (v izvirniku torej angleško) je njihovo govorjenje grobo in prostaško. Sprejemajo torej vzorec, ki jim je vsiljen. Kadar govorijo v jeziku svojega plemena, o tem prostaštvu ni niti sledu. Kaj iz tega sledi? Če so avtorjeva opažanja pravilna, je v tem podan dokaz, da prinaša visoko razvita industrijska družba s sabo nujno višjo stopnjo odtujenosti. Jimmie se je prilagajal čez vsako mero. V prvem delu je pogosto nečloveški do svojih napol rojakov. Polom se začne takrat, ko spozna, da mu vse prilagajanje prav nič ne pomaga. Temu, da potegne iz zgodbe tako ali drugačno moralo, se je avtor zavestno izognil — to je prepuščeno bralcu.

Marko Hudnik

Franc Dolinšek: *Delavčeva malica nekoč — tihožitje*

FRANC DOLINŠEK RAZSTAVLJA NA JAVORNIKU

V ponedeljek, 3. septembra, bodo ob 18. uri v delavskem domu Julke in Albina Pibernik v okviru praznovanja krajevnega praznika odprli razstavo slik Franca Dolinška, člana DOLIK pri DPD Svoboda Tone Čufar Jesenice. Ob slikarjevi razstavi na Javorniku je likovni kritik dr. Cene Avguštin napisal naslednjo oceno:

»Slikarjev, ki bi se s tolikšno prizadevnostjo in doslednostjo kot Franc Dolinšek oklepali tihožitja, te v našem času po krivici zapostavlja. Slikarske zvrsti, poznamo le malo. Še manj je med slikarji samorastniki-takih, ki se s poudarjeno živim koloritom ne bi želeli prikupiti gledalcu. Franc Dolinšek je nasprotno v barvah zadržan kot komaj kateri slikar pri nas. Akvarelne barve, ki jih uporablja pri delu, so prej temne kot svetle, še celo svetli predmeti v sliki imajo svojevrsten zamolkel ton. Morda prav zaradi tega privlačijo Franca Dolinška predvsem barvno zastrti objekti, ki služijo kot motiv njegovim tihožitjem.

Tako se v Dolinškovih pretehtanih kompozicijah povezujejo temno obarvani sadeži z glinastim posodjem in potemnelim lesom. Podobno toniran je tudi podstavek, na katerega slikar polaga izbrane predmete. Tudi ozadje je temno zavešeno, pri čemer gledalec navadno nima občutka, da se prostor pogloblja. Prav utišenost prizorišča združuje v sestavi slike pritegnjene objekte v skladno celoto. Predmeti niso nikoli

razmetani po prostoru, zdi se, da na poseben način težijo drug k drugemu, povezuje jih svetloba, ki je razalita preko njih. Lesk, ki ga je Dolinšku uspelo ustvariti, na primer, na lončenih posodah, je prav tako ena od posebnih odlik njegovih tihožitij. Igra svetlobe in sence daje slikanim predmetom plastičen videz, občutek oprijemljivosti, tvarnosti, resničnosti bivanja.

Slikarju Francu Dolinšku je, se zdi, pomembnejša dognana oblika kot vsebina likovnega dela. Kljub temu pušča Dolinšek vsaj v posameznih primerih razpoloženju prosto pot. Tihožitja, na primer tista s položeno lončevino, dihaajo domačnost kmečkega doma, ali tista s krompirjem neolepšan realizem s trudom pridobljenega pridelka.

Brez pretiravanja lahko rečemo, da sodi Franc Dolinšek med oblikovno najbolj dognane slikarje tihožitij med našimi samorastniki. Tih in delaven ustvarja dela, ki niso le od danes do jutri, temveč bodo tudi mlajši generaciji ljubiteljskih slikarjev služila za zgled in oporo pri njenih likovnih prizadevanjih.

KOMU JE NAMENJENA RAZSTAVA V BOHINJU?

V domu Joža Ažmana v Bohinju so 17. avgusta odprli razstavo slik Valentina Hodnika in Albina Polajnarja. Hodnik, kot priznani slikar, katerega sem osebno spoznal leta 1925 in že takrat videl nekatera njegova dela, se je uveljavil kot najboljši slikar gorske krajine takratnega časa, kakor je bilo pravilno navedeno v našem železarskem časopisu. Dela akademskega slikarja Albina Polajnarja še nisem imel prilike videti, zato sem si, na osnovi ugodne kritike v Železaru, to razstavo želel ogledati.

Sporočilo v Železaru o otvoritvi razstave slik dveh bohinjskih rojakov sem sprejel, kot spodbudo za obisk, oziroma ogled razstave, še posebno glede na navedena dejstva. Zato sem se s še eno osebo, 24. avgusta odpeljal z Jesenice v Bohinjsko Bistrico. Na najino veliko začudenje, še posebno glede na turistično sezono, pa so bila vrata v domu Joža Ažmana zaklenjena dopoldan in tudi popoldan. Dan je minil, ne da bi zadovoljil svoji želji. Tudi bližnji domačini mi niso vedeli kaj svetovati. Baje se vrata odpirajo šele proti večeru, ko jih drugje že zapirajo.

Čudim se, da organizatorji razstave ne računajo na obiskovalce s šir-

šega območja, pa tudi domačinov in turistov, saj je bila v tem času turistična sezona še v polnem razmahu. Skozi Bohinj gre tudi veliko gornikov, ki jim slikar Hodnik ni neznan, vendar izgleda, da na vse to organizatorji niso pomislili, čeprav je razstavna dejavnost v Bohinju najbrž zelo zanimiva tudi glede celovitejših turističnih ponudb pa tudi samega ugleda kraja.

Umetnika bi vsekakor zaslužila, da njune slike vidi čimvečje število obiskovalcev, ljubiteljev likovne umetnosti.

R. Š.

REPERTOARNI NAČRT GLEDALIŠČA TONE ČUFAR ZA SEZOONO 1984/85

PREDSTAVE DOMAČE IGRALSKE SKUPINE:

- 1) Friedrich Dürrenmatt: FIZIKI (kriminalna komedija o treh največjih svetovnih fizikih. Režija Andrej HIENG, premiera v mesecu oktobru 84.);
- 2) Leopold Sühodolčan: FIGOLE FAGOLE (mladinska sodobna komedija. Režija Vera Smukavec, premiera v novembru 84.);
- 3) Branko Hofman: MOŽ BREZ OBRAZA in Balbina Battelino Baranovičeva: GERMAINE IN PES (dve monodrami, združeni v enem gledališkem večeru. Režija Vesna Arhar, premiera v decembru 84.);
- 4) Bertolt Brecht: MALOMEŠČANSKA SVATBA (komedija, režija Vesna Arhar, premiera januar 85.);
- 5) France Prešeren: KRST PRI SAVICI (velika tragična pesnitev našega pesnika, prvič uprizorjena na slovenskem odru. Režija Miran Kenda) in Garick-Smole: VARH (komedija, režija Vera Smukavec, premiera v februarju 85.).

PREDSTAVE GOSTUJOČIH GLEDALIŠKIH SKUPIN:

Gostovanje treh gledališč s po eno predstavo, in sicer:

- Prešernovo gledališče iz Kranja,
- Šentjakobsko gledališče iz Ljubljane in
- komorno gledališko delo s poklicnimi izvajalci.

Abonentskim naročnikom nudimo v sezoni 1984/85 skupno osem gledaliških predstav, pet domaćih in tri predstave gostujočih gledališč.

Letos smo se odločili, da uvedemo dva nova abonmaja, in sicer ABONMA PREMIERSKI (premiere bodo praviloma ob sobotah) in ABONMA UPOKOJENSKI (zanje smo rezervirali ponedeljke). Ostale abonmaje smo poimenovali po dnevih: ABONMA TOREK, ABONMA SREDA in ABONMA CETRTEK. Vabimo k vpisu individualne in kolektivne abonente. Individualni naročniki se lahko vpišejo osebno v pisarni gledališča, tisti pa, ki se boste odločili za obisk naših predstav prek svoje delovne organizacije, boste prejeli vstopnice prek vaših poverjenikov.

Vpisovanje abonmaja bo vsak dan v pisarni gledališča Tone Čufar, od 3. septembra do 21. septembra 1984, vsak delavnik od 10. do 12. ure in od 16. do 17. ure.

Za zamudnike bomo vpis podaljšali še od 1. do 5. oktobra 1984, prav tako od 10. do 12. ure in od 16. do 17. ure v pisarni gledališča.

Cene abonmajev:

- abonma premierski sobotni — 650,00 in 570,00 din,
- abonma ponedeljek, upokojski — 450,00 in 390,00 din,
- abonma individualni in kolektivni — 550,00 in 480,00 din.

Abonma lahko vplačate v celoti ob vpisu ali v treh obrokih. Abonenti kateregakoli abonmaja imajo pravico do nakupa vstopnic za gostovanje drugih gledališč po nižji ceni, če ob nakupu pokažejo abonentsko kartico.

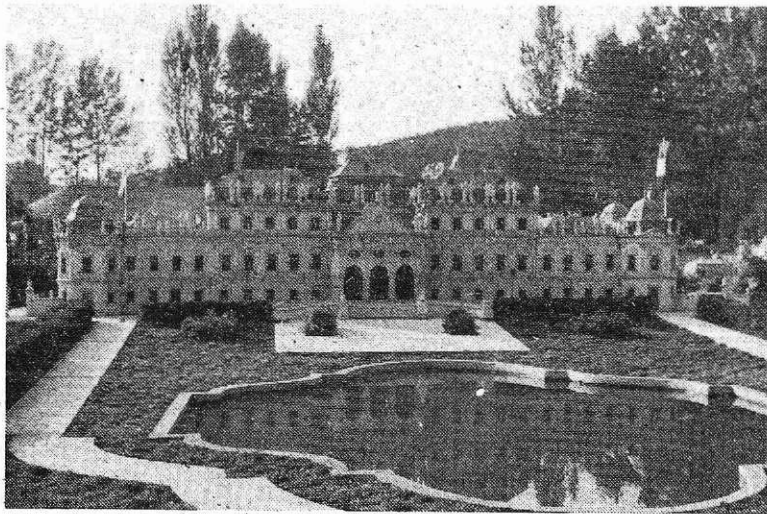
Poleg rednega repertoarja za sezono 1984/85 pa bomo skušali naše delo obogatiti še z drugimi gledališkimi oblikami. Tako bomo nadaljevali z otroškimi matinejami, ki se bodo vrstile vsakih štirinajst dni od sredine oktobra do sredine aprila, v mesecu decembru pa bodo kar vsako nedeljo dopoldne.

Pripravljamo pa tudi vrsto literarnih in pesniških večerov od starejše do sodobne slovenske in tuje proze ter poezije. Izven rednega repertoarja pa pripravljamo še tri uprizoritve, ki bodo namenjene predvsem predstavam na prostem, v poletnem času. To potujoče gledališče, ki ga bomo imenovali GLEDALIŠČE NA KAMIONU, obsega naslednja tri dela:

— Thorntona Wilderja: SNUBAČKO, Antona Tomaža Linhartarja ŽUPANOVO MIČKO in Jeana Clauda Danauda: ŽENSKO ROČNO DELO.

Podrobne informacije o vpisu dobite osebno ali po telefonu 064-81-260.

Veseli bomo vašega obiska!

Bela hiša iz Združenih držav Amerike v »malem svetu« (foto A. Kerštan)

SVETOVNE ZANIMIVOSTI V »MALEM SVETU«

Čez Korenski prelaz do Celovca v Avstriji sploh ni daleč in tam imajo že več let »mini mundus« ali »mali svet« z vsemi svetovnimi znamenitostmi. Pri tem pa lahko izkoristimo en brezpredpizniti prehod preko meje ali malo-obmejno karto. Z malo fotografske spretnosti in pri pravi izbiri kota za snemanje se lahko s fotografijami hvalimo, da smo za malo denarja bili na potovanju okrog sveta.

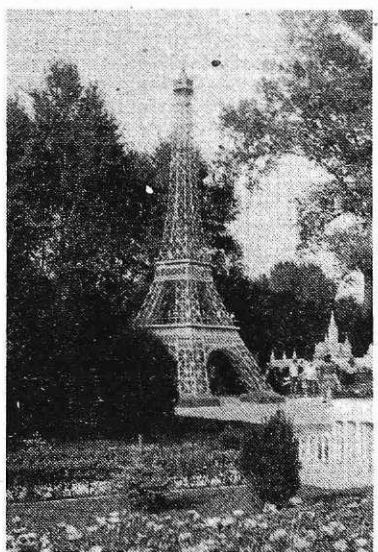
Modeli v »malem svetu« so izdelani zelo spretno in verodostojno in so razpostavljeni na 1.700 kvadratnih metrih ob Vrbskem jezeru. Sprehajali smo se po pešeni poti in opazovali pozibavanje Titanika in Kolumbove barkače. Med znanimi znamenitostmi so kip svobode iz New Yorka,

salzburška stolna cerkev, Bela hiša iz ZDA, visoki Eifflov stolp iz Pariza in posevni stolp iz Pise, ki je tak zaradi nespretnosti arhitektov ... Jugoslavije tudi niso pozabili. Zastopana je z modelom cerkve in samostana iz Studenice. Ustavljamo se pred vsakim eksponatom in se slika v različna mesta, države, celine. Modeli so rezultat strokovnega dela tehnične strokovne šole in učne delavnice z Dunaja. Izdelava modelov je zahtevna, traja tudi tri leta. Za vsak model posebej je zadolžena ena skupina. »Mini mundus« je iz leta v leto popolnejši in bogatejši.

Obiskovalcev ne manjka. Najpogostejši so otroci, seveda v spremstvu staršev. Tukaj jim je dana priložnost, da v resnici vidijo in doživijo vso lepoto, ki jo drugače lahko vidijo le na televiziji, v časopisih in revijah. Otroci si lahko privoščijo še malo zabave, zlezejo v odprtino slavoloka zmage, se igrajo v vodi ... Starši se za ta čas preselijo v New York, Pariz, London, v Tirole, Carigrad ...

Najlepši je »mali svet« zvečer. Luči mu dajejo izglede pravičnega sveta. Ko smo odhajali, smo vedeli, da se bomo še vrnili. Lepote Mini Mundusa na avstrijskem Koroškem ni lahko pozabiti.

A. Kerštan

Znameniti Eifflov stolp med bujnim zelenjem v »malem svetu« (foto A. Kerštan)

VABILO ČLANOM MEŠANEGA PEVSKEGA ZBORA »BLAŽ ARNIČ« IN DRUGIM PEVCEM

Vodstvo mešanega pevskega zbora Blaž Arnič pri DPD Svoboda Tone Čufar obvešča pevke in pevce, da bo zbor prišel z rednimi vajami v ponedeljek, 3. septembra ob 18. uri v glasbeni učilnici osnovne šole Prežihov Voranc. Vsi, ki bodo prebrali obvestilo, naj to sporočijo tudi drugim. Ker zbor čaka več pomembnih nastopov v jesenskem obdobju in gostovanje na avstrijskem Koroškem, prosimo in vabimo člane, da se vaje udeležijo. Vaje bodo po ustaljenem urniku v ponedeljkih in četrtek ob isti uri.

Obenem vabimo tudi vse tiste, ki so že peli v tem zboru ali drugih zbora, da se nam priključijo.

PLANINSKI DOKUMENTI PRETEKLOSTI V TRIGLAVSKI MUZEJSKI ZBIRKI

Mesec dni po otvoritvi Triglavske muzejske zbirke v Mojstrani ni nobene navedbe: predstavljeno gradivo o bogati planinski preteklosti našega najvišjega vrha in njegove okolice je vzbudilo veliko zanimanja in hkrati občudovanja številnih planincev in drugih obiskovalcev, ki dan za dnem obiskujejo prenovljeno Jozelnovo hišo, ki je sicer last hotela Triglav.

Planinci, znani po svoji marljivosti in nemalokrat kar pretirani skromnosti, so dosegli še eno pomembno delovno zmago. Iz bogate preteklosti razvoja planinstva malega slovenskega naroda so uspeli iztrgati pozabi številne dokumente preteklosti, ki so danes živa priča zgodovinskih dogodkov osvajanja neprevisnih sten, vrhov, gradnje postojank in zavetišč, organiziranja gorske reševalne službe in kar je verjetno najvažnejše: vztrajne volje in narodnostne zavesti in prizadevanjih, da slovenske gore ostanejo slovenske.

Dolga je zgodba od prvih zametkov zbirke do vsega, kar danes lahko vidimo. Jeseniški planinci so že pred leti dali članom Planinskega društva Dovje-Mojstrana del zbrane gradiva za bodočo zbirko. Pri društvu so ustanovili muzejski odbor, ki se je zares zavzelo lotiti dela. Dodatno je zbral precej materiala, nekaj ga je tudi potem že razstavil v jeseniški občini in nekaterih drugih krajih na Gorenjskem. Manjkal je le stalni prostor, ki ga nikakor niso mogli najti. Na nekaterih pogovorih je bila omenjena tudi nekdanja Jozelnova gostilna, stavba, katero je hotel Triglav pred leti preuredil v počitniški dom Sonja Marinkovič. V zadnjih letih je vztrajno propadal, pogled na resnično dotrajan objekt pa je tudi največje optimiste odvrčal od misli, da bi v danih pogojih in ne ravno rožnati gospodarski situaciji objekt obnovili tako, da bi bil uporaben.

Tudi kar je včasih nemogoče, se da narediti. Stekla je širša družbena akcija, hotel Triglav je odstopil objekt članom Planinskega društva Dovje-Mojstrana, štiri mesece so potekala obsežna gradbena dela zunaj in znotraj objekta, otvoritev Triglavske muzejske zbirke pa je bila 5. avgusta letos v okviru praznika občine Jesenice. Pri pripravi in ureditvi zbirke so sodelovali člani muzejskega odbora pri planinskem društvu Dovje-Mojstrana, Kulturna skupnost Jesenice, Skupščina občine Jesenice, Gorenjski muzej iz Kranja, predvsem višji kustos Majda Žontar in uprava Triglavskega narodnega parka, predvsem sodelavec arhitekt Janez Bizjak. Na pomoč so priskočile še druge delovne organizacije in posamezniki. Še posebno je treba omeniti požrtvovalne člane muzejskega odbora in druge domačine, ki so se lotili slehernega opravila in bili vedno pripravljeni priskočiti na pomoč. Razstavljeno gradivo je sedaj v štirih sobah v prvem nadstropju in v eni sobi v pritličju stavbe. Sprehodi mo se sedaj na kratko skozi posamezne prostore, kaj lahko vidijo obiskovalci.

Ob vstopu je v pritličju levo najprej v sobi krajša predstavitev dejavnosti Triglavskega narodnega parka. Njegovo širše območje se začne prav ob koncu Mojstrane pri Jozelnovi hiši, ob cesti, ki pelje v dolino Vrat. Razstavljeno je območje, kjer se razteza park in nekaj propagandnega gradiva. V tej sobi je na ogled tudi nekaj drugih planinskih fotografij, obiskovalci pa lahko kupijo planinske vodnike, brošuro o Jakobu Aljažu, razglednice in značke.

»Na Triglavsko pogorje so hodili že od davnine pastirji in planšarji, ki so gnali živino na planine, drvarji in oglarji ter lovci. Sicer so zahajali med skale samo posamezniki.« ... S temi besedami Janeza Vajkarda Valvasorja iz knjige Slava Vojvodine Kranjske se v prvi od štirih sob začne poglavje prvih pristopov na Triglav. Vidimo podobo Valentina Staniča, največjega alpinista, prvopristopnika in raziskovalca v vzhodnih Alpah, predstavljeno je tudi delovna preja nemškega in avstrijskega planinskega društva. Omenjeno gradivo predstavljajo predvsem fotografije, med starimi predmeti pa lahko vidimo cikle in palice, ki so jih nekdaj uporabljali za pot v gore.

Pot nas vodi v drugo sobo, kjer na fotografijah najprej spremljamo ustanovitev Slovenskega planinskega društva. Tukaj je znana fotografija Piparjev, ustanoviteljev tega društva. V tem prostoru so razstavljali veliko pozornost namenili delu Jakoba Aljaža, domačega župnika z Dovjega, ki ima velike zasluge pri gradnji koč, predvsem znanega stolpa na Triglavu.

Veliko domoljubov in enkratne gore naše, za jih ne bo teptala noga. Ob njegovi podobi lahko vidimo originalno palico, ki so mu jo

darovali planinski prijatelji iz Trziča. Pozornost nam vzbudi pesem Pozdrav slovenskim hribolazcem, ki jo je Fran Saleški Finžgar napisal ob otvoritvi prve koč v Vratih. V tej sobi so tudi originalne fotografije razvalin prvega Aljaževega doma v Vratih, ki ga je 29. marca leta 1909 uničil plaz Rogljice.

V tretji sobi spremljamo podobe gorskih vodnikov, Janeza Pečarja iz Kranjske gore, domačinov Joža Jakla, Jozlana in številnih drugih. Tu je razstavljena njihova oprema, krplje, palice, dereze in krošnja za nošnjo. Vidimo lahko knjigo za gorske vodnike in posebne značke.

V četrti sobi pa na fotografijah spremljamo še delo več podružnic Slovenskega planinskega društva, in sicer radovljiške, češke ter podružnice za kranjskogorski sodni okraj. Del prostora je namenjen tudi ustanoviteljem gorske reševalne službe, vidimo pa lahko tudi dve maketi koč na Golici, ki jih je za zbirko odstopil tehnični muzej Železarne Jesenice.

Triglavska muzejska zbirka v Mojstrani je odprta vsak dan od 9. do 12. ure in od 14. do 18. ure. V mesecu dni, odkar je odprta, si jo je ogledalo že več kot 1.500 obiskovalcev. Prihajajo planinci iz vseh slovenskih krajev in drugih republik, izredno veliko je tudi tujcev, v knjigi so podpisi obiskovalcev iz Anglije, Zvezne republike Nemčije, Češkoslovaške, Belgije, Švice in drugih držav. V knjigi so številne pohvalne besede in čestitke vztrajnim Mojstrancem ob tej pomembni pridobitvi. Ob tem velja pripomniti, da je to šele prvi začetek bodoče obsežnejše zbirke. Pogovarjamo se z Avgustom Delavcem, predsednikom muzejskega odbora pri Planinskem društvu Dovje-Mojstrana.

»Sedaj imamo urejene štiri sobe v prvem nadstropju, veliko prostora za nadaljno bogatitev zbirke pa je v drugem nadstropju, kjer so sobe že pripravljene za novo gradivo. V načrtu imamo, da bomo obdelali obdobje med obema vojnama. Tako med drugim pripravljamo predstavitev nastanka podružnic Slovenskega planinskega društva v Gornjesavski dolini, to je na območju sedanje jeseniške občine. Obdelali bomo jeseniško podružnico Skalašev, ki so takrat izredno veliko prispevali za razvoj planinstva pri nas. Preplezali so

številne stene, začeli so se ukvarjati s planinsko fotografijo in s slikanjem, posneli so celo dva planinska filma. Poleg plezanja so se ukvarjali tudi že s turnim smučanjem.

V načrtu imamo še, da bomo kasneje obdelali tudi novejšo planinsko zgodovino. Možnosti za obogatitev zbirke imamo izredno veliko, kajti planinstvo v slovenskem prostoru zajema pomemben del zgodovine, poleg tega pa tudi danes beležimo njegov vse večji razvoj.

Veliko gradiva ste že zbrali, kako naprej?

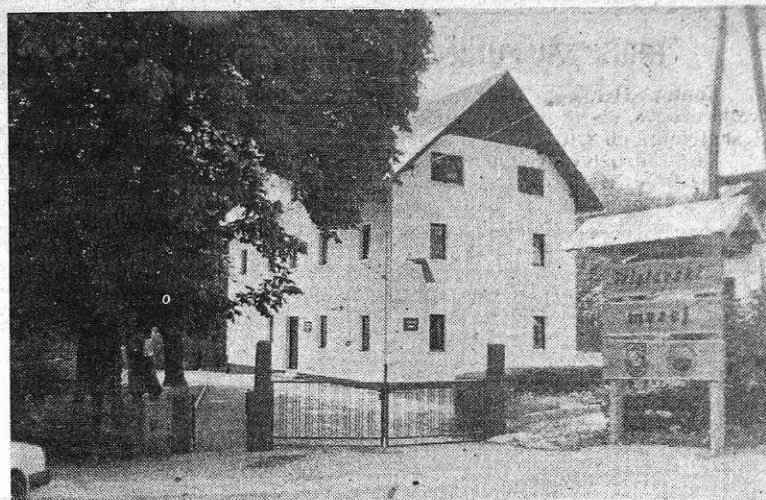
»Z akcijo seveda nadaljujemo. Sprejemamo vsak dokument, fotografijo ali drug vreden predmet iz planinske zgodovine. Brez dvoma ima marsikdo še kaj zanimivega doma in naša želja je, da bi se nam pridružil in gradivo odstopil. Povem naj, da si je sedaj zbirko z velikim zanimanjem ogledalo že 1.500 obiskovalcev. Če bi vse te dragocene znamenitosti bile po domovih posameznikov, jih ne bi videl nihče. Upamo tudi, da bodo planinci in drugi sedaj raje darovali vredne predmete, ker le vidijo, da delamo in da je gradivo resnično razstavljeno. Ker nismo imeli razstavnih prostorov, smo gradivo morali hraniti tako ali drugače, marsikdo pa je izgubil pogum, da bi kaj prispeval, saj ni vedel, če bo gradivo kdaj tudi razstavljeno.

Kako bo zbirka odprta vnaprej?

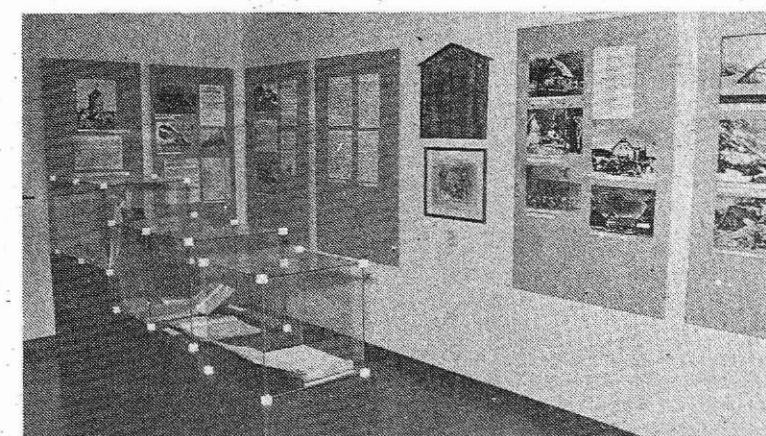
»Do konca septembra tako kot do sedaj, potem pa bo seveda z zaključkom poletne planinske sezone obiskovalcev manj. Zbirko bomo zaprli, če bo zanimanje, pa jo bomo odpirali občasno, predvsem večjim skupinam, ki nam bodo sporočile, da si zbirko želijo ogledati. Naša želja je, da bogato planinsko dediščino Triglava in njegove okolice vidi kar največ ljudi. Pričakujemo tudi več šolskih skupin. Zanje bomo v prvi sobi v pritličju postavili tudi relief, kjer bodo lahko še bolj podrobno spoznali našo planinsko okolico.

Triglavska muzejska zbirka je torej predstavljena v pravem planinskem okolju, na koncu prijetne vasi, ki vodi v triglavsko pogorje. Ob tem se v prihodnje odpirajo nove možnosti in razsežnosti za razvoj planinskega turizma v tem kraju, saj ne manjka pobud in idej, da bi bila prav Jozelnova hiša tudi osrednja obveščevalna točka, kjer bi planinci dobili vse potrebne informacije pred odhodom na posamezne ture. Vsekakor velja o tem resneje razmisliti.

J. Rabič

TRIGLAVSKI MUZEJ V MOJSTRANI

KONEC SEPTEMBRA POHOD PO POTEH PARTIZANSKIH KURIRJEV

Nekdanji kurirji pri krajevni organizaciji ZB NOV Dovje-Mojstrana so lani začeli urejati spominsko kurirsko pot v Karavankah nad vasjo Dovje ter naprej prek Mežakle do Radovne in nazaj v Mojstrano. S tem želijo ohraniti spomine na tradicije narodnoosvobodilne borbe, na pogumne in junške kurirje, hkrati pa pot predstavlja tudi prijetno razvedrilo in rekreacijo v naravi.

Odlučili so se tudi, da bodo po tej poti organizirali pohode. Ustanovili so organizacijski odbor pohoda, ki ga sestavljajo predstavniki krajevne organizacije ZB NOV, planinskega društva in osnovne šole 16. decembra.

Najprej so na pohod odšli učenci osnovne šole, ki so pomagali pri urejanju poti. Lani jeseni so izvedli prvi pohod, vendar je bila udeležba bolj skromna.

Sedaj so se odločili, da bodo omenjeni pohod razširili. Člani odbora so se že zavzelo lotili dela. Zbrali so že nekaj denarja, tako da bodo letošnji pohodniki dobili knjižice, v katere bodo vpisali pohod, med potjo pa bodo še kontrolne točke, kjer bodo dobili žig; poleg tega bodo vsi pohodniki dobili spominsko značko.

Pohod bo v soboto, 29. septembra,

organizatorji pa želijo, da se ga udeleži čimveč učencev osnovnih in srednjih šol iz jeseniške občine, planinci, športniki, člani delovnih kolektivov in drugi ljubitelji rekreacije. Kurirska pot poteka mimo štirih nekdanjih kurirskih postojank, udeleženci pa bodo lahko po svoji želji izbrali tri poti. Pohod vseh udeležencev bo iz Mojstrane; prva trasa bo potekala čez Dovje v Karavanke do Mince in nazaj v Mojstrano, druga naprej do Visok in Belega polja v Mojstrano, najboljše kondicijsko utrjeni pa bodo lahko izbrali najdaljšo traso, in sicer od Belega polja naprej čez Mežaklo v Radovno in nazaj v Mojstrano. Za zaključek predvidevajo prireditev s kulturnim programom in tovariškim srečanjem.

J. R.

PADALCI NA PRIPRAVAH ZA SVETOVNO PRVENSTVO

Po izrednem uspehu leških padalcev na državnem prvenstvu, kjer se je kar osem leščanov uvrstilo med deseterico, se zdaj z veliko volje in delavnostjo pripravljajo na svetovno prvenstvo, ki se bo pričelo 28. avgusta v Franciji. Zdej že prekaljeni tekmovalci si bodo skušali priboriti tudi kak vidnejši mednarodni uspeh. Izredno lahko skačejo v skupinskih skokih na cilj. Če imajo dan, ne zadržajo za najboljšimi na svetu. Prav tako so tudi kot posamezniki sposobni lepih uvrstitev v skokih na cilj. Zato jim je svetovno prvenstvo velik izziv.

Prepočasi pa napredujejo v figurativnih skokih, da bi lahko v tej disciplini pričakovali boljše rezultate v desetdnevni pripravi na svetovno prvenstvo. Vreme jim je bilo ves čas pripravljen naklonjen, tako da je lahko vsak opravil dnevno po deset do dvanajst skokov.

Reprezentanca je dokončno sestavljena. Strojovna komisija za padalstvo pri Letalski zvezi Jugoslavije, trener Drago Bunčič in selektor Srečo Medven so se odločili za sestavo, ki ima največ možnosti za dober rezultat v skokih na cilj. Tako bodo naše barve zastopali samo leški padalci: Dušan Intihar, Dare Svetina, Roman Božič, Branko Mirt in Benjamin Smid in med padalkami Svetlana Simič. Žal v reprezentanci ni Bogdana Juga, letošnjega državnega prvaka, ker je na odsluženju vojaškega roka, sportnikom v vojaški suknji pa nastopi v tujini niso več dovoljeni.

To pot bo naša reprezentanca po več letih spet opremljena z novimi padali, ki so jih kar predložili razvijali v tovarni padal KLUZ. Nov tip padala imenovan KLUZ 1, padalci ocenjujejo dokaj ugodno in tudi privadili so se jih dovolj, da lahko pričakujejo tudi dobre rezultate. Preskušena niso v termičnem vremenu, ker pač v zadnjem mesecu izrazitega termičnega vremena v Lescah ni bilo. Z novimi padali so opravili reprezentanti od 90 do 100 skokov in vsaj se po 50 bi jih potrebovali, da bi jih dobobra spoznali, kar je za skoke na cilj izredno pomembno.

Na priprave v Lescah so padalci prispeli z dveh mednarodnih tekmovanj, kjer so poželi spet lep uspeh. Zato je prav reči nekaj tudi o tem.

V Portorožu je bilo 17. in 18. avgusta mednarodno tekmovanje za POKAL CASINO. Prireditelj je imela predvsem turistični namen in je tudi v celoti uspela. portoroški turistični delavci so kar dobro ocenili, da je padalstvo zanimivo in zabavno za turistične goste.

Padalci so opravili po dva skoka na cilj na letališču v Sečovljah, po štiri pa na cilj, ki je bil na plaži pred hotelom Metro-pol, pred kakih pet tisoč gledalci. Nastopilo je 12 ekip s po tremi padalci, med temi tudi avstrijskega Celovca in italijanskega mesta Aoste.

Po šestih skokih je zaslužen zmagal Janez Šafarič, član druge leške ekipe pa z rezultatom 0,08 m pred Frankom, Svetino, Božičem in Pogačarjem, vsi iz Lesca, šesti je bil Zdravko Pirč iz zagrebškega aerokluba, sedmi pa spet Lešan Janez Pfajfar. Tudi v ekipni razvrstitvi sta bili obe leški ekipi na vrhu s prvim in drugim mestom.

Za posebno nagrado Portoroža so padalci opravili še po en skok v vodo. Za to disciplino se je prijavilo samo 15 tekmovalcev. Disciplina je precej zahtevna. Po doskoku na ciljno točko v vodi je moral padalec odpeti padalo in priplavati do 20 m oddaljenega cilja. Najuspešnejši je bil Roman Pogačar pred Iztokom Jugom in Romanom Božičem, Svetina in Šafarič sta bila peti in šesti.

Pomembnejše tekmovanje, kot pripravno na svetovno prvenstvo, pa so imeli padalci v Celovcu, kjer je nastopilo sicer samo 35 tekmovalcev, čeprav jih je bilo v preteklih letih vedno prek sto. Krivi so organizatorji, ker se je celovško tekmo-

vanje pokrivalo še z nekaj mednarodnimi tekmovanji v Evropi in tudi s tekmovanjem v Portorožu, zaradi česar so dejansko vse prireditve izgubile na privlačnosti in kvaliteti.

Leščane so v Celovcu zastopali Dušan Intihar, Branko Mirt in Benjamin Smid. Tekmovanje je bilo samo v skokih na cilj posamično in ekipno s po tremi tekmovalci. Zaslužen je zmagal Dušan Intihar, ki je v desetih skokih dosegel rezultat 17 centimetrov, drugo in tretje mesto sta zasedla Avstrijca Johann Frisch in Edvard Peserl. Smid in Mirt sta si že v prvem skoku zapravila možnosti za vidnejšo uvrstitev. Oba sta skočila več kot meter od cilja. Uvrstila sta se na 17. in 18. mesto, s tem pa sta zapravila tudi boljše ekipno uvrstitev. Kot ekipa so bili med enajstimi ekipami četrta.

Če so priprave res dobro uspele in če so fantje tudi psihično dobro pripravljene, bomo zvedeli čez dva tedna, ko se bo končalo svetovno prvenstvo.

M. L.

OBETAVNI ZAČETEK NOGOMETNE SEZONE V PODMEŽAKLI

Čeprav je na nogometnem igrišču Podmežakla že dalj časa precej živahno, pa se je v nedeljo, 26. avgusta, začela prava jesenska nogometna sezona. Igralci posameznih moštvo so julija in avgusta predvsem trenirali in si nabirali potrebne kondicije, sedaj pa se je že začel pravi boj za prvenstvene točke.

Najprej so štartali nogometaši članskega in mladinskega moštva. Tudi v novi sezoni člansko moštvo nastopa v slovenski območni ligi — zahod. Z nedeljsko precej visoko zmago nad prvim nasprotnikom v ligi, Primorjem iz Ajdovščine, so popravili predvsem dokaj slab vtis iz pripravljalnega obdobja, kjer so doživeli dva visoka poraza z republikanskimi ligami.

Rezultat 4:1 (polčas 1:1) je dokaj realen, seveda pa so igralci zamudili enkratno priložnost, da zmagojo z višjim rezultatom in si zagotovijo dobro osnovo za nadaljevanje prvenstva. Nogometaši iz Ajdovščine, ki so se vrnili iz prve slovenske lige, so namreč prišli povsem z novimi igralci, očitno še neizkušenimi. Njihov trener je bil po končani tekmi kljub pričakovani veliki huji poraz.

Jeseničani so tekmo začeli dokaj negotovo, niso se uspeli zbrati in zaigrati kolektivno in povezano po vsem igrišču. Že v 4. minuti je sodnik dosodil najstrožjo kazen za goste, uspešni strelc enajstmetrovke pa je bil Ibrahimić. Igra domačinov se kljub vodstvu ni preveč razživevala, pravi hladen tuš pa je sledil v 22. minuti, ko je igralec Primorja Štor izkoristil napako domače obrambe in se sam znašel pred vratarjem Iličem, ki ni mogel zadržati žoge in rezultat je bil izenačen.

V drugem polčasu so Jeseničani le uredili svoje vrste, vstopila sta tudi veterana v moštvo Mlakar in Troha. Začeli so se nevarnejši napadi, nekajkrat so imeli pravo smolo, da niso dosegli gola. Serijo treh golov proti koncu polčasa je začel Ibrahimić, v 76. minuti, v 80. je bil strelc Džamastagić in v 86. Se Omanović. Visoka zmaga je brez dvoma zaslužena in upati je le, da bo igralcem dala večji elan za nadaljevanje prvenstva, ko jih čakajo težji in nevarnejši nasprotniki. V drugem kolu odhajajo na gostovanje v Kamnik k moštvo Stola.

Na nedeljski tekmi so Jeseničani nastopili v postavi: Ilič, Zubanović (Troha), Trkulja, Ibrahimić, Blagojević, Hadžisulejmanović, Pihler (Mlakar), Lamberger, Džamastagić, Omanović in Čatak.

Uspešno je štartalo tudi mladinsko moštvo, ki je v nedeljski predtekmi premagalo prav tako sovratnike Primorja z rezultatom 6:0, polčas 4:0. Gole so dosegli

Husić, Mitrović in Pivić po dva.

Dve lepi in prepričljivi zmagi sta torej lep uvod v novo nogometno sezono v Podmežakli. Novo vodstvo nogometnega kluba Jesenice je tokrat brez visokoletnih ciljev. Osrednja pozornost je seveda namenjena članskemu moštvu. Predpogoj je, da si zagotovi obstanek v tej ligi, vsaka boljša uvrstitev v vrhnji del lestvice slovenske območne lige — zahod pa bo prijetno presenečenje in potrditev stalnih prizadevanj, da si jeseniški nogomet le utrdi mesto med boljšimi slovenskimi moštvi. Denarja tudi tokrat ni na pretek, vendar bodo s precejšnji skromnostjo in varčnostjo zagotovljeni kolikor toliko normalni pogoji za treninge in nastope članskega in vseh ostalih moštvo.

Brez problemov tudi tokrat ne gre. V ospredju je nogometno igrišče in garderobe za igralce. Igrišče je bilo na prvi tekmi dokaj dobro, vendar je vprašanje, kaj bo z njim, ko bodo odigrali prvo tekmo v deževnem vremenu. Garderobe so neuporabne, problem sedaj rešujejo z ostalimi garderobami v hokejski dvorani. Ob tem je treba pohvalno zapisati, da pri nogometnem klubu gledajo z dobršno potrepljivostjo na te probleme, upajo pa, da bodo v okviru vzdrževanja športnih objektov v Podmežakli v dosegljivem času prišle v program tudi nove garderobe in sanacija igrišča.

Za zaključek naj dodamo, da si uprava kluba prizadeva, da bi si vse tekme članskega in ostalih moštvo ogledalo čimveč ljubiteljev nogometa na Jesenicah in v okolici. V nedeljo je bilo na članski tekmi okoli 200 gledalcev; to je krepko pod povprečjem obiska, ki ga zabeležijo v sezoni. Marsikomu je težko odšteti 50 dinarjev za karto, saj mnogi pridejo šele potem, ko nehajo pobirati vstopnino. To so resnično minimalna sredstva, s katerimi pa si le malo opomore sicer skromna klubska blagajna. Velik obisk pa bo tudi velika moralna spodbuda igralcem pri osvajanju novih prvenstvenih točk.

J. R.

NA 8. POHODU SLOVENSkih ŽELEZARJEV NA STRELOVEC 320 UDELEŽENCEV

Komisija za rekreacijo delovne organizacije Železarna Store je 25. avgusta izvedla osmi pohod delavcev delovnih organizacij SOZD Slovenske železarnice na Strelec. Iz naše železarnice se je pohoda udeležilo 62 železarjev, čeprav jih je bilo prijavljenih 110. Vremenska napoved ni bila kaj prida, toda vseeno se nekateri nedogovorno obnašajo, se prijavijo za pohod, nato pa ostanejo doma, nekateri drugi bi se pohoda radi udeležili, pa so bili zavrnjeni, ker je bilo dogovorjeno, da bo udeležencev le za dva avtobusa. Morda bi v bodoče kazalo pobirati vpisnino in tisti, ki ostane doma brez posebnega razloga, mu prispevek zapade.

Kljub kislemu vremenu smo se z Jesenicami odpravili ob 6. uri in po dveh urah zanimive vožnje skozi Kamnik in prek gorkega prelaza Černivec prispeli do gostišča Rogovilec. Tu so nas sprejeli prijazni vodniki Železarnice Store in že smo se vzpenjali deloma po cesti, delno pa po planinski stezi do Knezove domačije, kjer so nam postregli s čajem. Pot nas je nato vodila na sedlo Strelovec, od koder se pot prevesi v prelepo Logarsko dolino. Nekje na sredi poti med sedlom Strelovec in Logarske doline je nov planinski dom Klemenčeve jame.

V družbi prijateljev smo nekoliko posedeli, nato pa sestopili do doma v Logarski dolini, kjer so nam postregli z enolončnico. Za prijetno popoldansko vzdušje je poskrbel ansambel »Rekreacija« iz Stor. Kar prehitro je tekel čas. Morali smo se posloviti od prijaznih organizatorjev, ki jih je vodil Marjan Kavka. Obiljubili smo si, da se ponovno srečamo na 15. pohodu Železarnice Jesenice, oziroma na petem spominskem pohodu Janeza Jenka na Stol, ki bo v nedeljo, 2. septembra.

Pavel Dimitrov

Jeseniški udeleženci pohoda na Strelec (foto P. Dimitrov)

HOKEJ NA LEDU

Hokejski klub Jesenice vabi na prijateljsko hokejsko tekmo

HK JESENICE : HK KRANJSKA GORA,

ki bo v soboto, 1. septembra ob 18.30. VSTOP PROST.

Po tej vodnji preizkušnji pripravljenosti bo v sredo, 5. septembra ob 18.30 v športni hali v Podmežakli že prvo srečanje za pokal ALPE-JADRAN med

HK JESENICE : HK OLIMPIJA Ljubljana.

Ljubitelji hokeja ponovno obveščamo, da je predprodaja permanentnih kart podaljšana do 20. septembra, in sicer si v predprodaji lahko nabavite karto za prek 50 prvenstvenih tekem za 1.500,00 din, medtem ko bo po tem datumu veljala 2.000,00 din. Delavci TOZD in delovnih skupnosti Železarnice Jesenice karto lahko plačajo v treh obrokih, in sicer prvi obrok v gotovini ob prevzemu karte, ostala dva pa bosta po podpisu ustrezne izjave obračunana ob izplačilu mesečnega osebnega dohodka.

PARTIZAN JESENICE

DRUŠTVO ZA TELESNO VZGOJO IN ŠPORTNO REKREACIJO

80 LET

URNIK VADBE

V DOMU STANETA BOKALA

DAN	URA	17-18	18-19	19-20	20-21 ³⁰
PONEDELJEK			gimnastika		rekreacija člani
TOREK		cicibanke	pionirke	mladinke	rekreacija članice
SREDA		cicibani	pionirji	mladinci	člani ŽJ
ČETRTEK		cicibanke	pionirke	mladinke	članice ŽJ
PETEK		cicibani	pionirji	mladinci	judo
GIMNASTIKA			vsak dan v COŠ T.ČUFAR		
JUDO			ponedeljek, sredo, petek		

Redna vadba v TVD Partizan Jesenice se bo pričela 18. septembra

ZAČETEK POUKA V OSNOVNIH ŠOLAH V OBČINI JESENICE V ŠOLSKEM LETU 1984-85

Šolsko leto 1984-85 se za vse učence osnovnih šol v občini Jesenice začne v ponedeljek, 3. septembra. Učenci naj si razporeditev po razredih ogledajo na običajnih objavnih mestih na svojih šolah.

Začetek pouka je prilagojen organizacijskim možnostim in možnostim prevoza na posameznih šolah in je naslednji:

Osnovna šola Jeseniško-bohinjskega odreda Kranjska gora: 1., 2., 3. in 4. razred začne pouk ob 8.15, 5., 6., 7. in 8. razred začne pouk ob 7.30.

Učence 1. razreda naj prvi dan pouka spremljajo starši. Učenci od 2. do 8. razreda bodo imeli prvi dan pouk po urniku.

V ponedeljek, 3. septembra, kosila ne bo. Osnovna šola 16. december Mojstrana: pouk se za vse učence od 1. do 8. razreda začne ob 8. uri.

Učenci 1. razreda naj prvi dan pouka pridejo v šolo s starši. Učenci od 2. do 8. razreda bodo po uvodnih navodilih imeli naprej pouk po urniku.

Osnovna šola Prežihov Voranc Jesenice: učenci od 2. do 8. razreda se prvi dan pouka zberejo ob 8. uri na igrišču za šolo, od koder bodo pod vodstvom razrednikov odšli v razrede. Po uvodnih navodilih in po razdelitvi učbenikov bo pouk potekal po urniku.

Učenci 1. razreda se v spremstvu staršev zberejo ob 9. uri v telovadnici. Od 4. septembra dalje se bo pouk začel ob 7.30 za dopoldansko izmeno, torej za vse učence od 1. do 8. razreda, razen za učence 6. razreda, ki bodo obiskovali pouk v dveh izmenah.

Kosilo bo organizirano že prvi dan za vse učence v celodnevni organizaciji pouka (1.—4. razred) in za vse ostale, ki to želijo.

Osnovna šola Tone Čufar Jesenice: pouk se bo začel za dopoldansko izmeno ob 7.30, za popoldansko izmeno pa ob 14.15 od 4. septembra dalje.

Učenci od 4. do 8. razreda, ki bodo pouk obiskovali v dveh izmenah, naj si pri vstopu v šolo ogledajo, v katero izmeno so vključeni.

Prvi dan pouka kosila še ne bo, zato se pouk za drugo izmeno začne ob 13.30. Pouk bo potekal že prvi dan po urniku.

Učenci 1. razreda naj se 3. septembra zberejo v spremstvu staršev v šolski dvorani ob 8. uri.

Osnovna šola Karavanskih kurirjev NOB Koroška Bela: učenci od 5. do 8. razreda se 3. septembra zberejo ob 8. uri pred šolo, od koder bodo v spremstvu razrednikov odšli v razrede. Učenci od 1. do 4. razreda se zberejo pred šolo ob 10. uri.

Prvi dan bodo učenci imeli predvidoma dve šolski uri, 4. septembra pa se bo pouk pričel ob 8. uri za vse učence v eni izmeni.

Učenci 1. razreda naj prvi dan pridejo v spremstvu staršev.

Na Blejski Dobravi se zberejo učenci 2. razreda ob 8. uri, učenci 1. razreda pa v spremstvu staršev ob 10. uri. Na Blejski Dobravi bo za učence 1. in 2. razreda potekal pouk v dveh izmenah. Druga izmena se bo za učence 1. razreda začela v torek ob 13.30.

Osnovna šola Gorenjskega odreda Žirovnica: vsi učenci od 1. do 8. razreda se zberejo ob 7.45.

Učence 1. razreda naj prvi dan pouka spremljajo starši. Za vse učence bo pouk potekal po uvodnih navodilih po urniku. Organizirano bo tudi kosilo.

ŠAHISTOM KS JAVORNIK-KOROŠKA BELA

DPD Svoboda France Mencinger — šahovska sekcija vabi vse šahiste KS Javornik-Koroška Bela na šahovsko srečanje, ki bo 2. septembra ob 9. uri v rekreacijskem centru na Kresu v počastitev krajevnega praznika. Če bo vreme slabo, bo srečanje v domu upokoencev na Javorniku.

I. Tomšič

PRVENSTVO ŽELEZARNE V BALINANJU ZA LETO 1984

Komisija za športno rekreacijo pri izvršnem odboru konference osnovnih organizacij sindikata Železarnice in izvedbi balinarskega kluba Jesenice razpisuje prvenstvo Železarnice v balinanju.

Tekmovanje bo potekalo od 4. septembra dalje na balinišču v Bazi vsak dan ob 15.30.

Tekmovanje je ekipno. Ekipa šteje štiri člane in rezervnega igralca, ki se ga lahko menja tudi med igro. Ekipa igrajo do devet osnovnih točk, po enokrožnem liga sistemu.

Pisne prijave sprejema sindikat Železarnice (tel. 3266) do danes, četrta, 30. avgusta, do 13. ure, ko bo v sejni sobi zbiranje.

TEKMOVANJA OB KRAJEVNEM PRAZNIKU KS EDI GIORGIONI JAVORNIK-KOROŠKA BELA

Krajevna skupnost Edi Giorgioni Javornik-Koroška Bela prireja v počastitev krajevnega praznika »4. september« večja mednarodna tekmovanja na rekreacijskem centru Kres. Organizatorja tekmovanj, ki bodo potekala v nedeljo, 2. septembra, sta upravni odbor rekreacijskega centra KRES in TVD Partizan Javornik-Koroška Bela.

Tekmovalci se bodo pomerili v naslednjih športnih panogah:

— v balinanju bodo nastopila kakovostna moštva iz Italije in Slovenije, — v tenisu — pozivni turnir z udeležbo najboljših teniških igralcev iz jeseniške občine,

— v lokostrelstvu — kjer se bodo v tekmovanju z merilnimi napravami na 50 in 70 metrov ter v instinktivnem slogu na 30 in 50 metrov pomerili lokostrelci republiškega in zveznega razreda. Pionirji bodo tekmovali v instinktivnem slogu na 20 m.

— v šahu — na hitropoteznem moštenem turnirju bo nastopilo pet ekip. V posamični konkurenci pa lahko tekmujejo vsi ljubitelji šaha, ki se bodo prijavili prireditelju na dan tekmovanja in s tem obogatili praznično prireditev.

Vsa tekmovanja se pričnejo v nedeljo ob 9. uri, uradna razglasitev rezultatov in podelitev priznanj pa bo ob 17. uri.

Občanom, ki imajo veselje za šport in rekreacijo na prostem, priporočamo nedeljski sprehod na Kres in ogled zanimivih tekmovanj, saj bodo s svojo prisotnostjo potrdili, da je podobnih prireditev potrebno še več; ob njih se sprostimo tako gledalci kot tekmovalci, hkrati pa se naužijemo novih moči za vsakdanje delovne napore.

Upravni odbor rekreacijskega centra KRES